

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ХАЛҚ ТАЪЛИМИ ВАЗИРЛИГИ
МАКТАБГАЧА ТАЪЛИМ МУАССАСАЛАРИ ХОДИМЛАРИНИ
ҚАЙТА ТАЙЁРЛАШ ВА УЛАРНИНГ МАЛАКАСИНИ ОШИРИШ
РЕСПУБЛИКА ЎҚУВ-МЕТОДИКА МАРКАЗИ

Мактабгача таълим муассасалари ходимларини қайта тайёрлаш ва малакасини ошириш Республика ўқув методика Маркази курси ўқув режаларининг «Ижтимоий фанлар», «Умумқасбий фанлар» блоки таркибига кирувчи модуллар бўйича давлат талаблари, ўқув-мавзу режалари ва дастурлари

XVI – тўпلام

MT129 - ҚР ХТВ, Тошкент шаҳар ва вилоятлар ХТВ мактабгача таълим бўйича мутахассислари, ҳудудий таълим маркази, ХТМФМТТЭ туман (шаҳар) бўлимларининг мактабгача таълим бўйича методистлари

MT130 - Мактабгача таълим муассасалари мудиралари.

MT131 - Мактабгача таълим муассасалари методистлари.

MT133 - Мактабгача таълим муассасалари дефектологлари

MT134 - Мактабгача таълим муассасасининг психологлари

MT137 - Мактабгача таълим муассасасининг тарбиячилари

MT140-Махсус мактабгача таълим муассасалари тарбиячилари

Тошкент-2016

Мактабгача таълим муассасалари
ходимларини қайта тайёрлаш ва
малакасини ошириш Республика ўқув
методика Маркази курси ўқув
режаларининг “Ижтимоий фанлар” блоки
таркибига кирувчи модуллар бўйича давлат
талаблари, ўқув-мавзу режалари ва
дастурлари

Иқтисодиёт масалалари

Ҳуқуқ масалалари

Миллий ғоя ва маънавият асослари

Долзарб мавзулар

Сўз боши

Кадрларни қайта тайёрлаш ва малакасини ошириш тизими миллий таълим моделининг муҳим таркибий қисми сифатида таълим муассасаларининг раҳбар ва педагог кадрлари томонидан янги маълумотларни, янги билим, янги кўникма ва малакаларни олишнинг бош манбайи ҳисобланади, шунинг учун ҳам, айнан мазкур тизим, маълум маънода, таълим тизими ходимларининг соҳада амалга оширилаётган модернизация жараёнларига тайёрлиги учун масъул ва шу боис унга алоҳида эътибор қаратилмоқда.

Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримовнинг бугунги кунда ҳам долзарб бўлган “... бугун фарзандларимизга кимлар таълим-тарбия бераётгани, педагогик кадрларни тайёрлаш ва қайта тайёрлаш тизими қандай ташкил этилаётгани ҳал қилувчи аҳамиятга эга. Бу масала умумий ўрта ва ўрта махсус таълимни ислоҳ қилиш тизимининг энг долзарб вазифаси бўлмоғи зарур”¹, - деган фикрлари педагогларни қайта тайёрлаш ва малакасини оширишга берилаётган эътиборнинг қай даражада муҳим эканлигини намоён қилиб турибди.

Мустақил ривожланиш даврида мамлакатимизда ушбу тизимнинг муваффақиятли фаолият кўрсатиши учун барча шароитлар яратилгани таълим соҳасида қабул қилинган меъёрий-ҳуқуқий ҳужжатларда ўз аксини топган. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2006 йил 16 февралдаги «Педагог кадрларни қайта тайёрлаш ва малакасини ошириш тизимини янада такомиллаштириш тўғрисида»ги 25-сонли ҳамда Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2014 йил 15 августдаги “Халқ таълими ходимларини қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш тизимини янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида” 234-сонли Қарорлар мазкур ҳужжатлар орасида алоҳида аҳамиятга эга. Мазкур Қарорлар билан педагог кадрларни қайта тайёрлаш ва малакасини ошириш тизимига мажбурий талаблар қўйилди; тизим таркибига кирувчи бўлинмаларнинг вазифалари белгилаб берилди; қайта тайёрлаш ва малака оширишнинг тур ва шакллари келтирилди; педагог кадрларни қайта тайёрлаш ва малакасини ошириш мазмуни ва сифатига умумий талаблар билан бирга ўқув юкларини ҳажми ва педагог кадрлар тайёргарлиги савиясига талаблар белгиланди.

Мазкур ҳужжатнинг “Умумий қоидалар” бўлимида «Педагог кадрларни қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини оширишга қўйиладиган давлат талабларига мамлакатни ижтимоий-иқтисодий ривожлантириш истиқболлари, таълим муассасаларининг эҳтиёжлари, янги педагогик технологияларни ва ўқитишнинг ноанъанавий шакллари ривожлантириш, педагог кадрларни қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш соҳасидаги жаҳон ютуқлари ва анъаналаридан келиб чиқиб Кадрлар тайёрлаш миллий дастурини амалга ошириш давомида тузатишлар киритилиши ва тўлдирилиши мумкин», – деб таъкидланган.

Мамлакатимиз ижтимоий-иқтисодий юксалишининг юқори суръатлари педагог кадрларни қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини оширишга қўйиладиган давлат талабларини ҳам даврий равишда такомиллаштириб ва янгилаб бориш заруриятини

¹Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримовнинг 2007 йилда мамлакатни ижтимоий-иқтисодий ривожлантириш яқунлари ва 2008 йилда иқтисодий ислохотларни чуқурлаштиришнинг энг муҳим устувор йўналишларига бағишланган Вазирлар Маҳкамаси мажлисидаги маърузаси.

туғдиради. Мазкур зарурият туфайли “Халқ таълими муассасалари раҳбар ва педагог кадрларини қайта тайёрлаш ва малакасини ошириш таълимнинг мазмуни ҳамда сифатига қўйиладиган Давлат талаблари” қайтадан ишлаб чиқилди, вазирликнинг 2012 йил 25 июлдаги 227-сонли буйруғи билан тасдиқланиб, “Ўзстандарт” Давлат агентлигида 2013 йил 5 мартда О`zDSt 2767:2013 3523-қайд рақами билан давлат рўйхатига олинди.

Этиборигизга ҳавола этилаётган ушбу тўплам халқ таълими тизими раҳбар ҳамда педагог кадрларини қайта тайёрлаш ва малака ошириш курсларининг юқорида қайд этилган меъёрий ҳужжатлари ва ўқув-услубий мажмуаларини ўзида жамлаган 16 та тўпламдан биридир.

Тўпламлар халқ таълими тизимидаги раҳбар ва педагог кадрлар малакасини ошириш курсларининг таянч ўқув режаларининг таркибий тузилишига мос равишда шакллантирилди:

Биринчи таянч ўқув режасининг “Ижтимоий фанлар” ўқув блоки таркибига кирувчи “Иқтисодиёт масалалари”, “Ҳуқуқ масалалари” ҳамда “Миллий ғоя ва маънавият асослари” ўқув модулларига доир талаблар, ўқув-мавзу режа ва дастурларини қамраб олади.

Иккинчи тўплам таянч ўқув режасининг “Умумқасбий фанлар” ўқув блоки таркибига кирувчи “Педагогиканинг долзарб масалалари”, “Психологиянинг долзарб масалалари”, “Мулоқот маданияти” ҳамда “Ахборот технологиялари” ўқув модуллари бўйича малака ошириш курслари тингловчиларининг билим, кўникма ва малакаларига қўйиладиган Давлат талаблари, ўқув-мавзу режа ҳамда дастурларидан тузилган.

Тўпламга киритилган талаблар, ўқув-мавзу режа ва ўқув дастурларини такомиллаштириш ишлари, уларни амалиётда қўллаш тажрибасидан келиб чиқиб, давом этаверади. Шунинг учун ҳам уларни янада янгилашга оид фикр-мулоҳаза ва танқидий қарашларни мамнуният билан қабул қиламиз.

Манзилимиз: Тошкент-100095, Зиё кўчаси, 5-уй, Мактабгача таълим муассасалари ходимларини қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш республика ўқув методика Маркази.

УМУМИЙ ТАЛАБЛАР

Мазкур талаблар Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2006 йил 16 февралдаги «Педагог кадрларни қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш тизимини янада такомиллаштириш тўғрисида»ги 25-сонли қарори 1-иловасининг 8 бўлимида «Педагог кадрларнинг тайёрланганлигига қўйиладиган талаблар. Умумий малака талаблари» билан тасдиқланган ва барча педагог ходимлар учун умумий ҳисобланади.

Кадрлар тайёрлаш миллий дастури замонавий педагог жавоб бериши керак бўлган талаблар комплексини белгилайди. Қуйидагилар мутахассиснинг педагогик ишга тайёрланганлигининг зарур ва етарли даражасини таъминлайдиган асосий (фундаментал) талаблар ҳисобланади:

ўқитиш (дарс бериш) маҳорати;

тарбиялаш маҳорати;

ўқув-тарбия жараёнида гуманитар омилни таъминлайдиган шахсий сифатлар;

таълим олаётганларнинг билимларини ҳолисона назорат қилиш ва баҳолаш маҳорати.

Ўқитиш (дарс бериш) маҳорати қуйидаги талаблар билан белгиланади:

касбий лаёқат ва эрудиция;

психологик-педагогик тайёргарлик;

таълим олувчиларни мустақил фикрлашга ва янги билимлар олишга ўргатиш маҳорати;

ўқув адабиётлари шакллари ва турларини билиш;

янги педагогик ва ахборот технологияларини эгаллаганлик, Интернетнинг глобал тармоғи билан ишлаш бўйича амалий кўникмалар;

педагог кадрлар малакасини оширишнинг асосий шакллари билан билиш;

илмий-педагогик ижодиёт методологиясини билиш;

педагогика фани ва соҳасини ривожлантиришнинг асосий йўналишларини билиш;

предметларро алоқалардан фойдаланиш маҳорати;

риторика ва нотиклик санъати асосларини билиш;

Болалар ҳуқуқлари тўғрисидаги конвенцияни, «Таълим тўғрисида» ва «Кадрлар тайёрлаш миллий дастури тўғрисида»ги қонунларни, узлуксиз таълим тизимининг асосий атамалари ва тушунчаларини билиш.

Тарбиялаш маҳорати ўқитиш ва тарбиялаш жараёнининг боғлиқлиги, унинг уйғун ривожланган шахсни шакллантиришга, уларда юксак маданий ва маънавий савияни қарор топтиришга, педагогнинг юксак шахсий сифатларига, унинг ватанпарварлик, обрў ва бурчни ҳис этишига, кенг гуманитар ва гуманистик тайёрлигига, шунингдек, ўқувчилар ўртасида тарбиявий ишларни ташкил этишнинг амалий кўникмаларига асосланади.

Педагогнинг ўқув-тарбиявий жараёндаги гуманитар омилни белгилайдиган **шахсий сифатларига** қуйидагилар киради: талабчанлик, ҳаққонийлик, ҳалоллик, меҳрибонлик, хушмуомалалик. Ушбу сифатлар педагогнинг таълим олувчилар учун аҳамиятини белгилаши керак. Шахсий сифатлар ўқитиш (дарс бериш) ва тарбиялаш маҳоратига таъсир кўрсатади.

Таълим олувчиларнинг билимларини холисона назорат қилиш ва баҳолаш маҳорати психологик-педагогик жиҳатдан ўқитиш (дарс бериш) ва тарбиялаш маҳорати билан узвий боғлиқдир.

Педагог таълим олувчиларнинг билимлари ва маҳоратини холисона баҳолаш принциплари, методлари ва механизмларини билиши, стандартлаштирилган тестларни ишлаб чиқиш, таълим олувчиларнинг ўзлаштиришини назорат қилишнинг турли шакллари билан самарали қўллаш маҳоратига эга бўлиши керак.

Умумий талаблардан ташқари, педагог кадрларга таълим турига кўра алоҳида талаблар қўйилади.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ХАЛҚ ТАЪЛИМИ ВАЗИРЛИГИ

ЎҚУВ РЕЖА

Малака ошириш тоифаси:

Таълим тури – МАЛАКА ОШИРИШ

MT129

Ўқиш муддати – 1 ой

Таълим шакли – кундузги

ММХҚТМОРЎММ

I. ЎҚУВ ЖАРАЁНИ ЖАДВАЛИ

Вақт	Кунлар																								Ўқув жараёни			
	1-хафта						2-хафта						3-хафта						4-хафта						Жами	Назарий	Амалий	Қўчма
Кун	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	24			
Кун															К										24	23	1	
Соат	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	144	50	90	4

 Назарий ва амалий таълим

 Қўчма амалий машғулот

II. ЎҚУВ РЕЖАСИ

Т/р	Ўқув фанлари, фан модуллари ва блокларнинг номлари	Умумий ўқув юклама ҳажми		Аудитория машғулотлари (соатларда)				Соатларнинг ҳафталар бўйича тақсимоти			
				Жами	Мазруза	Амалий	Қўчма машғулот	1-хафта	2-хафта	3-хафта	4-хафта
		Соат	%					Ҳафтадаги соатлар сони			
		36	36	36	36						
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1	Ижтимоий фанлар	28	19,4	28	14	14		10	8	10	
1.1	Иктисодиёт масалалари	6		6	4	2		2	4		
1.2	Ҳуқуқ масалалари	8		8	4	4		4	4		
1.3	Миллий гоя ва маънавият асослари	14		14	6	8		4		10	
2	Умумқасбий фанлар	30	20,8	30	10	20		16	14		
2.1	Педагогиканинг долзарб масалалари	6		6	2	4		4	2		
2.2	Психологиянинг долзарб масалалари	12		12	4	8		8	4		
2.3	Мулоқот маданияти	4		4	2	2		4			
2.4	Ахборот технологиялари	8		8	2	6			8		
3	Мутахассислик фанлари	78	54,2	78	22	52	4	10	14	24	30
3.1	Мактабгача таълим муассасаларига методик хизмат кўрсатишни ташкил этиш, бошқариш ва мувофиқлаштириш	34		34	12	18	4	10	6	10	8
3.2	Мактабгача таълимда ахборот технологияларидан фойдаланиш	10		10	4	6				6	4
3.3	Мактабгача таълимда педагогик технологиялар	8		8	4	4				4	4
3.4	Мактабгача таълим муассасалари бошқарувида иктисодий масалалар	10		10	2	8				4	6
3.5	Хорижий тил асослари	8		8		8			8		
3.6	Танлов мавзулари	8		8		8					8
4	Институт ихтиёридаги соатлар	8	5,6	8	4	4				2	6
4.1	Долзарб мавзулар	8		8	4	4			2		6
	Ҳаммаси	144	100,0	144	50	90	4	36	36	36	36

МТ-129 Тошкент шаҳар ва вилоятлар ХТБ мактабгача таълим бўйича мутахассислари, ҳудудий таълим маркази, ХТМФМТТЭ туман (шаҳар) бўлимларининг мактабгача таълим бўйича методистлари, МТ-130 Мактабгача таълим муассасалари мудирлари, МТ-131 Мактабгача таълим муассасалари методистлари, МТ133 - Мактабгача таълим муассасалари дефектолог, МТ134 - Мактабгача таълим муассасасининг психологлари учун.

Изоҳ: Мазкур ва педагог кадрлар малакасини ошириш курсларининг бошқа ўқув режаларида умумкасбий фанлар блоки таркибига кирувчи модулларга ажратилган дарс соатлари миқдори ва тақсимоти муштаракдир.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ХАЛҚ ТАЪЛИМИ ВАЗИРЛИГИ

ЎҚУВ РЕЖА

Малака ошириш тоифаси:

Таълим тури – МАЛАКА ОШИРИШ

Ўқиш муддати – 1 ой

Таълим шакли – кундузги

MT133, MT134, MT137

ММХҚТМОРЎММ, ПКҚТМОИ

I. ЎҚУВ ЖАРАЁНИ ЖАДВАЛИ

Вақт	Кунлар																								Ўқув жараёни			
	1-ҳафта						2-ҳафта						3-ҳафта						4-ҳафта						Жами	Назарий	Амалий	Кўчма
Кун	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	24			
Кун															К										24	23	1	
Соат	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	144	48	90	6

Назарий ва амалий таълим

Кўчма амалий машғулот

II. ЎҚУВ РЕЖАСИ

Т/р	Ўқув фанлари, фан модуллари ва блоklarнинг номлари	Умумий ўқув юклама ҳажми		Аудитория машғулотлари (соатларда)				Соатларнинг ҳафталар бўйича тақсимоли			
				Жами	Маъруза	Амалий	Кўчма машғулот	1-ҳафта	2-ҳафта	3-ҳафта	4-ҳафта
		Ҳафтадаги соатлар сони									
		36	36					36	36		
3	4	5	6	7	8	9	10	11	12		
1	Ижтимоий фанлар	26	18,1	26	14	12		10	6	10	
1.1	Иқтисодиёт масалалари	6		6	4	2		2	4		
1.2	Ҳуқук масалалари	6		6	4	2		4	2		
1.3	Миллий ғоя ва маънавият асослари	14		14	6	8		4		10	
2	Умумқасбий фанлар	28	19,4	28	10	18		12	16		
2.1	Педагогиканинг долзарб масалалари	8		8	4	4		4	4		
2.2	Психологиянинг долзарб масалалари	12		12	4	8		8	4		
2.3	Ахборот технологиялари	8		8	2	6			8		
3	Мутахассислик фанлари	82	56,9	82	20	56	6	14	14	24	30
3.1	Мактабгача таълим муассасаларида дефектолог, психолог, тарбиячи хизматини ташкил этиш	44		44	14	24	6	10	6	14	14
3.2	Мактабгача таълимда ахборот технологияларидан фойдаланиш	10		10	2	8				6	4
3.3	Мактабгача таълимда педагогик технологиялар	12		12	4	8		4		4	4
3.4	Хорижий тил асослари	8		8		8			8		
3.5	Танлов мавзулари	8		8		8					8
4	Институт ихтиёридаги соатлар	8	5,6	8	4	4				2	6
4.1	Долзарб мавзулар	8		8	4	4			2		6
	Ҳаммаси	144	100,0	144	48	90	6	36	36	36	36

MT133 - Мактабгача таълим муассасалари дефектолог
MT134 - Мактабгача таълим муассасасининг психологлари
MT137 - Мактабгача таълим муассасасининг тарбиячилари
MT135 - Мактабгача таълим муассасасининг жисмоний тарбия
инструкторлари
MT136 - Мактабгача таълим муассасасининг мусиқа раҳбарлари
MT138 - Мактабгача таълим муассасаларининг иккинчи тилга
ўргатувчи ўқитувчилари учун

**Изоҳ: Мазкур ва педагог кадрлар малакасини ошириш курсларининг бошқа ўқув
режаларида умумқасбий фанлар блоки таркибига кирувчи модулларга
ажратилган дарс соатлари миқдори ва тақсимоти муштаракдир.**

**“Иқтисодиёт масалалари” ўқув модули бўйича
малака ошириш курси тингловчиларининг тайёргарлик
даражасига қўйиладиган талаблар
(Раҳбар кадрларнинг барча малака тоифалари учун)**

Ушбу ўқув модулини ўзлаштириши натижасида тингловчилардан: Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислон Каримовнинг Мамлакатимизни 2013-йилда ижтимоий-иқтисодий ривожлантириш яқунлари ва 2014-йилга мўлжалланган иқтисодий дастурнинг энг муҳим устувор йўналишларига бағишланган Вазирлар Маҳкамасининг мажлисидаги маърузасида ёритилган масалаларга асосан мамлакатимизни узок муддатли ривожлантиришнинг дастурий мақсадларидан келиб чикиб, қуйидагил 2014-йилги иқтисодий дастурнинг энг муҳим вазифаларини яъни,

- иқтисодиётни ўстиришнинг барқарор юқори суръатларини таъминлаш бўйича қабул қилинган стратегияни давом эттириш, бунинг учун мавжуд резервлар ва имкониятларни сафарбар этиш;

- саноатда юқори технологияли ва замонавий бўлган энг муҳим объектлар ҳамда қувватларни ишга тушириш, инвестиция жараёнини ошириш ва такомиллаштириш;

- мамлакатда ишлаб чиқаришни техник ва технологик жиҳатдан янгилаш ва модернизациялашнинг, жаҳон бозорларига чиқишнинг асосий омили ҳисобланган тўлақонли рақобат муҳитини шакллантириш;

- ишбилармонлик муҳитини (“бизнес билан шуғуллан” тамойили бўйича) шакллантириш, кичик бизнес ва хусусий тадбиркорликни ҳар томонлама қўллаб-қувватлаш ва янада рағбатлантириш;

- ижтимоий соҳани ривожлантириш, иш ўринлари ташкил этиш ва аҳолининг иш билан бандлигини таъминлаш, уй-жойлар қуриш ва аҳоли пунктларини ободонлаштириш, таълим жараёнини ва соғлиқни сақлаш соҳасини ислоҳ қилишни давом эттириш ва такомиллаштириш;

- “Соғлом бола йили” Давлат дастурида белгиланган вазифалар ҳақидаги билим ва тушунчаларни билиш талаб қилинади.

- менежмент ва маркетингни;
- тадбиркорлик ва кичик бизнесни;
- иқтисодиётни эркинлаштиришни;
- солиқлар, бюджетни шакллантиришни;
- банк ва молия тизимини;
- кредит ва кредит турларини;
- инвестицияни;
- экспорт, импортни;
- пул, пул эмиссияси, инфляцияни;
- нархларни;
- давлат бюджетининг моҳияти ва тузилиши ҳақидаги билим ва тушунчаларни билиш талаб қилинади.

**“Иқтисодиёт масалалари” модулининг
ўқув-мавзу режаси
(Раҳбар кадрларнинг барча малака тоифалари учун)**

№	Мавзулар	Маъруза	Амалий машғулот	Жами
1	Ўзбекистон иқтисодиётини ривожлантириш омиллари.	2	-	2
2	Билимга таянган инновацион иқтисодиёт.	2	-	2

3	Ўзбекистонда банк ва молия тизими. Давлат бюджети ва уни шакллантириш.	-	2	2
Жами		4	2	6

“Иқтисодиёт масалалари” модули бўйича малака ошириш курсининг ўқув дастури

1-мавзу. Ўзбекистон иқтисодиётининг ривожланиш омиллари (2 соат маъруза).

Бозор иқтисодиёти тушунчаси. Бозор иқтисодиётининг умуминсонийлиги. Ўзбекистонда бозор иқтисодиётига ўтишининг ўзига хос йўли. Иқтисодий ислохотларни амалга ошириш омиллари, уларни мақсади, вазифалари ва устивор йўналишлари. Модернизация ва диверсификация тушунчалари. Иқтисодиётни эркинлаштириш шароитида техника-технологияни модернизация қилиш зарурияти. Ўзбекистонда иқтисодиётни эркинлаштириш ва ислохотларни чуқурлаштириш, иқтисодиётни мадэрнизациялашнинг устивор вазифалари.

2-мавзу. Билимга таянган инновацион иқтисодиёт (2 соат маъруза).

Республикада иқтисодий ислохотларни амалга оширишнинг асосий йўналишлари. Ўзбекистон иқтисодиёти тармоқларининг инновацион ривожлантириш моделлари. Технологияларнинг жаҳон бозорларида рақобатбардошлик даражаси. Инновацион инфратузилма. Инновацион жараёнларни бошқаришда давлатнинг иштироки. Фан ва ишлаб чиқариш интеграцияси.

3-мавзу. Ўзбекистонда банк ва молия тизими. Давлат бюджети ва уни шакллантириш (2 соат амалиёт).

Ўзбекистондаги банк тизими ва уни ривожланиш босқичлари. Банк турлари ва улар томонидан амалга ошириладиган операциялар. Кредит, унинг аҳамияти ва турлари. Молия тушунчаси ва молиявий муносабатлари, объекти ва субъекти. Молиянинг функциялари Молия тизими. Микро ва макромолия. Молия бозори. Давлат бюджети тўғрисида тушунча ва унинг тузилиши. “Бюджет кодекси”ни қабул қилиш тўғрисидаги 26.12.2014 даги ЎРҚ-360 Қонун. Бюджетнинг даромад ва харажатлари. Бюджет тақчиллиги. Бюджет профицити. Давлат бюджетини мамлакат иқтисодиётини ривожлантиришдаги ўрни ва аҳамияти. Давлат бюджетини касса ижросини амалга оширишда ғазначилик тизими жорий қилинишининг аҳамияти. Умумтаълим мактаблари ва ғазна жойлардаги ғазна органлари ўртасида муносабатлар. Ғазначилик жорий этилишининг ижобий тарафлари, муаммо ва камчиликлар.

Фойдаланилган ва тингловчиларга тавсия этилган адабиётлар рўйхати

1. Ўзбекистон Республикаси Конституцияси. Т.: 2014 йил.
2. Ўзбекистон Республикаси Солиқ Кодекси. Т.: 2014 йил.
3. Ўзбекистон Республикасининг “Бюджет кодекси”ни қабул қилиш тўғрисида ЎРҚ-360 сонли Қонуни 2013 йил, 26 декабрь.
4. Ўзбекистон Республикаси Президентининг “Соғлом бола йили” Давлат дастурини тасдиқлаш тўғрисидаги ПҚ-2133 сонли қарори, 2014 йил 19 февраль.

5. Ўзбекистон Республикаси Президентининг “Ўзбекистон Республикасининг 2015 йилги асосий макроиктисодий кўрсаткичлари прогнози ва Давлат бюджети параметрлари тўғрисида” 20.12.2014 йилдаги ПҚ-2270-сонли Қарори.
6. “Халқ таълими ходимлари меҳнатига ҳақ тўлашнинг такомиллаштирилган тизимини тасдиқлаш тўғрисида” Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 275-сон Қарори. 21.12.2005 йил.
7. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 1999 йил 3 сентябрдаги “Бюджет ташкилотларини маблағ билан таъминлаш тартибини такомиллаштириш тартиби тўғрисида”ги 414-сонли Қарори.
8. Каримов И.А. “Ўзбекистон мустақилликка эришиш остонасида” Тошкент, 2011 йил.
9. Каримов И.А. “2015 йилда иқтисодиётимизда туб таркибий ўзгаришларни амалга ошириш, модернизация ва диверсификация жараёнларини изчил давом эттириш ҳисобидан хусусий мулк ва хусусий тадбиркорликка кенг йўл очиб бериш – устувор вазифамиздир”, Т., “Халқ сўзи”, 20.01.2015 йил.
10. Президент Ислом Каримовнинг “Ўрта асрлар Шарқ алломалари ва мутафаккирларининг тарихий мероси, унинг замонавий цивилизация ривожигаги роли ва аҳамияти” мавзусидаги халқаро конференциянинг очилиш маросимидаги нутқи. Т., “Халқ сўзи”, 16.05.2014 йил.
11. Каримов И.А. “Ўзбекистон Республикаси Конституцияси қабул қилинганининг 22-йиллигига бағишланган тантанали маросимдаги маърузаси”. 05.12.2014 йил.
12. Каримов И. А. Ўзбекистон: миллий истиқлол, иқтисод, сиёсат, мафкура. Т. 1. – Т.: Ўзбекистон, 1996. – 364 б.
13. Каримов И. А. Биздан озод ва обод Ватан қолсин. Т. 2. – Т.: Ўзбекистон, 1996. – 380 б.
14. Каримов И. А. Ватан саждагоҳ каби муқаддасдир. Т. 3. – Т.: Ўзбекистон, 1996. – 366 б.
15. Каримов И. А. Бунёдкорлик йўлидан. Т. 4. – Т.: Ўзбекистон, 1996. – 394 б.
16. Каримов И. А. Янгича фикрлаш ва ишлаш – давр талаби. Т. 5. – Т.: Ўзбекистон, 1997. – 384 б.
17. Каримов И. А. Озод ва обод Ватан, эркин ва фаровон ҳаёт — пировард мақсадимиз. – Т.8 —Т: «Ўзбекистон», 2000.— 528 б.
18. Вахабов А. ва б. Жаҳон иқтисодиёти ва халқаро иқтисодий муносабатлар, Т., 2014 йил.
19. К.А. Абдурахмонов. “Инсон тараққиёти” -ТДИУ. 2013 йил.
20. Ахлитдинов Р. Таълим бошқарувидан сабоқлар. Т. 2013 йил.
21. Гулямов С., Бегалов Б. “Информатика ва ахборот технологиялар”. Т., 2010 йил.
22. Шодмонов Ш.Ш., Гафуров А. “Иқтисодиёт назарияси”, Т, 2010 йил., (ОУМТВ мукофотини олган) (68, 136, 168, 517 бетлар)
23. Гулямов С. “Мустаҳкам оила ва билимга таянган инновацион иқтисодиёт”. “Иқтисодиёт ва таълим” журнали, № 2, 2012 йил.
24. Эгамбердиев Э., Хўжакулов Х. “Кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик” ўқув қўлланма, Тошкент- "Маънавият". 2003 йил.
25. Абдуллаев Ё., Юлдашев Ш. “Малый бизнес и предпринимательство”. Ташкент «ИҚТИСОД-МОЛИЯ» Тошкент иқтисодиёт университети. 2008 йил.
26. Интернет манбалар:<http://www.stat.uz>, <http://www.norma.uz>, <http://www.lex.uz>, <http://www.pravo.uz>

**“Иқтисодиёт масалалари” ўқув модули бўйича
малака ошириш курси тингловчиларининг тайёргарлик
даражасига қўйиладиган талаблар**

(Халқ таълими ходимларнинг барча малака тоифалари учун)

Ушбу ўқув модулини ўзлаштириши натижасида тингловчилардан: Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислам Каримовнинг Мамлакатимизни 2015-йилда ижтимоий-иқтисодий ривожлантириш якунлари ва 2016-йилга мўлжалланган иқтисодий дастурнинг энг муҳим устувор йўналишларига бағишланган Вазирлар Маҳкамасининг мажлисидаги маърузасида ёритилган масалаларга асосан мамлакатимизни узоқ муддатли ривожлантиришнинг дастурий мақсадларидан келиб чиқиб, қуйидаги 2015 йилги иқтисодий дастурнинг энг муҳим вазифалари яъни,

- жаҳон бозорида тенг рақобатлаша оладиган ва кейинги босқичда иқтисодий ўсишнинг, иқтисодиётни янада модернизация ва диверсификация қилишнинг локомотивига айланиши мумкин бўлган тармоқ ва корхоналарни жадал ривожлантириш ҳамда аниқ йўналтирилган ҳолда қўллаб-қувватлашни таъминлаш;

- хусусий мулк ва хусусий тадбиркорликни янада ривожлантириш мақсадида бу соҳага тўлиқ эркинлик бериш, бу йўлда ғов бўлиб турган барча тўсиқ ва чекловларни бартараф этиш;

- иқтисодиётимизда давлатнинг иштироки қай даражада эканини танқидий баҳолаш, уни стратегик ҳамда иқтисодий асосланган даражага қадар қисқартириш;

- корпоратив бошқарувтизимидagi принцип ва ёндашувларни тубдан ўзгартириш, ишлаб чиқариш, ташқи иқтисодий ва инвестиция жараёнларига замонавий халқаро корпоратив менежмент стандартларини жорий этиш;

- ишлаб чиқаришни маҳаллийлаштиришни чуқурлаштириш ва тармоқлараро sanoat кооперациясини кенгайтириш, иқтисодий ўсиш ва иқтисодиётни таркибий жиҳатдан ўзгартириш;

- ривожланган инфратузилмани ташкил этмасдан, биринчи навбатда, ахборот-коммуникация тизими, йўл-транспорт ва муҳандислик-коммуникация қурилишини тараққий эттириш.

Шу билан бирга, Давлат дастурида белгиланган вазифалар ҳақидаги билим ва тушунчаларни, шунингдек,

- менежмент ва маркетингни;
- тадбиркорлик ва кичик бизнесни;
- иқтисодиётни эркинлаштиришни;
- солиқлар, бюджетни шакллантиришни;
- банк ва молия тизимини;
- кредит ва кредит турларини;
- инвестицияни;
- давлат бюджетининг моҳияти ва тузилишини;
- жаҳон иқтисодиёти ҳақидаги билим ва тушунчаларни билиш талаб қилинади.

**“Иқтисодиёт масалалари” модулининг
ўқув-мавзу режаси**

(Халқ таълими ходимларнинг барча малака тоифалари учун)

№	Мавзулар	Маъруза	Амалий	Жами
---	----------	---------	--------	------

			машғулот	
1	Ўзбекистон иқтисодиётини модернизациялаш шароитида давлат иқтисодий сиёсатининг асосий йўналишлари.	2	-	2
2	Давлат бюджет-солиқ сиёсатининг иқтисодий моҳияти, мақсади ва вазифалари.	2	-	2
3	Бизнес тушунчаси, кичик бизнес ва хусусий тадбиркорликни ривожлантиришнинг ижтимоий - иқтисодий аҳамияти.	-	2	2
Жами		4	2	6

“Иқтисодиёт масалалари” модули бўйича малака ошириш курсининг ўқув дастури

(Халқ таълими ходимларнинг барча малака тоифалари учун)

1-мавзу. Ўзбекистон иқтисодиётини модернизациялаш шароитида давлат иқтисодий сиёсатининг асосий йўналишлари. (2 соат маъруза).

Бозор иқтисодиётини модернизациялаш тушунчаси. Иқтисодиётни эркинлаштириш ва модернизациялаш аҳамияти. Иқтисодиётни эркинлаштириш шароитида иқтисодий сиёсатнинг асосий йўналишлари. Иқтисодиётни модернизация қилиш давр талаби. Иқтисодиётни реал сектори корхоналарини қўллаб қувватлаш ва рағбатлантиришда давлатнинг устивор вазифалари.

2-мавзу. Давлат бюджет-солиқ сиёсатининг иқтисодий моҳияти, мақсади ва вазифалари. (2 соат маъруза).

Давлат бюджети тўғрисида тушунча ва унинг тузилиши. Бюджетнинг даромад ва харажатлари. Бюджет тақчиллиги. Бюджет профицити. Давлат бюджетини мамлакат иқтисодиётини ривожлантиришдаги ўрни ва аҳамияти. Солиқ ва солиқ сиёсати. Солиқ тушунчаси. Солиқларнинг бюджет даромадларининг шакллантиришдаги аҳамияти. Даромад солиқлари ва тўловлар. Солиқларнинг иқтисодий моҳияти ва хусусиятлари.

3-мавзу. Бизнес тушунчаси, кичик бизнес ва хусусий тадбиркорликни ривожлантиришнинг ижтимоий - иқтисодий аҳамияти. (2 соат амалий).

Бизнес тушунчаси. Бизнес шакллари ва Ўзбекистонда бизнесни белгилаш мезонлари. Ўзбекистонда тадбиркорликни амалга оширишнинг ҳуқуқий асослари. Мамлакатимизда кичик бизнес ва хусусий тадбиркорликни ривожлантириш зарурати. Кичик бизнес ва хусусий тадбиркорликни давлат томонидан қўллаб қувватлаш асосий йўналишлари. Давлат ижтимоий – иқтисодий сиёсатини амалга оширишда кичик бизнес ўрни.

Фойдаланилган ва тингловчиларга тавсия этилган адабиётлар рўйхати

1. Ўзбекистон Республикаси Конституцияси. Т.: “Ўзбекистон”. 2010 й.
2. «Бюджети кодекси»ни қабул қилиш тўғрисидаги Ўзбекистон Республикаси ЎРҚ-360 сонли Қонуни. 26.12.2013 й.

3. Ўзбекистон Республикаси Президентининг “Ўзбекистон Республикасининг 2015 йилги асосий макроиктисодий кўрсаткичлари прогнози ва Давлат бюджети параметрлари тўғрисида” 20.12.2014 йилдаги ПҚ-2270-сонли Қарори.
4. “Халқ таълими ходимлари меҳнатига ҳақ тўлашнинг такомиллаштирилган тизимини тасдиқлаш тўғрисида” Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 275-сон Қарори. 21.12.2005 йил.
5. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 1999 йил 3 сентябрдаги “Бюджет ташкилотларини маблағ билан таъминлаш тартибини такомиллаштириш тартиби тўғрисида”ги 414-сонли Қарори.
6. Каримов И.А. “Ўзбекистон мустақилликка эришиш остонасида” Тошкент, 2011 йил.
7. Каримов И.А. “2015 йилда иқтисодиётимизда туб таркибий ўзгаришларни амалга ошириш, модернизация ва диверсификация жараёнларини изчил давом эттириш ҳисобидан хусусий мулк ва хусусий тадбиркорликка кенг йўл очиб бериш – устувор вазирамиздир”, Т., “Халқ сўзи”, 20.01.2015 йил.
8. Президент Ислом Каримовнинг “Ўрта асрлар Шарқ алломалари ва мутафаккирларининг тарихий мероси, унинг замонавий цивилизация ривожига роли ва аҳамияти” мавзусидаги халқаро конференциянинг очилиш маросимидаги нутқи. Т., “Халқ сўзи”, 16.05.2014 йил.
9. Каримов И.А. “Ўзбекистон Республикаси Конституцияси қабул қилинганининг 22-йиллигига бағишланган тантанали маросимдаги маърузаси”. 05.12.2014 йил.
10. Каримов И. А. Ўзбекистон: миллий истиқлол, иқтисод, сиёсат, мафкура. Т. 1. – Т.: Ўзбекистон, 1996. – 364 б.
11. Каримов И. А. Биздан озод ва обод Ватан қолсин. Т. 2. – Т.: Ўзбекистон, 1996. – 380 б.
12. Каримов И. А. Ватан саждагоҳ каби муқаддасдир. Т. 3. – Т.: Ўзбекистон, 1996. – 366 б.
13. Каримов И. А. Бунёдкорлик йўлидан. Т. 4. – Т.: Ўзбекистон, 1996. – 394 б.
14. Каримов И. А. Янгича фикрлаш ва ишлаш – давр талаби. Т. 5. – Т.: Ўзбекистон, 1997. – 384 б.
15. Каримов И. А. Озод ва обод Ватан, эркин ва фаровон ҳаёт — пировард мақсадимиз. – Т.8 —Т: «Ўзбекистон», 2000.— 528 б.
16. Вахабов А. ва б. Жаҳон иқтисодиёти ва халқаро иқтисодий муносабатлар, Т., 2014 йил.
17. К.А. Абдурахмонов. “Инсон тараққиёти” -ТДИУ. 2013 йил.
18. Ахлитдинов Р. Таълим бошқарувидан сабоқлар. Т. 2013 йил.
19. Гулямов С., Бегалов Б. “Информатика ва ахборот технологиялар”. Т., 2010 йил.
20. Шодмонов Ш.Ш., Гафуров А. “Иқтисодиёт назарияси”, Т, 2010 йил., (ОУМТВ мукофотини олган) (68, 136, 168, 517 бетлар)
21. Гулямов С. “Мустаҳкам оила ва билимга таянган инновацион иқтисодиёт”. “Иқтисодиёт ва таълим” журнали, № 2, 2012 йил.
22. Эгамбердиев Э., Хўжакулов Х. “Кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик” ўқув қўлланма, Тошкент- "Маънавият". 2003 йил.
23. Абдуллаев Ё., Юлдашев Ш. “Малый бизнес и предпринимательство”. Ташкент «ИҚТИСОД-МОЛИЯ» Тошкент иқтисодиёт университети. 2008 йил.
24. Интернет манбалар: <http://www.stat.uz>, <http://www.norma.uz>, <http://www.lex.uz>, <http://www.pravo.uz>

“Хуқуқ масалалари” модули бўйича малака ошириш курси тингловчиларининг тайёргарлик даражасига қўйиладиган талаблар

(Раҳбар кадрларнинг барча малака тоифалари учун)

Хуқуқ масалалари бўйича курс тингловчилари:

- Хуқуқий демократик давлат тушунчасини;
- Хуқуқий давлат ва ҳокимиятларнинг бўлиниши принципини;
- Сиёсий партиялар ролини;
- Жамоат бирлашмаларини;
- Ўзбекистон Республикаси Конституцияси ва унга киритилган қўшимча ва ўзгартиришларнинг сабабларини;
- Фуқаролик жамияти тушунчаси ва уни ривожлантириш йўлларини;
- Фуқароларнинг ҳуқуқ ва эркинликлари ҳамда уларни ҳимоялашни;
- Бола ҳуқуқларининг кафолатларини;
- Одам савдоси(трафик)га қарши курашга оид меъёрий ҳуқуқий ҳужжатларни;
- Меҳнат ҳуқуқи тушунчасини;
- Меҳнат ҳуқуқида жавобгарликни;
- Маъмурий ҳуқуқ тушунчасини;
- Маъмурий жавобгарлик ва унинг хусусиятларини;
- Маъмурий ҳуқуқбузарлик тушунчасини;
- Давлат хизмати тушунчаси ва ўзига хос хусусиятларини;
- Жорий қонунлар ҳақида билим ва кўникмаларга эга бўлиши талаб қилинади.

“Хуқуқ масалалари” модули бўйича малака ошириш курсининг ўқув-мавзу режаси

№	Мавзулар	жами	маъруза	амалиёт
1	Фуқаролик жамиятини барпо этиш ва демократик ҳуқуқий давлат қуришнинг конституциявий асослари.	2	2	-
2	Бола ҳуқуқлари кафолатининг миллий ва халқаро-ҳуқуқий асослари. Одам савдосига қарши курашнинг ҳуқуқий асослари ва механизмлари.	2	-	2
3	Таълим муассасаларида меҳнатга оид муносабатларни ҳуқуқий тартибга солиш масалалари.	2	2	-
4	Жами:	6	4	2

“Хуқуқ масалалари” модули бўйича ўқув дастури

1-мавзу. Фуқаролик жамиятини барпо этиш ва демократик ҳуқуқий давлат куришнинг конституциявий асослари (2 соат маъруза).

Ўзбекистон Республикаси Президенти И.А.Каримов асарларида демократик ҳуқуқий давлат ва фуқаролик жамияти ҳақидаги тушунчалар.

Демократик ҳуқуқий давлатни шакллантириш–ҳозирги замон тараққиётининг объектив тенденцияси. Халқ ҳокимияти режимини таъминлашда қонуннинг роли. Давлат, ҳуқуқ, шахс. Ўзбекистонда демократик ҳуқуқий давлат ва фуқаролик жамиятини шакллантиришнинг конституциявий асослари. Демократик ҳуқуқий давлат ва ҳокимиятнинг тармоқларга бўлиниши принципи.

Инсон ва фуқароларнинг асосий ҳуқуқлари, эркинликлари ва бурчлари.

Ўзбекистонда ҳокимият тармоқларининг мувозатини таъминлаш, назорат қилиш ва тийиб туриш механизмининг янада демократлаштириш. Ижро ҳокимияти устидан парламент назоратини кучайтириш масалалари. Сиёсий партияларнинг роли. Жамоат бирлашмалари ва давлат ҳокимияти устидан жамоатчилик назоратини ўрнатиш масалалари.

1992 йил 8 декабрда Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг қабул қилиниши. Конституция–давлатнинг асосий қонуни. Конституция–давлатдаги тартиб-қоидаларнинг олий ҳуқуқий асоси. Конституция–мустақиллик, тенглик, демократия ва инсонпарварлик учун курашнинг меваси. 2003, 2007-2008 йилларда ва 2010 йил 12 ноябрдаги “Мамлакатимизда демократик ислохотларни янада чуқурлаштириш ва фуқаролик жамиятини ривожлантириш” концепциясига биноан 2011 йил 18 апрелда Конституциянинг айрим моддаларига киритилган ўзгартиш ва қўшимчалар.

Коррупция ва унга қарши кураш чоралари. Коррупция жинояти ва унинг Ўзбекистон Республикаси қонунлари шарҳланиши. БМТ Бош Ассамблеяси томонидан 2003 йили 31 октябрда қабул қилинган «Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг коррупцияга қарши Конвенцияси» ва уни ратификация қилиш тўғрисидаги 2008 йили 7 июлда қабул қилинган Ўзбекистон Республикаси Қонуни. Миллий хавфсизлик Конвенциясида (1997 йил) коррупцияга миллий хавфсизликка ички таҳдид сифатида берилган таъриф.

Ўзбекистон Республикаси қонунчилигида коррупциянинг турли шаклларига қарши курашишга йуналтирилган меъёрлар: пора олиш ва бериш, порахурликда иштирок этиш (ЖК 210, 211 ва 212-моддалари), ходимни пора билан ўз томонига оғдириш (ЖК 213-моддаси), шунингдек, ҳокимият ёки мансаб ваколатларини суистеъмол қилиш (ЖК 205-моддаси), ҳокимият ёки мансаб ваколатлари доирасидан чиқиш (ЖК 206-моддаси), мансабни суистеъмол қилган ҳолда калбакилаштиришга йул қуйиш (ЖК 209-моддаси), бюджет интизомини бузиш (МЖК 175-моддаси) ва ташкилотларнинг мол-мулкни ўғирлаш, ўзлаштириш, растрата қилиш, мансаб лавозимини суистеъмол қилиш ёки фирибгарлик йўли билан оз миқдорда талон-тарож қилиш (МЖК 61-модда) каби коррупцияга оид ҳаракатлар.

Ўзбекистон Республикаси халқ таълими тизимида коррупцияга қарши курашиш бўйича қабул қилинган буйруқлар: вазирликнинг 2012 йил 22 октябрдаги “Ўзбекистон Республикаси Халқ таълими вазирлиги тизимида коррупцияга қарши курашиш чора-тадбирлари тўғрисида”ги 309-сонли, 2012 йил 2 ноябрдаги 319-сонли ҳамда 2012 йил 17 декабрдаги 361-сонли “Ўзбекистон Республикаси Халқ таълими вазирлиги тизимида коррупцияга қарши курашиш бўйича қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида”ги буйруқлари.

Халқ таълими тизимидаги барча таълим муассасалари ва идораларнииг ишчи ходимлари ва фуқаролар учун шикоят қутилари, эълонлар тахтаси, ишонч телефони ташкил этиш;муружаатларни руйхатга олиш китобининг юритиш;фуқаролар ва ходимларнинг муружаатларини белгилангаи тартибда куриб чиқиш.

2-мавзу. Бола ҳуқуқлари кафолатининг миллий ва халқаро-ҳуқуқий асослари.

Одам савдосига қарши курашнинг ҳуқуқий асослари ва механизмлари (2 соат амалиёт).

Бола ҳуқуқларига доир халқаро ва миллий қонунчилик. Ўзбекистон Республикасининг“Одам савдосига қарши курашиш тўғрисида”ги қонуни. Ўзбекистон Республикаси Президентининг “Одам савдосига қарши курашиш самарадорлигини ошириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги ПҚ№154-қарори.

Бола ҳуқуқлари тушунчаси ва уларнинг ўзига хос хусусиятлари. Бола ҳуқуқларини таълим тизимидаги ифодаси.

Одам савдоси - трансмиллий жиноят. Одам савдосини олдини олиш ва оқибатларини бартараф этиш масалалари.Одам савдосига қарши курашувчи давлат органлари ва уларнинг ваколатлари.

3-мавзу. Таълим муассасаларида меҳнатга оид муносабатларни ҳуқуқий тартибга солиш масалалари (2 соат маъруза).

Меҳнат ҳуқуқи ҳақида асосий тушунчалар. Ўзбекистон Республикасида меҳнатга оид муносабатлар тартибга солувчи амалдаги қонунчилик.

Меҳнат шартномаси тушунчаси, мазмуни, муддатлари, тузиш тартиби. Меҳнат шартномасини бекор қилиш асослари.

Меҳнат низолари ва уларнинг хусусиятлари.Меҳнат низоларини кўриб чиқувчи органлар ва уларнинг ваколатлари. Меҳнат низоларини хал қилиш тартиби.

“Ҳуқуқ масалалари” модули бўйича малака ошириш курсининг ўқув-мавзу режаси

Т/Р	Мавзулар	жами	маъруза	амалиёт
1	Фуқаролик жамиятини барпо этиш ва демократик ҳуқуқий давлат куришнинг конституциявий асослари.	2	2	-
2	Бола ҳуқуқлари кафолатларининг миллий ва халқаро ҳуқуқий асослари. Одам савдосига қарши курашнинг ҳуқуқий асослари ва механизмлари.	2	-	2
3	Таълим муассасаларида меҳнатга оид муносабатларни ҳуқуқий тартибга солиш масалалари	2	-	2
4	Таълим муассасалари юридик шахс сифатида. Маъмурий ҳуқуқбузарлик тушунчаси ва маъмурий жавобгарлик турлари.	2	2	-
	Жами	8	4	4

“Хуқуқ масалалари” модули малака ошириш курсининг ўқув дастури

1-мавзу. Фуқаролик жамиятини барпо этиш ва демократик ҳуқуқий давлат қуришнинг конституциявий асослари (2 соат маъруза)

Ўзбекистон Республикаси Президенти И.А.Каримов асарларида демократик ҳуқуқий давлат ва фуқаролик жамияти ҳақидаги тушунчалар.

Демократик ҳуқуқий давлатни шакллантириш–ҳозирги замон тараққиётининг объектив тенденцияси. Халқ ҳокимияти режимини таъминлашда қонуннинг роли. Давлат, ҳуқуқ, шахс. Ўзбекистонда демократик ҳуқуқий давлат ва фуқаролик жамиятини шакллантиришнинг конституциявий асослари. Демократик ҳуқуқий давлат ва ҳокимиятнинг тармоқларга бўлиниши принципи.

Инсон ва фуқароларнинг асосий ҳуқуқлари, эркинликлари ва бурчлари.

Ўзбекистонда ҳокимият тармоқларининг мувозатини таъминлаш, назорат қилиш ва тийиб туриш механизмини янада демократлаштириш. Ижро ҳокимияти устидан парламент назоратини кучайтириш масалалари. Сиёсий партияларнинг роли. Жамоат бирлашмалари ва давлат ҳокимияти устидан жамоатчилик назоратини ўрнатиш масалалари.

1992 йил 8 декабрда Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг қабул қилиниши. Конституция–давлатнинг асосий қонуни. Конституция–давлатдаги тартиб-қоидаларнинг олий ҳуқуқий асоси. Конституция–мустақиллик, тенглик, демократия ва инсонпарварлик учун курашнинг меваси. 2003, 2007-2008 йилларда ва 2010 йил 12 ноябрдаги “Мамлакатимизда демократик ислохотларни янада чуқурлаштириш ва фуқаролик жамиятини ривожлантириш” концепциясига биноан 2011 йил 18 апрелда Конституциянинг айрим моддаларига киритилган ўзгартиш ва қўшимчалар.

Коррупция ва унга қарши кураш чоралари. Коррупция жинояти ва унинг Ўзбекистон Республикаси қонунлари шарҳланиши. БМТ Бош Ассамблеяси томонидан 2003 йили 31 октябрда қабул қилинган «Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг коррупцияга қарши Конвенцияси» ва уни ратификация қилиш туғрисидаги 2008 йили 7 июлда қабул қилинган Ўзбекистон Республикаси Қонуни. Миллий хавфсизлик Конвенциясида (1997 йил) коррупцияга миллий хавфсизликка ички таҳдид сифатида берилган таъриф.

Ўзбекистон Республикаси қонунчилигида коррупциянинг турли шаклларига қарши курашишга йуналтирилган меъёрлар: пора олиш ва бериш, порахурликда иштирок этиш (ЖК 210, 211 ва 212-моддалари), ходимни пора билан ўз томонига оғдириш (ЖК 213-моддаси), шунингдек, ҳокимият ёки мансаб ваколатларини суиистеъмол қилиш (ЖК 205-моддаси), ҳокимият ёки мансаб ваколатлари доирасидан чиқиш (ЖК 206-моддаси), мансабни суиистеъмол қилган ҳолда калбакилаштиришга йул қуйиш (ЖК 209-моддаси), бюджет интизомини бузиш (МЖК 175-моддаси) ва ташкилотларнинг мол-мулкани ўғирлаш, ўзлаштириш, растрата қилиш, мансаб лавозимини суиистеъмол қилиш ёки фирибгарлик йўли билан оз миқдорда талон-тарож қилиш (МЖК 61-модда) каби коррупцияга оид ҳаракатлар.

Ўзбекистон Республикаси халқ таълими тизимида коррупцияга қарши курашиш бўйича қабул қилинган буйруқлар: вазирликнинг 2012 йил 22 октябрдаги “Ўзбекистон Республикаси Халқ таълими вазирлиги тизимида коррупцияга қарши курашиш чоратadbирлари туғрисида”ги 309-сонли, 2012 йил 2 ноябрдаги 319-сонли ҳамда 2012 йил 17 декабрдаги 361-сонли “Ўзбекистон Республикаси Халқ таълими вазирлиги тизимида

коррупцияга қарши курашиш бўйича қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида”ги буйруқлари.

Халқ таълими тизимидаги барча таълим муассасалари ва идораларнинг ишчи ходимлари ва фуқаролар учун шикоят кутилари, эълонлар тахтаси, ишонч телефони ташкил этиш; мурожаатларни рўйхатга олиш китобининг юритиш; фуқаролар ва ходимларнинг мурожаатларини белгилангаи тартибда куриб чиқиш.

2-мавзу. Бола ҳуқуқлари кафолатларининг миллий ва халқаро ҳуқуқий асослари. Одам савдосига қарши курашнинг ҳуқуқий асослари ва механизми. (2 соат амалиёт)

Бола ҳуқуқларига доир халқаро ва миллий қонунчилик. Ўзбекистон Республикасининг “Одам савдосига қарши курашиш тўғрисида”ги қонуни. Ўзбекистон Республикаси Президентининг “Одам савдосига қарши курашиш самарадорлигини ошириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги ПҚ №154-қарори.

Бола ҳуқуқлари тушунчаси ва уларнинг ўзига хос хусусиятлари. Бола ҳуқуқларини таълим тизимидаги ифодаси.

Одам савдоси - трансмиллий жиноят. Одам савдосини олдини олиш ва оқибатларини бартараф этиш масалалари. Одам савдосига қарши курашувчи давлат органлари ва уларнинг ваколатлари.

3-мавзу. Таълим муассасаларида меҳнатга оид муносабатларни ҳуқуқий тартибга солиш масалалари (2 соат амалиёт)

Меҳнат ҳуқуқи ҳақида асосий тушунчалар. Ўзбекистон Республикасида меҳнатга оид муносабатлар тартибга солувчи амалдаги қонунчилик.

Меҳнат шартномаси тушунчаси, мазмуни, муддатлари, тузиш тартиби. Меҳнат шартномасини бекор қилиш асослари.

Меҳнат низолари ва уларнинг хусусиятлари. Меҳнат низоларини кўриб чиқувчи органлар ва уларнинг ваколатлари. Меҳнат низоларини хал қилиш тартиби.

4-мавзу.. Таълим муассасалари юридик шахс сифатида. Маъмурий ҳуқуқбузарлик тушунчаси ва маъмурий жавобгарлик турлари (2 соат маъруза)

Таълим муассасаларини юридик шахс сифатида ташкил этиш тартиби. Таълим муассасаларида тузиладиган шартномалар.

Маъмурий ҳуқуқий муносабатлар тушунчаси. Маъмурий ҳуқуқбузарлик тушунчаси ва унинг ўзига хос хусусиятлари.

Маъмурий жавобгарлик тушунчаси ва маъмурий жазо чоралари. Маъмурий жавобгарликни қўлловчи давлат органлари ва уларнинг ваколатлари.

“Ҳуқуқ масалалари” модули бўйича малака ошириш курси тингловчиларининг тайёргарлик даражасига қўйиладиган талаблар

(Халқ таълими ходимларнинг барча педагоглар малака тоифалари учун)

Ҳуқуқ масалалари бўйича курс тингловчилари:

- Демократик ҳуқуқий давлат тушунчаси;

- Демократик ҳуқуқий давлат ва ҳокимиятнинг тармоқларга бўлиниши тамойили;
- Ўзбекистон Республикаси Конституцияси ва унга киритилган қўшимча ва ўзгартиришларнинг сабаблари;
- фуқаролик жамияти тушунчаси ва уни ривожлантириш йўллари;
- фуқароларнинг ҳуқуқ ва эркинликлари ва уларни ҳимоялаш;
- сиёсий партиялар ва уларнинг фуқаролик жамиятини ривожлантиришдаги роли;
- касаба уюшмалари ва жамоат ташкилотлари, ўзини ўзи бошқариш органлари фаолиятининг ҳуқуқий асослари;
- жамоат назорати тушунчаси ва уни амалга ошириш механизмлари;
- бола ҳуқуқлари кафолатлари;
- қонуний вакиллик тушунчаси;
- фарзандликка олишни расмийлаштирилишининг тартиблари;
- васийлик ва ҳомийлик органларининг вазифалари;
- одам савдосига қарши курашга оид меъёрий-ҳуқуқий ҳужжатлар;
- маъмурий ҳуқуқ тушунчаси;
- маъмурий жавобгарлик ва унинг хусусиятлари;
- маъмурий ҳуқуқбузарлик тушунчаси;
- давлат хизмати тушунчаси ва унинг ўзига хос хусусиятлари;
- жорий қонунларҳақида билимга эга бўлишнинг аҳамияти.

**“Ҳуқуқ масалалари” модули бўйича малака ошириш
курсининг ўқув-мавзу режаси**

(Халқ таълими ходимларнинг барча педагоглар малака тоифалари учун)

№	Мавзулар	жами	маъруза	Амалиёт
1	Фуқаролик жамиятини барпо этиш ва демократик ҳуқуқий давлат қуришнинг конституциявий асослари.	2	2	-
2	Бола ҳуқуқлари кафолатининг миллий ва халқаро-ҳуқуқий асослари. Одам савдосига қарши курашнинг ҳуқуқий асослари ва механизмлари.	2	-	2
3	Таълим муассасаларида меҳнатга оид муносабатларни ҳуқуқий тартибга солиш масалалари.	2	2	-
	Жами	6	4	2

“Ҳуқуқ масалалари” модули бўйича ўқув дастури

1-мавзу. Фуқаролик жамиятини барпо этиш ва демократик ҳуқуқий давлат куришнинг конституциявий асослари (2 соат маъруза).

Ўзбекистон Республикаси Президенти И.А.Каримов асарларида демократик ҳуқуқий давлат ва фуқаролик жамияти ҳақидаги тушунчалар.

Демократик ҳуқуқий давлатни шакллантириш–ҳозирги замон таракқиётининг объектив тенденцияси. Халқ ҳокимияти режимини таъминлашда қонуннинг роли. Давлат, ҳуқуқ, шахс. Ўзбекистонда демократик ҳуқуқий давлат ва фуқаролик жамиятини шакллантиришнинг конституциявий асослари. Демократик ҳуқуқий давлат ва ҳокимиятнинг тармоқларга бўлиниши принципи.

Инсон ва фуқароларнинг асосий ҳуқуқлари, эркинликлари ва бурчлари.

Ўзбекистонда ҳокимият тармоқларининг мувозатини таъминлаш, назорат қилиш ва тийиб туриш механизмини янада демократлаштириш. Ижро ҳокимияти устидан парламент назоратини кучайтириш масалалари. Сиёсий партияларнинг роли. Жамоат бирлашмалари ва давлат ҳокимияти устидан жамоатчилик назоратини ўрнатиш масалалари.

1992 йил 8 декабрда Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг қабул қилиниши. Конституция–давлатнинг асосий қонуни. Конституция–давлатдаги тартиб-қоидаларнинг олий ҳуқуқий асоси. Конституция–мустақиллик, тенглик, демократия ва инсонпарварлик учун курашнинг меваси. 2003, 2007-2008 йилларда ва 2010 йил 12 ноябрдаги “Мамлакатимизда демократик ислохотларни янада чуқурлаштириш ва фуқаролик жамиятини ривожлантириш” концепциясига биноан 2011 йил 18 апрелда Конституциянинг айрим моддаларига киритилган ўзгартиш ва қўшимчалар.

Коррупция ва унга қарши кураш чоралари. Коррупция жинояти ва унинг Ўзбекистон Республикаси қонунлари шарҳланиши. БМТ Бош Ассамблеяси томонидан 2003 йили 31 октябрда қабул қилинган «Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг коррупцияга қарши Конвенцияси» ва уни ратификация қилиш туғрисидаги 2008 йили 7 июлда қабул қилинган Ўзбекистон Республикаси Қонуни. Миллий хавфсизлик Конвенциясида (1997 йил) коррупцияга миллий хавфсизликка ички таҳдид сифатида берилган таъриф.

Ўзбекистон Республикаси қонунчилигида коррупциянинг турли шаклларига қарши курашишга йуналтирилган меъёрлар: пора олиш ва бериш, порахурликда иштирок этиш (ЖК 210, 211 ва 212-моддалари), ходимни пора билан ўз томонига оғдириш (ЖК 213-моддаси), шунингдек, ҳокимият ёки мансаб ваколатларини суиистеъмол қилиш (ЖК 205-моддаси), ҳокимият ёки мансаб ваколатлари доирасидан чиқиш (ЖК 206-моддаси), мансабни суиистеъмол қилган ҳолда калбакилаштиришга

йул куйиш (ЖК 209-моддаси), бюджет интизомини бузиш (МЖК 175-моддаси) ва ташкилотларнинг мол-мулкани ўғирлаш, ўзлаштириш, растрата қилиш, мансаб лавозимини суиистеъмол қилиш ёки фирибгарлик йўли билан оз миқдорда талон-тароғ қилиш (МЖК 61-модда) каби коррупцияга оид ҳаракатлар.

Ўзбекистон Республикаси халқ таълими тизимида коррупцияга қарши курашиш бўйича қабул қилинган буйруқлар: вазирликнинг 2012 йил 22 октябрдаги “Ўзбекистон Республикаси Халқ таълими вазирлиги тизимида коррупцияга қарши курашиш чора-тадбирлари тўғрисида”ги 309-сонли, 2012 йил 2 ноябрдаги 319-сонли ҳамда 2012 йил 17 декабрдаги 361-сонли “Ўзбекистон Республикаси Халқ таълими вазирлиги тизимида коррупцияга қарши курашиш бўйича қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида”ги буйруқлари.

Халқ таълими тизимидаги барча таълим муассасалари ва идораларнинг ишчи ходимлари ва фуқаролар учун шикоят қутилари, эълонлар тахтаси, ишонч телефони ташкил этиш, мурожаатларни рўйхатга олиш китобининг юритиш; фуқаролар ва ходимларнинг мурожаатларини белгилангаи тартибда куриб чиқиш.

2-мавзу. Бола ҳуқуқлари кафолатининг миллий ва халқаро-ҳуқуқий асослари. Одам савдосига қарши курашнинг ҳуқуқий асослари ва механизмлари (2 соат амалиёт).

Бола ҳуқуқларига доир халқаро ва миллий қонунчилик. Ўзбекистон Республикасининг “Одам савдосига қарши курашиш тўғрисида”ги қонуни. Ўзбекистон Республикаси Президентининг “Одам савдосига қарши курашиш самарадорлигини ошириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги ПҚ №154-қарори.

Бола ҳуқуқлари тушунчаси ва уларнинг ўзига хос хусусиятлари. Бола ҳуқуқларини таълим тизимидаги ифодаси.

Одам савдоси - трансмиллий жиноят. Одам савдосини олдини олиш ва оқибатларини бартараф этиш масалалари. Одам савдосига қарши курашувчи давлат органлари ва уларнинг ваколатлари.

3-мавзу. Таълим муассасаларида меҳнатга оид муносабатларни ҳуқуқий тартибга солиш масалалари (2 соат маъруза).

Меҳнат ҳуқуқи ҳақида асосий тушунчалар. Ўзбекистон Республикасида меҳнатга оид муносабатлар тартибга солувчи амалдаги қонунчилик.

Меҳнат шартномаси тушунчаси, мазмуни, муддатлари, тузиш тартиби. Меҳнат шартномасини бекор қилиш асослари.

Меҳнат низолари ва уларнинг хусусиятлари. Меҳнат низоларини кўриб чиқувчи органлар ва уларнинг ваколатлари. Меҳнат низоларини хал қилиш тартиби.

Фойдаланилган ва тавсия этиладиган адабиётлар рўйхати

1. Каримов И.А. Ўзбекистон миллий истиқлол, иқтисод, сиёсат, мафкура. – Т.1.- Тошкент: Ўзбекистон. 1996, -364 б.
2. Каримов И.А. Ўзбекистоннинг сиёсий, ижтимоий ва иқтисодий истиқболнинг асосий тамойиллари. – Т.: Ўзбекистон, 1996.Т.3.
3. Каримов И.А. Биздан озод ва обод Ватан қолсин. Т.2. – Тошкент: Ўзбекистон. - 1996, -380 б.
4. Каримов И.А. Ватан саждагоҳ каби муқаддасдир. Т.3. – Тошкент:
5. Каримов И.А. Бунёдкорлик йўлидан. Т.4. – Тошкент: Ўзбекистон. 1996, -394 б.
6. Каримов И.А. Янгича фикрлаш ва ишлаш-давр талаби. Т.5. – Тошкент: Ўзбекистон. 1997, -384 б.
7. Каримов И.А. Хавфсизлик ва барқарор тараққиёт йўлида. Т.6. – Тошкент: Ўзбекистон. 1998, -429 б.
8. Каримов И.А. Ўзбекистон XXI аср бўсағасида:хавфсизликка таҳдид, барқарорлик шартлари ва тараққиёт кафолатлари. Хавфсизлик ва барқарор тараққиёт йўлида. Т.6. –Т.: Ўзбекистон, 1998, 141-142-бетлар.
9. Каримов И.А. Биз келажакимизни ўз қўлимиз билан курашимиз. Т.7. –Тошкент: Ўзбекистон. 1999, -413 б.
10. Каримов И.А. Озод ва обод Ватан, эркин ва фаровон ҳаёт - пировард мақсадимиз. Т.8. –Тошкент: Ўзбекистон. 2000, -525 б.
11. Каримов И.А. Озод ва обод ватан, эркин ва фаровон ҳаёт пировард мақсадимиз. Т.: Ўзбекистон. 2000. Т.8.
12. Каримов И.А. Ватан равнақи учун ҳар биримиз масъулмиз. Т.9. – Тошкент.: Ўзбекистон. 2001, -439 б.
13. Каримов И.А. Хавфсизлик ва тинчлик учун курашмоқ керак. Т.10. – Тошкент: Ўзбекистон. 2002, 432 б.
14. Каримов И.А. Биз танлаган йўл - демократик тараққиёт ва маърифий дунё билан ҳамкорлик йўли. Т.11. –Тошкент: Ўзбекистон. 2003, -320 б.
15. Каримов И.А. Тинчлик ва хавфсизлигимиз ўз куч-қудратимизга, ҳамжиҳатлигимиз ва қатъий иродаимизга боғлиқ. Т.12. – Тошкент: Ўзбекистон. 2004, - 400 б.
16. Каримов И.А. Ўзбек халқи ҳеч қачон, ҳеч кимга қарам бўлмайди. Т.13. – Тошкент: Ўзбекистон. 2005, -448 б.
17. Каримов И.А. Инсон, унинг ҳуқуқ ва эркинликлари ҳамда манфаатлари – энг олий қадрият. Т.14. – Тошкент: Ўзбекистон. 2006, -280 б.
18. Каримов. И.А. Жамиятимизни эркинлаштириш, ислохотларни чуқурлаштириш, маънавиятимизни юксалтириш ва халқимизнинг ҳаёт даражасини ошириш – барча ишларимизнинг мезони ва мақсадидир. Т.15. –Тошкент: Ўзбекистон, 2007. - 318 б.
19. Каримов. И.А. Асосий мақсадимиз – юртимизда эркин ва обод, фаровон ҳаёт барпо этиш йўлини қатъият билан давом эттиришдир. –Тошкент: Ўзбекистон. 2007. -48 б.
20. Каримов И.А. Юксак маънавият - енгилмас куч.–Тошкент: Маънавият, 2008. - 102 б.
21. Каримов И.А. Ватанимизнинг босқичма-босқич ва барқарор ривожланишини таъминлаш – бизнинг олий мақсадимиз. Т. 17. –Тошкент: Ўзбекистон, 2009. - 280 б.
22. Каримов И.А. Жаҳон инқирозининг оқибатларини енгиш, мамлакатимизни модернизация қилиш ва тараққиёт топган давлатлар даражасига кўтарилиш сари. Т. 18. – Тошкент: Ўзбекистон, 2010. - 264 б.
23. Каримов И.А. Демократик ислохотларни янада чуқурлаштириш ва фуқаролик жамиятини шакллантириш –мамлакатимиз тараққиётининг асосий мезонидир .Т. 19. – Тошкент: Ўзбекистон, 2011. - 360 б.

24. Каримов И.А. Ўзбекистон мустақилликка эришиш оstonасида. Тошкент: Ўзбекистон, 2011. - 440 б.

25. Каримов И.А. Барча режа ва дастурларимиз ватанимиз тараққиётини юксалтириш, халқимиз фаровонлигини оширишга хизмат қилади. –Тошкент, Ўзбекистон, 2011 й.

26. Каримов И.А. Мамлакатимизни демократик янгилаш ва модернизация қилишга қаратилган тараққиёт йўлимизни қатъият билан давом эттириш – бош мақсадимиздир Ўзбекистон Республикаси Конституцияси қабул қилинганлигининг 22 йиллигига бағишланган тантанали маъросимидаги маърузаси. Халқ сўзи. 6 декабрь 2014 й.

27. Каримов И.А. 2015 йилда иқтисодиётимизда туб таркибий ўзгаришларни амалга ошириш, модернизация ва диверсификация жараёнларини изчил давом эттириш ҳисобидан хусусий мулк ва хусусий тадбиркорликка кенг йўл очиб бериш – устувор вазифамиздир. 2014 йилда мамлакатимизни ижтимоий-иқтисодий ривожлантириш яқунлари ҳамда 2015 йилга мўлжалланган иқтисодий дастурнинг энг муҳим устивор йўналишларига бағишланган Вазирлар Маҳкамасининг мажлисидаги маърузаси.

28. И.А.Каримов. Она юртимиз бахту иқболи ва буюк келажаги йўлида хизмат қилиш – энг олий саодатдир. – Т.: “Ўзбекистон”, 2015 йил.

II. Қонун ҳужжатлари:

1. Ўзбекистон Республикасининг Конституцияси. - Тошкент: Ўзбекистон, 2014 йил.

2. Ўзбекистон Республикасининг Давлат мустақиллиги асослари тўғрисида 1991 йил 31 август Қонуни // ЎЗР ОКА, 1991, 9-12-сон, 268-модда.

3. Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг айрим моддаларига ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш тўғрисида (32, 78, 93, 98, 103 ва 117-моддаларига) Ўзбекистон Республикасининг Қонуни 16.04.2014 йилдаги ЎРҚ-366-сон. ЎР ҚХТ, 2014 й., 16-сон, 176-модда.

4. Ўзбекистон Республикасининг Фуқаролик кодекси. Расмий нашр. – Тошкент: Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги, 2011. -496 б.

5. Ўзбекистон Республикасининг Оила кодекси. Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Ахборотномаси, 1998 й., 5-6-сонга илова; 2003 й., 1-сон, 8-модда; 2004 й., 1-2-сон, 18-модда; Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатлари тўплами, 2007 й., 14-сон, 133-модда; 2008 й., 16-сон, 117-модда; 2009 й., 37-сон, 401-модда; 2010 й., 35-36-сон, 300-модда, 37-сон, 313-модда; 2011 й., 40-сон, 410-модда; 51-сон, 542-модда; 2013 й., 18-сон, 233-модда; 2014 й., 4-сон, 45-модда.

6. Ўзбекистон Республикасининг Мехнат кодекси. (Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Ахборотномаси, 1996 й., 1-сонга илова; 1997 й., 2-сон, 65-модда; 1998 й., 5-6-сон, 102-модда, 9-сон, 181-модда; 1999 й., 1-сон, 20-модда, 5-сон, 124-модда, 112-модда, 9-сон, 229-модда; 2001 й., 5-сон, 89-модда, 9-10-сон, 182-модда; 2002 й., 1-сон, 20-модда, 9-сон, 165-модда; Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатлари тўплами, 2005 й., 37-38-сон, 280-модда; 2009 й., 52-сон, 553-модда, 554-модда; 2010 й., 51-сон, 483-модда; 2012 й., 37-сон, 421-модда; 2013 й., 18-сон, 233-модда, 41-сон, 543-модда; 2014 й., 4-сон, 45-модда).

7. Ўзбекистон Республикасининг давлат байроғи тўғрисида. Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг Ахборотномаси, 1992 й., 1-сон, 27-модда; Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Ахборотномаси, 1999 й., 5-сон, 124-модда; Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатлари тўплами, 2004 й., 51-сон, 514-модда; 2010 й., 51-сон, 484-модда).

8. Ўзбекистон Республикасининг давлат герби тўғрисида. Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг Ахборотномаси, 1992 й., 9-сон, 328-модда; Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Ахборотномаси, 1999 й., 5-сон, 124-модда; 2003 й., 5-сон, 67-модда; Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатлари тўплами, 2004 й., 51-сон, 514-модда; 2010 й., 51-сон, 484-модда.

9. Ўзбекистон Республикасининг Норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар тўғрисида Қонуни (Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Ахборотномаси, 2001, 1-2-сон, 8-модда).

10. Ўзбекистон Республикасининг давлат мадҳияси тўғрисида. Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг Ахборотномаси, 1993 й., 1-сон, 52-модда; Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатлари тўплами, 2004 й., 51-сон, 514-модда; 2010 й., 51-сон, 484-модда.

11. Ўзбекистон Республикасининг 1997 йил 29 августда қабул қилинган 463-I-сонли Қонуни билан тасдиқланган Кадрлар тайёрлаш миллий дастурига (Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Ахборотномаси, 1997 йил, 11-12-сон, 295-модда).

12. Ўзбекистон Республикасининг 1997 йил 29 августда қабул қилинган “Таълим тўғрисида”ги 464-I-сонли Қонуни (Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Ахборотномаси, 1997 йил, 9-сон, 225-модда). Ўзбекистон Республикаси Кадрлар тайёрлаш миллий дастури (Ўзбекистон Республикаси 29.08.97 й. Қонуни билан тасдиқланган).

13. Ўзбекистон Республикасининг 2000 йил 14 декабрдаги “Судлар тўғрисида”ги (Янги таҳрири) 162-II-сон Қонуни // Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлис Ахборотномаси. 2001 й. 1-2-сон, 10-модда. (Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Ахборотномаси, 2001 й., 1-2-сон, 10-модда; 2002 й., 1-сон, 20-модда; 2004 й., 1-2-сон, 18-модда; Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатлари тўплами, 2004 й., 51-сон, 514-модда; 2007 й., 29-30-сон, 296-модда; 2009 йил, 52-сон, 553-модда; 2011 й., 16-сон, 162-модда; Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси палаталарининг Ахборотномаси, 2007 й., 6-сон, 249-модда; 2012 й., 38-сон, 433-модда; 2014 й., 4-сон, 45-модда).

14. Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Қонунчилик палатаси тўғрисидаги Конституциявий Қонун. 2001 й.

15. Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Сенати тўғрисидаги Конституциявий Қонун. Ўзбекистон Республикаси 12.12.2002 й. 432-II-сон Қонуни билан тасдиқланган. // Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Ахборотномаси 2002 й. 12-сон, 213-модда.

16. “Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Қонунчилик палатаси тўғрисида”ги Ўзбекистон Республикаси Қонуни. 12.12.2002 й. 434-II-сон Қонуни билан тасдиқланган. // Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Ахборотномаси 2002 й. 12-сон, 215-модда.

17. “Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Қонунчилик палатасининг регламенти тўғрисида”ги Ўзбекистон Республикаси Қонуни. 29.08.2003 й. 522-II-сон Қонун билан тасдиқланган. // Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлис Ахборотномаси 2003 й. 9-10-сон, 136-модда.

18. Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Сенатининг регламенти тўғрисида”ги Ўзбекистон Республикаси 29.08.2003 й. 523-II-сон Қонуни билан тасдиқланган. // Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлис Ахборотномаси 2003 й. 9-10-сон, 137-модда.

19. “Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисига сайлов тўғрисида”ги (Янги таҳрири) Ўзбекистон Республикаси 29.08.2003 й. 518-II-сон Қонуни билан

тасдиқланган. // Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлис Ахборотномаси 2003 й. 9-10-сон, 132-модда.

20. “Халқ депутатлари вилоят, туман ва шаҳар кенгашларига сайлов тўғрисида”ги Ўзбекистон Республикаси Қонунига ўзгартишлар ва қўшимчалар киритиш ҳақида”ги Ўзбекистон Республикаси 29.08.2003 й. 520-II-сон Қонуни билан тасдиқланган. // Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлис Ахборотномаси 2003 й. 9-10-сон, 134-модда.

21. “Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Қонунчилик палатаси депутатининг ва Сенати аъзосининг мақоми тўғрисида”ги Ўзбекистон Республикаси Қонуни. 02.12.2004 й. 704-II Қонун билан тасдиқланган // Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлис Ахборотномаси 2004 й.

22. Бола ҳуқуқларининг кафолатлари тўғрисида Ўзбекистон Республикаси қонуни. Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатлари тўплами, 2008 й., 1-2-сон, 1-модда, 2009 й., 52-сон, 554-модда)

23. Одам савдосига қарши курашиш тўғрисида Ўзбекистон Республикасининг қонуни. Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатлари тўплами, 2008 й., 16-сон, 118-модда).

24. Васийлик ва хомийлик тўғрисида Ўзбекистон Республикасининг Қонуни 02.01.2014 йилдаги ЎРҚ-364-сон, ЎР ҚХТ, 2014 й., 1-сон, 1-модда.

25. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 1997 йил 11 мартдаги 133-сон қарори билан тасдиқланган “Ўзма ҳолдаги меҳнат шартномаси (контракт) тузиш юзасидан тавсиялари.

III. Махсус адабиётлар:

1. Закиров И.Б. Ўзбекистон Республикасининг Фуқаролик ҳуқуқи. -Т.: “Адолат”1996

2. Муаллифлар жамоаси. Ўзбекистон Республикасининг Фуқаролик кодексининг иккинчи қисмига шарҳлар. (1, 2, 3 китоблар) “Иқтисодиёт ва ҳуқуқ дунёси” 1998

3. Хусанов О.Т. Ўзбекистон Республикасининг давлат органлари. Ўқув қўлланма. – Т.:Шарқ, 1996 й.

4. Гасанов М.Ю., Соколов Е.А. Меҳнат шартномаси (контракт). – Т. 1999.

5. Давлат ва ҳуқуқ назарияси / Масъул муҳаррирлар Ҳ. Б. Бобоев, Ҳ. Т. Одилқориев. – Т.: Иқтисодиёт ва ҳуқуқ дунёси, 2000. – 528 б.

6. Одилқориев Х.Т. Конституция ва фуқаролик жамияти. – Т.:Шарқ. 2000 й.

7. Иноятлов А. Меҳнат ҳуқуқи. Дарслик - Т.: “Иқтисодиёт ва ҳуқуқ дунёси”, 2002, 129-141-бетлар.

8. Юридик энциклопедия. -Тошкент: «Шарқ», 2001. -294 б.

9. Саидов.А.Х Фуқаролик жамиятининг иқтисодий ва ҳуқуқий асослари. // Ж. Давлат ва ҳуқуқ. – 2004. – №2. – б. 4.

10. Исломов З.М. Ўзбекистон модернизациялаш ва демократик тараққиёт сари. (Монография). –Т.: Ўзбекистон, 2005. –262 б.

11. Boboyev N.V., Odilqoriyev N.T., va boshqalar. Davlat va huquq nazariyasi. Darslik. – Т.: TDYI, 2005. –528 б. (лотин ёзувида).

12. Усманова М., Турсунов Ю. Меҳнат ҳуқуқи. Дарслик- Т.: ТДЮИ, 2006, 71-100 бетлар..

13. Усманова М.А. Меҳнат шарномаси. Ўқув қўлланма. – Т.: ТДЮИ, 2009.

14. Ахмедшаева М.А Фуқаролик жамиятини шакллантиришнинг айрим назарий масалалари. // Илмий-амалий анжуман маъруза матн. 19 май 2009. – Т.: ТДЮИ, 2009.б. 68–76.
15. Халимов Х.Р. Мехнат ҳуқуқи. Дарслик. – Т.: ЎзР ИИВ Академияси, 2009. – 129 б.
16. Одилқориев Х.Т. Конституция ва баркамол жамият орзуси. – Т.: O,qituvchi. НМИУ, 2012. 448б

Фойдаланилган ва тавсия этиладиган адабиётлар рўйхати

1. Каримов И.А. Ўзбекистон миллий истиқлол, иқтисод, сиёсат, мафкура. – Т.1.- Тошкент: Ўзбекистон. 1996, -364 б.
2. Каримов И.А. Ўзбекистоннинг сиёсий, ижтимоий ва иқтисодий истиқболнинг асосий тамойиллари. – Т.: Ўзбекистон, 1996.Т.3.
3. Каримов И.А. Биздан озод ва обод Ватан қолсин. Т.2. – Тошкент: Ўзбекистон. - 1996, -380 б.
4. Каримов И.А. Ватан саждагоҳ каби муқаддасдир. Т.3. – Тошкент: Ўзбекистон. 1996, -366 б.
5. Каримов И.А. Бунёдкорлик йўлидан. Т.4. – Тошкент: Ўзбекистон. 1996, -394 б.
6. Каримов И.А. Янгича фикрлаш ва ишлаш-давр талаби. Т.5. – Тошкент: Ўзбекистон. 1997, -384 б.
7. Каримов И.А. Хавфсизлик ва барқарор тараққиёт йўлида. Т.6. – Тошкент: Ўзбекистон. 1998, -429 б.
8. Каримов И.А. Ўзбекистон XXI аср бўсағасида:хавфсизликка таҳдид, барқарорлик шартлари ва тараққиёт кафолатлари. Хавфсизлик ва барқарор тараққиёт йўлида. Т.6. –Т.: Ўзбекистон, 1998, 141-142-бетлар.
9. Каримов И.А. Биз келажагимизни ўз қўлимиз билан курашимиз. Т.7. –Тошкент: Ўзбекистон. 1999, -413 б.
10. Каримов И.А. Озод ва обод Ватан, эркин ва фаровон ҳаёт - пировард мақсадимиз. Т.8. –Тошкент: Ўзбекистон. 2000, -525 б.
11. Каримов И.А. Озод ва обод ватан, эркин ва фаровон ҳаёт пировард мақсадимиз. Т.: Ўзбекистон. 2000. Т.8.
12. Каримов И.А. Ватан равнақи учун ҳар биримиз масъулмиз. Т.9. – Тошкент.: Ўзбекистон. 2001, -439 б.
13. Каримов И.А. Хавфсизлик ва тинчлик учун курашмоқ керак. Т.10. – Тошкент: Ўзбекистон. 2002, 432 б.
14. Каримов И.А. Биз танлаган йўл - демократик тараққиёт ва маърифий дунё билан ҳамкорлик йўли. Т.11. –Тошкент: Ўзбекистон. 2003, -320 б.
15. Каримов И.А. Тинчлик ва хавфсизлигимиз ўз куч-қудратимизга, ҳамжиҳатлигимиз ва қатъий иродамизга боғлиқ. Т.12. – Тошкент: Ўзбекистон. 2004, - 400 б.
16. Каримов И.А. Ўзбек халқи ҳеч қачон, ҳеч кимга қарам бўлмайди. Т.13. – Тошкент: Ўзбекистон. 2005, -448 б.
17. Каримов И.А. Инсон, унинг ҳуқуқ ва эркинликлари ҳамда манфаатлари – энг олий қадрият. Т.14. – Тошкент: Ўзбекистон. 2006, -280 б.

18. Каримов. И.А. Жамиятимизни эркинлаштириш, ислохотларни чуқурлаштириш, маънавиятимизни юксалтириш ва халқимизнинг ҳаёт даражасини ошириш – барча ишларимизнинг мезони ва мақсадидир. Т.15. –Тошкент: Ўзбекистон, 2007. - 318 б.
19. Каримов. И.А. Ўзбекистоннинг 16 йиллик мустақил тараққиёт йўли. –Тошкент: Ўзбекистон. 2007. -48 б.
20. Каримов. И.А. Асосий мақсадимиз – юртимизда эркин ва обод, фаровон ҳаёт барпо этиш йўлини қатъият билан давом эттиришдир. –Тошкент: Ўзбекистон. 2007. -48 б.
21. Ислом Каримов. Мамлакатни модернизация қилиш ва иқтисодиёт-тимизни барқарор ривожлантириш йўлида. Т.16. –Тошкент: Ўзбекистон, 2007. -366 б.
22. Каримов И.А. Юксак маънавият - енгилмас куч.–Тошкент: Маънавият, 2008. - 102 б.
23. Каримов И.А. Ватанимизнинг босқичма-босқич ва барқарор ривожла-нишини таъминлаш – бизнинг олий мақсадимиз. Т. 17. –Тошкент: Ўзбекистон, 2009. - 280 б.
24. Каримов И.А. Жаҳон инқирозининг оқибатларини енгиш, мамлакатимизни модернизация қилиш ва тараққиёт топган давлатлар даражасига кўтарилиш сари. Т. 18. – Тошкент: Ўзбекистон, 2010. - 264 б.
25. Каримов И.А. Демократик ислохотларни янада чуқурлаштириш ва фуқаролик жамиятини шакллантириш –мамлакатимиз тараққиётининг асосий мезонидир .Т. 19. – Тошкент: Ўзбекистон, 2011. - 360 б.
26. Каримов И.А. Ўзбекистон мустақилликка эришиш остонасида. Тошкент: Ўзбекистон, 2011. - 440 б.
27. Каримов И.А. Барча режа ва дастурларимиз ватанимиз тараққиётини юксалтириш, халқимиз фаровонлигини оширишга хизмат қилади. –Тошкент, Ўзбекистон, 2011 й.
28. Каримов И.А. Инсон манфаатлари, ҳуқуқ ва эркинликларини таъминлаш, ҳаётимизнинг янада эркин ва обод бўлишига эришиш - бизнинг бош мақсадимиздир. Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг 20 йиллигига бағишланган тантанали маросимдаги маърузаси. -Тошкент, Ўзбекистон, 2012 й.
29. Каримов И.А. 2012 йилда мамлакатимизни ижтимоий-иқтисодий ривожлантириш яқунлари ҳамда 2013 йилга мўлжалланган иқтисодий дастурнинг энг муҳим устивор йўналишларига бағишланган Вазирлар Маҳкамасининг мажлисидаги маърузаси-Тошкент, Ўзбекистон, 2013 й.
30. Каримов И.А. 2013 йилда мамлакатимизни ижтимоий-иқтисодий ривожлантириш яқунлари ҳамда 2014 йилга мўлжалланган иқтисодий дастурнинг энг муҳим устивор йўналишларига бағишланган Вазирлар Маҳкамасининг мажлисидаги маърузаси-Тошкент, Ўзбекистон, 2014 й.
31. Каримов И.А. Мамлакатимизни демократик янгилаш ва модернизация қилишга қаратилган тараққиёт йўлимизни қатъият билан давом эттириш – бош мақсадимиздир Ўзбекистон Республикаси Конституцияси қабул қилинганлигининг 22 йиллигига бағишланган тантанали маъросимидаги маърузаси. Халқ сўзи. 6 декабрь 2014 й.
32. Каримов И.А. 2015 йилда иқтисодиётимизда туб таркибий ўзгаришларни амалга ошириш, модернизация ва диверсификация жараёнларини изчил давом эттириш ҳисобидан хусусий мулк ва хусусий тадбиркорликка кенг йўл очиб бериш – устувор вазифамиздир .2014 йилда мамлакатимизни ижтимоий-иқтисодий ривожлантириш яқунлари ҳамда 2015 йилга мўлжалланган иқтисодий дастурнинг энг муҳим устивор йўналишларига бағишланган Вазирлар Маҳкамасининг мажлисидаги маърузаси- Халқ сўзи. 2015.
33. И.А.Каримов. Она юртимиз бахту иқболи ва буюк келажаги йўлида хизмат қилиш – энг олий саодатдир. – Т.: “Ўзбекистон”, 2015 йил.

IV. Электрон таълим ресурслари

1. <http://www.lex.uz>
2. <http://www.gov.uz>
3. <http://Ziyonet.uz>
4. Www.parlament.gov.uz
5. <http://avloniy.uz>

“Миллий ғоя ва маънавият асослари” модули бўйича малака ошириш курси тингловчиларининг тайёргарлик даражасига қўйиладиган талаблар

(Туман (шаҳар) ХТМФМТТЭБ методистлари ва мутахассислари учун)

Миллий ғоя ва маънавият асослари бўйича курс тингловчилари:

- Миллий ғоя тарғиботи ва маънавий-маърифий ишларни ташкил этиш, унинг самарадорлигини ҳамда таъсирчанлигини ошириш борасида мамлакатимизда олиб борилаётган бунёдкорлик ишлари, кенг қамровли ислохотлар, қабул қилинган фармон ва фармойишлар, қарорлар, Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримовнинг миллий ғоя тарғиботи ва маънавий-маърифий ишлар самарадорлигини ошириш тўғрисидаги маърузаларининг мазмун-моҳиятини билиши;
- Ислом Каримовнинг “Юксак маънавият – енгилмас куч” асарининг моҳиятини англаш ва ҳаётга татбиқ этиш;
- Ислом Каримовнинг “Энг асосий мезон – ҳаёт ҳақиқатини акс эттириш” рисоласини билиши;
- Ислом Каримовнинг “Она юртимиз бахту иқболи ва буюк келажаги йўлида хизмат қилиш – энг олий саодатдир” номли асарининг мазмун ва моҳиятини билиши;
- Ислом Каримовнинг “Миллий-маънавий юксалиш концепцияси”, унинг назарий методологик ва амалий томонлари ҳақида тушунчага эга бўлиши;
- янги авлод кадрларини тайёрлашда “Миллий ғоя ва маънавият асослари” фанининг роли ва аҳамиятини билиши;
- таълимнинг сифат ва самарадорлигини "Давлат таълим стандарти" асосида ташкил этиши;
- таълим жараёнида замонавий педагогик технология (баҳс мунозара, дебат, тренинг, маъруза, интеллектуал савол-жавоб)лардан унумли фойдаланиши;
- ёшларни мустақил фикрлашга ўргатиш учун мантиқий баҳс-мунозараларни ташкил этиши;
- ёш авлод қалби ва онгига она юртга муҳаббат, истиқлолга садоқат туйғуларини чуқур сингдириш йўллари билиши;
- замон талабига мос ҳолда янги фикрлайдиган, мустақил дунёқарашга эга бўлган янги авлодни тарбиялаш йўллари билиши;
- дунё ҳамжамиятида ўзининг ва миллатининг салоҳиятини кўрсатиб бера олиш йўллари билиши, аждодларимиз билан фахрланиш, миллий ғурурга эга бўлиши;
- “Кучли давлатдан-кучли фуқаролик жамияти сари” тамойилининг моҳиятини билиши;
- Ватан бахт-саодати, тинчлиги учун жасорати етарли бўлган ёшларни тарбиялаш усул ва воситаларини билиши;
- мафкурада, маънавият соҳасида ғоявий бўшлиқ бўлмаслигига эришиш;

- бугунги дунёнинг мафкуравий манзарасини билиши ва тўғри тушунтириб бера олиши;
- жаҳонда юз бераётган маънавий ўзгаришлар, мафкуравий муаммолар ва таҳдидларни билиши ҳамда уларга қарши мафкуравий иммунитетни ҳосил қилиш;
- четдан кириб келаётган маданиятсизлик, маънавий қашшоқлик, ахлоқсизлик, яъни ғоявий, мафкуравий, информацион хуружлардан ёшларни ҳимоя қилиш, тинч-осойишта ҳаётимизга хавф туғдириши мумкин бўлган тажовузларга қарши изчил кураш олиб бориш йўлларини билиши;
- миллий қадриятлар билан умумбашарий қадриятларни уйғун, муштарак ҳолда олиб бориш йўлларини билиши;
- мутеъликдан холи бўлиш, ўз фикрини эркин ифодалай олиш ва уни ҳимоя қила олиш йўлларини билиши;
- ёш авлодни мустаҳкам иродали ва миллий ғоя эътиқодига собит, иймонли, баркамол инсонлар этиб тарбиялаш йўлларини билиши талаб қилинади.

**“Миллий ғоя ва маънавият асослари” модули бўйича малака
ошириш курсининг ўқув-мавзу режаси**

(Туман (шаҳар) ХТМФМТТЭБ методистлари ва мутахассислари учун)

№	Мавзулар	жами	маъруза	амалиёт
1	Глобал ўзгаришлар ва ёшларнинг маънавий-маърифий тарбияси самарадорлигини ошириш зарурати.	2	2	-
2	Фуқаролик жамиятини ривожлантиришда мактаб таълимнинг ўрни.	4	2	2
3	Мафкуравий муаммолар ва маънавий таҳдидлар	2	-	2
4	“Юксак маънавият – енгилмас куч” асаридаги ғояларни таълим муассасалари ўқитувчилари ва ўқувчилари онгига сингдириш.	4	2	2
5	Миллий ғоя ва миллий мафкура: моҳияти, тамойиллари, мақсад ва вазифалари. Маънавий – маърифий ишларни ташкил этиш, унинг самарадорлиги ҳамда таъсирчанлигини ошириш масалалари	2	-	2
	Жами	14	6	8

**“Миллий ғоя ва маънавият асослари” модули бўйича
ўқув дастури**

1-мавзу: Глобал ўзгаришлар ва ёшларнинг маънавий-маърифий тарбияси самарадорлигини ошириш зарурати. (2 соат маъруза).

Жаҳон тараққиётида рўй бераётган ўзгаришлар, давр бу унинг ноаниқлиги муаммоси. глобал ўзгаришларнинг дунё мамлакатларининг ҳар бирига бевосита таъсир ўтказиши. жаҳон тараққиётининг ҳозирги босқичида инсоният гоёят мураккаб, зиддиятли ва таҳликали жараёнларнинг гувоҳи бўлаётгани.

Ҳозирги давр ижтимоий-сиёсий ўзгаришларининг долзарб муаммолари. Дунё харитасида янги давлатларнинг вужудга келиши, инсониятнинг тинч-тотув яшаши ва тараққиётнинг янги босқичга кўтарилишига хизмат қиладиган янги имкониятларнинг пайдо бўлиши.

Дунёвий тараққиётга тўсиқ бўладиган, демократик ривожланишни издан чиқарадиган ва инсоният бирлигига таҳдид соладиган ғоявий йўналишларнинг вужудга келиши. Глобаллашув жараёнининг жамият ҳаётининг барча соҳаларига кириб келиши. Бугунги дунёда мислсиз илмий кашфиётлар, улкан техникавий имкониятлар, универсал технологиялар, ахборот тарқатишнинг бутун курраи заминни қамраб олиш жараёни.

Бугунги кун кишиларининг кечаги кун одамларидан тубдан фарқ қилиши. Миллий маънавият ва кадриятларимизнинг қайта тикланиши, ўзликни англай бошланиши туфайли кишилар онгида, тафаккуридаги ижобий ўзгаришлар. Даврни чуқур ўрганиб, унинг талабларига жавоб беришга қодир миллатгина барҳаёт бўлиши. давр талаби, даврни англашжараёнлари бир-бири билан диалектик боғлиқлиги ва тараққиёт учун замин ҳозирлаши.

Юртимизда маънавий-маърифий ислохотлар давлат сиёсатининг асосий, устувор йўналиши этиб белгиланиши. Маънавият ва маърифатни юксалтиришнинг асосий воситаси бўлган янги таълим ва тарбия тизимини сифат жикҳатидан янги даражага кўтариш вазифаси.

Глобал ўзгаришлар ва ёшларни маънавий – маърифий тарбиясини самарадорлигини ошириш зарурияти. Таълим-тарбия тизимини такомиллаштириш ишларига ҳалақит бераётган қусурлар ва таълим –тарбия ишидаги баъзи эскича ёндашувлар.

Диний экстремистларнинг, ақидапарастларнинг амалга оширган маккорона кирдикорлари ва уларнинг сабоқлари. Ёшларимиз тақдири, жамиятимизнинг тақдири ва келажаги эканлиги. Таълим ва тарбия тизимини такомиллаштиришда халқимиз диний кадриятларининг роли ва ўрни.

Миллий ва умуминсоний кадриятларнинг ҳаётимиздаги ўрни ва аҳамиятини ҳар томонлама очиб беришга йўналтирилган суҳбат ва учрашувлар, йилларнинг номланишидаги вазифалар уйғунлиги ҳақида тарғибот, ташвиқот ишларини жонлантириш.

“Маънавият ва маърифат” жамоатчилик кенгашининг ташкил этилиши. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2006 йил 25 августдаги «Миллий ғоя тарғиботи ва маънавий-маърифий ишлар самарадорлигини ошириш тўғрисида»ги 451-сонли Қарори, ушбу қарор асосида бугунги кунда ёшларни ғоявий тарбиялаш, масъулиятни ҳис қилиш, маънавий-маърифий, сиёсий онги ва ҳуқуқий маданиятини ўстириш, янгича фикрлашга ўргатиш. Мамлакатимизда миллий ғоя тарғиботи ва

маънавий-маърифий ишларнинг самарадорлигини, уларнинг ҳаётийлиги ва таъсирчанлигини янада ошириш масалалари.

2-мавзу. Фуқаролик жамиятини ривожлантиришда мактаб таълимининг ўрни (2 соат маъруза 2 соат амалиёт).

Фуқаролик жамияти тушунчаси . Фуқароларнинг сиёсий, ҳуқуқий маданияти фуқаролик жамияти қуришнинг муҳим омили. Фуқаролик жамиятининг энг муҳим вазифаларидан бири одамлар онгини, маънавиятини ўзгартириш эканлиги. Демократик жамият бу, энг аввало, фуқаролик жамияти. Чинакам демократиянинг олий мазмуни-шахслараро, миллатлараро, давлат ва ижтимоий- сиёсий муносабатларни уйғунлаштиришдан иборатлиги. Ҳуқуқий давлатнинг фуқаролик жамияти билан узвий боғланганлиги, у сиз шаклланмаслиги ва ривожланмаслиги.

Фуқаролик жамияти- реал ижтимоий-иқтисодий замин бўлиб унинг негизида ҳуқуқий давлатнинг муҳим таркибий қисмлари вужудга келиши. Маҳаллий ҳокимият органлари ва фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари бажарадиган вазифалар доирасини кенгайтириш, уларга давлат ваколатларининг бир қисмини босқичма-босқич топшириш лозимлиги. Бунда энг муҳими, аҳолининг касб ва ижтимоий таркиби манфаатларини янада тўлароқ ифодалаш ва ҳимоя қилишда нодавлат, жамоат тузилмаларининг ҳуқуқ ва мавқеларини ошириш даркорлиги. “Кучли давлатдан-кучли фуқаролик жамияти сари” тамойилининг моҳияти. Фуқароларнинг ўзларига ўз ҳаёти ва бутун жамият ҳаётини бошқаришда ва уни ташкил этишда кенг иштирок этиш учун имконият яратилиши.

Таълим тизими - инсоният цивилизацияси, илму тафаккурининг кўп асрлик тараққиёти мобайнида мислсиз ўзгаришларга сабаб бўладиган, башарият ҳаётий фаолиятини яхшилаш ва такомиллаштиришга хизмат қилиши. Ҳозирги кунда **таълим тизимини тубдан ислоҳ қилиниши** - мамлакатимизда кучли давлатдан - кучли фуқаролик жамиятига ўтиш жараёнидаги муаммолар, жамиятнинг маънавий янгилианишини, ижтимоий йўналтирилган бозор иқтисодиётини шакллантиришда, жаҳон ҳамжамиятига қўшилишни таъминлайдиган демократик ҳуқуқий давлат ва очик фуқаролик жамиятини қуришда муҳим аҳамият касб этаётгани.

Таълим-тарбия тизимини такомиллаштириш жараёнида, давлатимиз билан бир қаторда, барча таълим муассасалари ҳам бош ислоҳотчи ролини ўйнаши лозимлиги.

Кадрлар тайёрлаш миллий дастури ва унинг таркибий қисми сифатида қабул қилинган Мактаб таълимини ривожлантириш Давлат умумиллий дастури таълим тизимини тубдан ислоҳ қилиш, уни ҳам шаклан, ҳам мазмунан замон талабларига мослаштириш, таълим сифат-самарадорлигини узлуксиз такомиллаштириб боришда дастурамал бўлганлиги.

Ўқувчи-ёшлар қалбига миллий ғоя ва мафқурани сингдириш, ўз Ватанига муҳаббат ва садоқат туйғусини уйғотиш, ўзлигини англаш, уларда миллий ғурурни шакллантириш, умумбашарий кадриятлар руҳида тарбиялаш муҳим вазифа ҳисобланиши.

Миллий ғурур – ўз миллий мансублигидан фахрланиш, ўз миллатининг бой тарихи, маданий ва маънавий меросидан, унинг жаҳон цивилизациясига қўшган хиссасидан ғурурланиш, ўзлигини англаш, ўзгаларни тушунишга даъват этувчи қудратли куч.

Ўқувчи-ёшлар тарбиясида “Баркамол авлодни тарбиялашда оила, маҳалла ва таълим муассасаси ҳамкорлиги концепцияси”да белгиланган вазифалар ва уларни ижро этишдаги камчиликлар ва муаммолар.

“Соғлом она,соғлом бола” дастури.

Буюк мутафаккирлар ва таниқли педагоглар таълим ва тарбиянинг ўзаро диалектик боғлиқлиги, уларни бир-биридан ажратиб бўлмаслиги ҳақидаги фикрлари.

3-мавзу. Мафкуравий муаммолар ва маънавий таҳдидлар (2 соат семинар).

Мафкуравий муаммолар. Ёшларни турли мафкуравий хуружлардан ҳимоя қилиш ва уларга қарши изчил кураш олиб бориш.

Бугунги дунёнинг мафкуравий манзараси. Глобаллашув жараёнлари. Ҳозирги даврдаги илғор ва тажовузкор ғоялар, мафкуралар, уларнинг инсон онги ва қалбига таъсири. Жаҳон демократик мамалакатлари тажрибасида мафкуравий тарбиянинг бой имкониятлари, намуналари тўғрисида. XX асрда дунёда ғоявий қарама-қаршиликларнинг мураккаб тус олиши. Жаҳон майдонларини бўлиб олишга уринишлар.

Буюк давлатчилик шовинизми, панисломизм, пансоветизм, халифаликни тиклаш ғояларининг реакцион моҳияти. Замонавий илм-фан ютуқлари ва уларнинг кишилар тасаввурини кескин ўзгартириши. Илмий-техникавий тараққиёт ва глобаллашув жараёнларининг ақидапарастлик ва жаҳолатга зидлиги.

Мафкуравий курашларнинг умумбашарий ва минтақавий муаммолари. Марказий Осиё минтақасида мафкуравий жараёнлар: наркобизнес, экология танглиги каби умумбашарий муаммолар. Диний фундаментализм ва экстремизмнинг зарари ва унинг фожиали оқибатлари. Минтақада тинчлик ва барқарорликни сақлаш муаммолари ва вазифалари. Ўзбекистонда амалга оширилаётган илоҳотларнинг миллий ва умуминсоний асосга қурилганлиги. Ислохотлар жараёнида одамлар тафаккури ва дунёқарашида ўзгаришларни амалга ошириш. Субъективизм, манфаатпарастлик, маҳаллийчилик, уруғ – аймоқчилик каби ўтмишдан қолган иллатларни бартараф этишнинг мафкура билан боғлиқ вазифалари.

4-мавзу. “Юксак маънавият – енгилмас куч” асаридаги ғояларни таълим муассасалари ўқитувчилари ва ўқувчилари онгига сингдириш.

(2 соат маъруза, 2 соат семинар).

Маънавиятни англаш. “Маънавият” тушунчаси, унинг таърифи. Маънавиятнинг негизи ва маъно-мазмунини белгилайдиган асосий хусусиятлар. Маънавият – бекиёс куч. Олийжаноб фазилатлар – комиллик белгиси. Ҳалоллик, поклик, мардлик, саховат, камтарлик, инсоф-диёнат фазилатлари. Лоқайдлик, бепарволик, манфаатпарастлик, хиёнат ва сотқинлик иллатлари. Маънавиятни шакллантирадиган асосий мезонлар. Тарихий хотира ва маънавий мерос. Муқаддас динимиз ҳақида. Буюк мутафаккир ва алломаларимизнинг ислом маданиятини равнақ топтиришга қўшган бетакрор ҳиссаси.

Маънавиятни шакллантириш ва юксалтиришда оиланинг ўрни ва таъсири. Маънавиятни юксалтиришда маҳалланинг роли. Маънавиятни шакллантиришда таълим-тарбия тизимининг ўрни. Маънавий ва моддий ҳаёт уйғунлиги. Моддий ва маънавий оламнинг ўзаро бир-бири билан боғлиқлиги. Миллий ғоя ва маънавий ҳаёт. Миллий ғоянинг теран мазмуни. Миллий ғояда мужассам бўлган буюк мақсадлар. Миллий ғоянинг юксак тушунчалари. Маънавият ва жамиятнинг янгиланиши. Маънавий тикланиш ва янгиланиш эҳтиёжи. Она тили – бу миллатнинг руҳи эканлиги. Ватанга муҳаббат туйғуси. Миллий қадриятлар. Тарихий хотира.

Ислохотлар ва уларнинг маънавий мезони. Ўзбек тараққиёт модели. Ислохот – ислохот учун эмас, аввало инсон учун, унинг фаровон ҳаёти учун хизмат қилиши. Глобаллашув жараёнлари ва маънавий таҳдидлар. Фикрга қарши фикр, ғояга қарши ғоя тамойили. Мафкуравий иммунитет, мустаҳкам ирода ва соғлом дунёқарашни шакллантириш. Инсон қалбига йўл. Маънавиятни қудратли кучга айланттириш вазифаси. Янги авлод кадрларини тайёрлаш, янги тафаккур соҳибларини тарбиялаш. Маънавиятни юксалтиришда оммавий ахборот воситалари, адабиёт, санъат, тасвирий ва монументал санъат асарларининг роли.

Энг буюк жасорат – бу маънавий жасорат эканлиги. Фидойи бўлиш фазилатини доимий, кундалик фаолият мезонига айланттириш – ҳақиқий қаҳрамонлик эканлиги. Халқимиз доимо маънавий жасорат ҳисси билан яшагани ва бу улуғ туйғу унинг ҳаётида йиллар, асрлар ўтгани сайин тобора кучайиб, юксалиб бораётганлиги. Таълим муассасалари ўқитувчилари ва ўқувчиларининг асар ҳақидаги билимларини такомиллаштириш йўллари, яъни интерфаол методлар ва таълимий машқлар

Ислом Каримовнинг “Энг асосий мезон – ҳаёт ҳақиқатини акс эттириш” ва “Адабиётга эътибор – маънавиятга, келажакка эътибор” рисоаларининг мазмуни ва моҳияти.

5-мавзу. Миллий ғоя ва миллий мафкура: моҳияти, тамойиллари, мақсад ва вазифалари. Маънавий – маърифий ишларни ташкил этиш, унинг самарадорлиги ҳамда таъсирчанлигини ошириш масалалари.

(2 соат семинар).

Миллий ғоя тушунчаси, унинг моҳияти. Ғоя – инсон тафаккури маҳсули. Ғояларнинг шаклланиши ва намоён бўлиш хусусиятлари. Фикр ва ғоя, гипотеза ва ижтимоий башоратнинг ўзаро алоқадорлиги ва фарқлари.

Миллий ғоя – миллат тафаккури маҳсули. Ғоя ва мафкуранинг тарихий шакллари: инсониятнинг ибтидоий даврдаги мифологияга асосланган тотемизм, анимизм, фетишизм каби ғоявий тизимлар – мафкура шакллари бўлганлиги.

Бунёдкор ғоялар: бунёдкор ғояларнинг шакллари ва хусусиятлари. Озодлик, мустақиллик, тинчлик, адолат, тенглик, ҳамкорлик, дўстлик, бирдамлик, хурфикрлик, маърифатпарварлик, бағрикенглик, халқпарварлик, ватанпарварлик, инсонпарварлик каби бунёдкор ғоялар. Инсоният жамияти ва цивилизациялар ривожига таъсир кўрсатган ижтимоий, сиёсий, илмий ғоялар, назариялар ва таълимотлар. Зардушт, Сократ, Платон, Конфуций, ал-Фаробий, Навоий ва бошқаларнинг илмий ғоялари.

Амир Темур давлатининг бунёдкор ғояларга асосланганлиги. Бунёдкорлик ғояси – ижтимоий барқарорлик ва тараққиётнинг гарови.

Вайронкор ғоялар, уларнинг реакцион моҳияти. Мустабидлик, босқинчилик, террорчилик, ақидапарастлик, жаҳолатпарастлик, иркчилик, миллатчилик, маҳаллийчилик, ёвузлик каби вайронкор ғоялар. Уларга қарши ғоявий, мафкуравий кураш зарурлиги. Фикрга қарши фикр, ғояга қарши ғоя, жаҳолатга қарши маърифат билан курашиш тамойили. Вайронкор ғоялар ҳукмрон бўлган жойда ижтимоий беқарорликнинг мавжуд бўлиши.

Мафкура – жамиятнинг мақсади, манфаатлари, орзу-интилишларини ўзида мужассам этувчи ғоялар тизими. Инсоният тарихи ва тараққиётида мафкуралардан кўзланган мақсад ва муддаолар.

Миллий мафкура тарихи ва унинг мазмун-моҳияти. Тараққиётнинг кейинги босқичларида вужудга келган миллий асосдаги мафкура шакллари: хиндуизм, иудаизм, конфуцийлик, синтоизм. Одамнинг вужудга келиши ва мавжудлик қонуниятларини талқин қилиш натижасида пайдо бўлган оқимлар – монизм, дуализм, плурализм, идеализм, материализм ва бошқалар. Янги мафкуранинг асл маъноси эскича ақидалардан холи бўлган, мустақил ва янгича фикрловчи кишиларни тарбиялашдан иборат эканлиги. Миллий мафкуранинг назарий жиҳатлари Президент И.А.Каримовнинг нутқ ва асарларида асослаб берилиши.

Халқимиз, аввало, ўсиб-ўниб келаётган ёш авлодимиз онги ва қалбида мафкуравий иммунитетни ҳосил қилиш, мустаҳкамлаш шакл ва усуллари. Мафкурамизнинг миллий ва умуминсоний тамойиллари. Миллий мафкуранинг асосий ғоялари: Ватан равнақи. Юрт тинчлиги. Халқ фаровонлиги. Комил инсон. Ижтимоий ҳамкорлик. Миллатлараро тотувлик. Динлараро бағрикенглик (толерантлик). Миллий мафкурани ёшлар қалби ва онгига сингдиришнинг самарали усул ва воситаларидан оқилона фойдаланиш ҳамда бу фаолиятни амалга ошириш соҳалари: Оила. Мактаб. Маҳалла. Таълим ва тарбия. Фан ва илмий муассасалар. Маданият ва маданий-маърифий муассасалар. Адабиёт ва санъат. Дин. Жисмоний тарбия ва спорт. Урф-одат, маросим ва байрамлар. Меҳнат жамоалари. Сиёсий партиялар. Нодавлат ташкилотлар. Оммавий ахборот воситалари.

Мамлакатимизда миллий ғоя тарғиботи ва маънавий-маърифий ишларнинг самарадорлигини, уларнинг ҳаётийлиги ва таъсирчанлигини янада ошириш мақсадида амалга оширилаётган ишлар.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2001 йил 18 январдаги “Миллий истиқлол ғояси: асосий тушунча ва тамойиллар фани бўйича таълим дастурларини яратиш ва Республика таълим тизимига жорий этиш тўғрисида”ги Фармойиши ҳақида.

“Маънавият ва маърифат” жамоатчилиги кенгашининг ташкил этилиши. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2006 йил 25 августдаги «Миллий ғоя тарғиботи ва маънавий-маърифий ишлар самарадорлигини ошириш тўғрисида»ги 451-сонли Қарори, ушбу қарор асосида бугунги кунда ёшларни ғоявий тарбиялаш, масъулиятни ҳис қилиш, маънавий-маърифий, сиёсий онги ва ҳуқуқий маданиятини ўстириш, янгича фикрлашга ўргатиш.

Миллий ва умуминсоний кадрларнинг ҳаётимиздаги ўрни ва аҳамиятини ҳар томонлама очиб беришга йўналтирилган суҳбат ва учрашувлар, йилларнинг номланишидаги вазифалар уйғунлиги ҳақида тарғибот-ташвиқот ишларини жонлантириш. Қабул қилинган қарорларга таянган ҳолда мактабда амалга оширилаётган маънавий-маърифий тадбирлар савияси ҳақида. Халқаро майдонда мафкуравий, ғоявий ва информацион курашлар кучайиб бораётган ҳозирги мураккаб ва таҳликали даврда маънавий-маърифий ишларни замон талаблари асосида ташкил этиш.

**“Миллий ғоя ва маънавият асослари” ўқув модули бўйича
малака ошириш курси тингловчиларининг тайёргарлик
даражасига қўйиладиган талаблар**

(Халқ таълими ходимларнинг барча малака тоифалари учун)

- Ушбу ўқув модулини ўзлаштириши натижасида тингловчилар: таълим-тарбия билан миллий ғоянинг бирлигига эътибор қаратиши;
- ҳар қандай жамиятнинг истиқболи, унинг ривожланиши мамлакатнинг ақлий-интеллектуал салоҳияти билан боғлиқлигини англаши;
- раҳбарлик фаолиятини таълим-тарбия билан бевосита ёки билвосита боғлиқ жиҳатларини ҳисобга олиши;
- таълим-тарбия билан боғлиқ вазирлик, таълим-тарбия муассасаларида олиб борилаётган ишларни ўзаро мувофиқлаштириши, ташкил этиши, уни янада такомиллаштириши, янгилаш ва ривожлантириб бориши;
- таълим-тарбияга қўйиладиган талабларга жавоб бериши, бу борадаги ютуқ ва муаммоларни олдиндан кўриши, унинг узоқ муддатли стратегик йўналишларини белгилаб олиши ва уларни амалга ошириш ишларида кўпроқ раҳбарлик маҳоратининг талаб этилишига эътибор қаратиши;
- тарбияда барча соҳалар бўйича, яъни оила, мактаб, маҳалла, фаолияти ўртасида ҳамкорликни таъминлаши;
- миллий ғоя тарғиботи ва маънавий-маърифий ишларни ташкил этиш, унинг самарадорлигини ҳамда таъсирчанлигини ошириш борасида мамлакатимизда олиб борилаётган бунёдкорлик ишлари, кенг қамровли ислохотлар, қабул қилинган фармон ва фармойишлар, қарорлар, Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислам Каримовнинг миллий ғоя тарғиботи ва маънавий-маърифий ишлар самарадорлигини ошириш тўғрисидаги маърузаларининг мазмун-моҳиятини билиши;
- Ислам Каримовнинг “Юксак маънавият – енгилмас куч” асарининг моҳиятини англаш ва ҳаётга татбиқ этиш;
- Ислам Каримовнинг “Энг асосий мезон – ҳаёт ҳақиқатини ақс эттириш” рисоласини билиши;
- Ислам Каримовнинг “Она юртимиз бахту иқболи ва буюк келажаги йўлида хизмат қилиш – энг олий саодатдир” номли асарининг мазмун ва моҳиятини билиши;
- Ислам Каримовнинг “Миллий-маънавий юксалиш концепцияси”, унинг назарий методологик ва амалий томонлари ҳақида тушунчага эга бўлиши;
- янги авлод кадрларини тайёрлашда “Миллий ғоя ва маънавият асослари” фанининг роли ва аҳамиятини билиши;
- таълимнинг сифат ва самарадорлигини "Давлат таълим стандарти" асосида ташкил этиши;
- таълим жараёнида замонавий педагогик технология (баҳс мунозара, дебат, тренинг, маъруза, интеллектуал савол-жавоб)лардан унумли фойдаланиши;
- ёшларни мустақил фикрлашга ўргатиш учун мантиқий баҳс-мунозараларни ташкил этиши;
- ёш авлод қалби ва онгига она юртга муҳаббат, истиқлолга садоқат туйғуларини чуқур сингдириш йўллари билиши;
- замон талабига мос ҳолда янги фикрлайдиган, мустақил дунёқарашга эга бўлган янги авлодни тарбиялаш йўллари билиши;
- дунё ҳамжамиятида ўзининг ва миллатининг салоҳиятини кўрсатиб бера олиш йўллари билиши, аждодларимиз билан фахрланиш, миллий ғурурга эга бўлиши;
- “Кучли давлатдан-кучли фуқаролик жамияти сари” тамойилининг моҳиятини билиши;

- Ватан бахт-саодати, тинчлиги учун жасорати етарли бўлган ёшларни тарбиялаш усул ва воситаларини билиши;
- мафкурада, маънавий соҳасида ғоявий бўшлиқ бўлмаслигига эришиш;
- бугунги дунёнинг мафкуравий манзарасини билиши ва тўғри тушунтириб бера олиши;
- жаҳонда юз бераётган маънавий ўзгаришлар, мафкуравий муаммолар ва таҳдидларни билиши ҳамда уларга қарши мафкуравий иммунитетни ҳосил қилиш;
- четдан кириб келаётган маданиятсизлик, маънавий қашшоқлик, ахлоқсизлик, яъни ғоявий, мафкуравий, информацион хуружлардан ёшларни ҳимоя қилиш, тинч-осойишта ҳаётимизга хавф туғдириши мумкин бўлган тажовузларга қарши изчил кураш олиб бориш йўллари билиши;
- миллий кадриятлар билан умумбашарий кадриятларни уйғун, муштарак ҳолда олиб бориш йўллари билиши;
- мутеъликдан холи бўлиш, ўз фикрини эркин ифодалай олиш ва уни ҳимоя қила олиш йўллари билиши;
- ёш авлодни мустаҳкам иродали ва миллий ғоя эътиқодига собит, иймонли, баркамол инсонлар этиб тарбиялаш йўллари билиши талаб қилинади.

**“Миллий ғоя ва маънавий асослари” модулининг
ўқув-мавзу режаси**

№	Мавзулар	Маъруза	Семинар	Жами
1	Глобал ўзгаришлар ва ёшларнинг маънавий-маърифий тарбияси самарадорлигини ошириш зарурати.	2	-	2
2	Фуқаролик жамиятини ривожлантиришда таълимнинг ўрни.	2	2	4
3	Мафкуравий муаммолар, маънавий таҳдидлар ва баркамол шахс тарбияси.	-	2	2
4	Ўзбекистон Республикаси Президенти И.А.Каримовнинг “Юксак маънавий – енгилмас куч” асаридаги ғояларнинг таълим тизимидаги аҳамияти	2	2	4
5	Миллий мафқурани ўқувчи ёшлар онги ва қалбига сингдиришда таълим тизими ходимларининг маъсулияти.	-	2	2
	Жами	6	8	14

**“Миллий ғоя ва маънавият асослари” модули бўйича малака
ошириш курсининг ўқув дастури**

**1-МАВЗУ: Глобал ўзгаришлар ва ёшларнинг маънавий-маърифий тарбияси
самарадорлигини ошириш зарурати. (2 соат маъруза)**

Жаҳон тараққиётида рўй бераётган ўзгаришлар, давр бу унинг ноаниқлиги муаммоси. Глобал ўзгаришларнинг дунё мамлакатларининг ҳар бирига бевосита таъсир ўтказиши. жаҳон тараққиётининг ҳозирги босқичида инсоният ғоят мураккаб, зиддиятли ва таҳликали жараёнларнинг гувоҳи бўлаётгани.

Ҳозирги даврда хавф-хатар ва таҳдидлар кучайишининг объектив ҳамда субъектив сабаблари.

Ҳозирги давр ижтимоий-сиёсий ўзгаришларининг долзарб муаммолари. Дунё харитасида янги давлатларнинг вужудга келиши, инсониятнинг тинч-тотув яшаши ва тараққиётнинг янги босқичга кўтарилишига хизмат қиладиган янги имкониятларнинг пайдо бўлиши.

Дунёвий тараққиётга тўсиқ бўладиган, демократик ривожланишни издан чиқарадиган ва инсоният бирлигига таҳдид соладиган ғоявий йўналишларнинг вужудга келиши. Глобаллашув жараёнининг жамият ҳаётининг барча соҳаларига кириб келиши. Бугунги дунёда мислсиз илмий кашфиётлар, улкан техникавий имкониятлар, универсал технологиялар, ахборот тарқатишнинг бутун курраи заминни қамраб олиш жараёни.

Бугунги кун кишиларининг кечаги кун одамларидан тубдан фарқ қилиши. Миллий маънавият ва қадриятларимизнинг қайта тикланиши, ўзликни англай бошланиши туфайли кишилар онгида, тафаккуридаги ижобий ўзгаришлар. Даврни чуқур ўрганиб, унинг талабларига жавоб беришга қодир миллатгина барҳаёт бўлиши. давр талаби, даврни англаш жараёнларининг бир-бири билан диалектик боғлиқлиги ва тараққиёт учун замин ҳозирлаши.

Юртимизда маънавий-маърифий ислохотлар давлат сиёсатининг асосий, устувор йўналиши этиб белгиланиши. Маънавият ва маърифатни юксалтиришнинг асосий воситаси бўлган янги таълим ва тарбия тизимини сифат жикҳатидан янги даражага кўтариш вазифаси.

Глобал ўзгаришлар ва ёшларни маънавий – маърифий тарбиясини самарадорлигини ошириш зарурияти. Таълим-тарбия тизимини такомиллаштириш ишларига ҳалақит бераётган қусурлар ва таълим –тарбия ишидаги баъзи эскича ёндашувлар.

Диний экстремистларнинг, ақидапарастларнинг амалга оширган маккорона кирдикорлари ва уларнинг сабоқлари. Ёшларимиз тақдири, жамиятимизнинг тақдири ва келажаги эканлиги. Таълим ва тарбия тизимини такомиллаштиришда халқимиз диний қадриятларининг роли ва ўрни.

Миллий ва умуминсоний қадриятларнинг ҳаётимиздаги ўрни ва аҳамиятини ҳар томонлама очиқ беришга йўналтирилган суҳбат ва учрашувлар, йилларнинг номланишидаги вазифалар уйғунлиги ҳақида тарғибот, ташвиқот ишларини жонлантириш.

“Маънавият ва маърифат” жамоатчилик кенгашининг ташкил этилиши. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2006 йил 25 августдаги «Миллий ғоя тарғиботи ва маънавий-маърифий ишлар самарадорлигини ошириш тўғрисида»ги 451-сонли Қарори, ушбу қарор асосида бугунги кунда ёшларни ғоявий тарбиялаш, масъулиятни ҳис қилиш, маънавий-маърифий, сиёсий онги ва ҳуқуқий маданиятини ўстириш, янгича фикрлашга ўргатиш. Мамлакатимизда миллий ғоя тарғиботи ва маънавий-маърифий ишларнинг самарадорлигини, уларнинг ҳаётийлиги ва таъсирчанлигини янада ошириш масалалари.

2-МАНЗУ: Фуқаролик жамиятини ривожлантиришда таълимнинг ўрни (2 соат маъруза, 2 соат семинар)

Ғоя ва мафкура тушунчалари, уларнинг моҳияти. Ғоя – инсон тафаккури маҳсули. Ғояларнинг шаклланиши ва намоён бўлиш хусусиятлари. Фикр ва ғоя, гипотеза ва ижтимоий башоратнинг ўзаро алоқадорлиги ва фарқлари.

Ғояларнинг турлари.

Бунёдкор ғоялар: бунёдкор ғояларнинг шакллари ва хусусиятлари. Озодлик, мустақиллик, тинчлик, адолат, тенглик, ҳамкорлик, дўстлик, бирдамлик, хурфикрлик, маърифатпарварлик, бағрикенглик, халқпарварлик, ватанпарварлик, инсонпарварлик каби бунёдкор ғоялар. Инсоният жамияти ва цивилизациялар ривожига таъсир кўрсатган ижтимоий, сиёсий, илмий ғоялар, назариялар, таълимотлар ва мафкуралар. Зардўшт, Сукрот, Афлотун, Конфуций, Ал-Фаробий, Амир Темур Навоий ва бошқаларнинг илмий ғоялари.

Вайронкор ғоя ва унинг реакцион моҳияти. Мустабидлик, босқинчилик, террорчилик, ақидапарастлик, жаҳолатпарастлик, иркчилик, миллатчилик, маҳаллийчилик, ёвузлик каби вайронкор ғоялар. Уларга қарши ғоявий, мафкуравий кураш зарурлиги.

Фуқаролик жамияти тушунчаси . Фуқароларнинг сиёсий, ҳуқуқий маданияти фуқаролик жамияти қуришнинг муҳим омили. Ҳуқуқий давлатнинг фуқаролик жамияти билан узвий боғланганлиги, у сиз шаклланмаслиги ва ривожланмаслиги.

Фуқаролик жамияти- реал ижтимоий-иқтисодий замин бўлиб унинг негизда ҳуқуқий давлатнинг муҳим таркибий қисмлари вужудга келиши. Маҳаллий ҳокимият органлари ва фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари бажарадиган вазифалар доирасини кенгайтириш, уларга давлат ваколатларининг бир қисмини босқичма-босқич топшириш лозимлиги. Бунда энг муҳими, аҳолининг касб ва ижтимоий таркиби манфаатларини янада тўлароқ ифодалаш ва ҳимоя қилишда нодавлат, жамоат тузилмаларининг ҳуқуқ ва мавқеларини ошириш даркорлиги. “Кучли давлатдан-кучли фуқаролик жамияти сари” тамойилининг моҳияти. Фуқароларнинг ўзларига ўз ҳаёти ва бутун жамият ҳаётини бошқаришда ва уни ташкил этишда кенг иштирок этиш учун имконият яратилиши.

Таълим тизими - инсоният цивилизацияси, илму тафаккурининг кўп асрлик тараққиёти мобайнида мислсиз ўзгаришларга сабаб бўладиган, башарият ҳаётий фаолиятини яхшилаш ва такомиллаштиришга хизмат қилиши.

Таълим-тарбия тизимини такомиллаштириш жараёнида, давлатимиз билан бир қаторда, барча таълим муассасалари ҳам бош ислоҳотчи ролини ўйнаши лозимлиги.

Миллий ғурур – ўз миллий мансублигидан фахрланиш, ўз миллатининг бой тарихи, маданий ва маънавий меросидан, унинг жаҳон цивилизациясига қўшган ҳиссасидан ғурурланиш, ўзлигини англаш, ўзгаларни тушунишга даъват этувчи қудратли куч.

Ўқувчи-ёшлар тарбиясида “Баркамол авлодни тарбиялашда оила, маҳалла ва таълим муассасаси ҳамкорлиги концепцияси”да белгиланган вазифалар ва уларни ижро этишдаги камчиликлар ва муаммолар, ижтимоий соҳа ривожига ажратилаётган маблағлар самарадорлигини ошириш билан боғлиқ барча масалалар акс этган бўлиб, таълимга оид қўйидаги бўлимларни мужассамлаштириши ҳамда “ йили” дастури ҳақидаги фикрлари тақдим этилади.

3-МАВЗУ: Мафкуравий муаммолар, маънавий таҳдидлар ва баркамол шахс тарбияси. (2 соат семинар)

Ҳозирги даврдаги илғор ва тажовузкор ғоялар, мафкуралар, уларнинг инсон онги ва қалбига таъсири. Жаҳон демократик мамалакатлари тажрибасида мафкуравий тарбиянинг бой имкониятлари, намуналари тўғрисида. XX асрда дунёда ғоявий қарама-қаршиликларнинг мураккаб тус олиши. Жаҳон майдонларини бўлиб олишга уринишлар.

Турли минтақаларда содир бўлаётган ва инсониятга хавф солиб турган ноҳуш ҳодисаларнинг таҳлили. Таҳдидларни бартараф этиш фақатгина инсоният зиммасига тушиши. “Хавф-хатар”, “риск” ва “таҳдид” тушунчалари, уларнинг моҳияти, назарий жиҳатлари, намоён бўлиш сабаблари.

Маънавий ва мафкуравий иммунитет тушунчалари, уларнинг шаклланиши. Ҳозирда намоён бўлаётган хавф-хатар ва таҳдидлар. Мафкуравий муаммолар ва маънавий таҳдидлар. Уларнинг жамият барқарор тарақиётига тўсқинлик қилаётгани.

Мафкуравий курашларнинг умумбашарий ва минтақавий муаммолари. Буюк давлатчилик шовинизми, панисломизм, пансоветизм Марказий Осиё минтақасида мафкуравий жараёнлар: наркобизнес, экология танглиги каби умумбашарий муаммолар. Диний фундаментализм ва экстремизмнинг зарари ва унинг фожиали оқибатлари. Минтақада тинчлик ва барқарорликни сақлаш муаммолари ва вазифалари.

Ўзбекистонда амалга оширилаётган илоҳотларнинг миллий ва умуминсоний асосга қурилганлиги. Ислоҳотлар жараёнида одамлар тафаккури ва дунёқарашида ўзгаришларни амалга ошириш. Субъективизм, манфаатпарастлик, маҳаллийчилик, уруғ – аймоқчилик каби ўтмишдан қолган иллатларни бартараф этишнинг мафкура билан боғлиқ вазифалари.

Халқаро майдонда мафкуравий, ғоявий ва информацион курашлар кучайиб бораётган ҳозирги мураккаб ва таҳликали даврда маънавий-маърифий ишларни замон талаблари асосида ташкил этиш. Ёшларни турли мафкуравий хуружлардан ҳимоя қилиш.

Ҳозирги шиддатли ва мураккаб шароитда баркамол шахсни тарбиялашнинг ўзига хос қийинчиликлари. унинг субъектив ва объектив омиллари. ўқув муассасалари олдидан

турган долзарб муаммолар ва уни бартараф этиши йўллари тўғрисида семинар шаклида дарсини ўтказиши тавсия этилади.

4-мавзу. Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримовнинг “Юксак маънавият – энгилмас куч” асаридаги ғояларнинг таълим тизимидаги аҳамияти

(2 соат маъруза, 2 соат семинар)

Маънавиятни англаш. “Маънавият” тушунчаси, унинг таърифи. Маънавиятнинг негизи ва маъно-мазмунини белгилайдиган асосий хусусиятлар. Маънавият – бекиёс куч. Олийжаноб фазилатлар – комиллик белгиси. Ҳалоллик, поклик, мардлик, саховат, камтарлик, инсоф-диёнат фазилатлари. Лоқайдлик, бепарволик, манфаатпарастлик, хиёнат ва сотқинлик иллатлари. Маънавиятни шакллантирадиган асосий мезонлар. Тарихий хотира ва маънавий мерос. Муқаддас динимиз ҳақида. Буюк мутафаккир ва алломаларимизнинг ислом маданиятини раванқ топтиришга қўшган бетакрор ҳиссаси.

Маънавиятни шакллантириш ва юксалтиришда оиланинг ўрни ва таъсири. Маънавиятни юксалтиришда маҳалланинг роли. Маънавиятни шакллантиришда таълим-тарбия тизимининг ўрни. Маънавий ва моддий ҳаёт уйғунлиги. Моддий ва маънавий оламнинг ўзаро бир-бири билан боғлиқлиги. Миллий ғоя ва маънавий ҳаёт. Миллий ғоянинг теран мазмуни. Миллий ғояда мужассам бўлган буюк мақсадлар. Миллий ғоянинг юксак тушунчалари. Маънавият ва жамиятнинг янгиланиши. Маънавий тикланиш ва янгиланиш эҳтиёжи. Она тили – бу миллатнинг руҳи эканлиги. Ватанга муҳаббат туйғуси. Миллий қадриятлар. Тарихий хотира.

Ислохотлар ва уларнинг маънавий мезони. Ўзбек тараққиёт модели. Ислохот – ислохот учун эмас, аввало инсон учун, унинг фаровон ҳаёти учун хизмат қилиши. Глобаллашув жараёнлари ва маънавий таҳдидлар. Фикрга қарши фикр, ғояга қарши ғоя тамойили. Мафкуравий иммунитет, мустаҳкам ирода ва соғлом дунёқарашни шакллантириш. Инсон қалбига йўл. Маънавиятни қудратли кучга айлантириш вазифаси. Янги авлод кадрларини тайёрлаш, янги тафаккур соҳибларини тарбиялаш. Маънавиятни юксалтиришда оммавий ахборот воситалари, адабиёт, санъат, тасвирий ва монументал санъат асарларининг роли.

Энг буюк жасорат – бу маънавий жасорат эканлиги. Фидойи бўлиш фазилатини доимий, кундалик фаолият мезонига айлантириш – ҳақиқий қаҳрамонлик эканлиги. Халқимиз доимо маънавий жасорат ҳисси билан яшагани ва бу улуғ туйғу унинг ҳаётида йиллар, асрлар ўтгани сайин тобора кучайиб, юксалиб бораётганлиги.

Ислом Каримовнинг “Энг асосий мезон – ҳаёт ҳақиқатини акс эттириш” ва “Адабиётга эътибор – маънавиятга, келажакка эътибор” рисолаларининг мазмуни ва моҳияти.

5-МАВЗУ: Миллий мафкурани ўқувчи ёшлар онги ва қалбига сингдиришда таълим тизими ходимларининг маъсулияти. (2 соат семинар).

Мафкура – жамиятнинг мақсади, манфаатлари, орзу-интилишларини ўзида мужассам этувчи ғоялар тизими. Тараққиётнинг кейинги босқичларида вужудга келган миллий асосдаги мафкура шакллари: хиндуизм, иудаизм, конфуцийлик, синтоизм. Одамнинг вужудга келиши ва мавжудлик қонуниятларини талқин қилиш натижасида пайдо бўлган оқимлар – монизм, дуализм, плюрализм, идеализм, материализм ва

бошқалар. Инсоният тарихи ва тараққиётида мафкуралардан кўзланган мақсад ва муддаолар.

Миллий мафкура тарихи ва унинг моҳият-мазмуни. Миллий мафкуранинг назарий жиҳатларини Президент И.А.Каримовнинг нутқ ва асарларида асослаб берилиши. Янги мафкуранинг асл маъноси эскича ақидалардан холи бўлган, мустақил ва янгича фикрловчи кишиларни тарбиялашдан иборат эканлиги. Мафкурамизнинг миллий ва умуминсоний тамойиллари. Миллий мафкуранинг бош ғояси. Миллий мафкуранинг асосий ғоялари: Ватан равнақи. Юрт тинчлиги. Халқ фаровонлиги. Комил инсон. Ижтимоий ҳамкорлик. Миллатлараро тотувлик. Динлараро бағрикенглик (толерантлик). Миллий мафкурани одамлар қалби ва онгига сингдиришнинг самарали усул ва воситаларидан оқилона фойдаланиш ҳамда бу фаолиятни амалга ошириш соҳалари: Таълим ва тарбия. Фан ва илмий муассасалар. Маданият ва маданий-маърифий муассасалар. Адабиёт ва санъат. Дин. Жисмоний тарбия ва спорт. Урф-одат, маросим ва байрамлар. Оила. Маҳалла. Меҳнат жамоалари. Сиёсий партиялар. Нодавлат ташкилотлар. Оммавий ахборот воситалари.

Халқимиз, аввало, ўсиб-ўниб келаётган ёш авлодимиз онги ва қалбида мафкуравий иммунитетни ҳосил қилиш, мустаҳкамлаш шакл ва усуллари. Миллий ғоя туркумига кирувчи фанлар жараёнида ўқитишнинг замонавий педагогик технологияларини кенг қўллаш.

Ўқувчиларнинг мафкуравий тарбиясида таълим муассасаси раҳбарининг ўрни ва ролининг ортиб бориши. Бу йўналишда раҳбар кадрларга қўйилаётган асосий талаблар. Мактаб раҳбарининг юксак билим, сиёсий онг эгаси бўлиш; адолатли ва камтарин бўлиш; сезгир ва эътиборлилик педагогик жамоа, ота- оналар, жамоатчилик фикрини илғай олиш, илғор ва кенг дунёқарашли бўлиши.

Раҳбарнинг салоҳиятли бўлиши ва масулиятни доимо ҳис қилиши зарурлиги. Раҳбарнинг ўз ғояси, фикри, ҳаракат дастурига эга бўлиши билан бирга, мактаб жамоасини она-юрт тараққиётига, халқимизнинг тинч-тотувлиги, фаровонлиги йўлида ягона ғоя атрофида жипслаштириши шартлиги.

Халқаро майдонда мафкуравий, ғоявий ва информацион курашлар кучайиб бораётган ҳозирги мураккаб таҳликали даврда таълим муассасасида маънавий-маърифий ишларни замон талаблари асосида ташкил этиш, ўқувчиларни турли мафкуравий хуружлардан ҳимоя қилиш, уларнинг ҳаётга онгли муносабатини шакллантириш, ён-атрофда юз бераётган воқеаларга дахлдорлик ҳиссини ошириш вазифалари.

Ўқувчилар қалбида миллий тафаккур ва соғлом дунёқараш асосларини мустаҳкамлаш, уларни онгли яшашга, ўз фикрига эга бўлишга, турли маънавий тажовузларга қарши собит тура олишга қодир бўлган, иродали, фидойи ва ватанпарвар инсонлар этиб тарбиялашга йўналтирилган амалий ишларни ташкил этиш.

Мактабда ўқув машғулотлари жараёнида педагоглар томонидан ўқувчилар мафкуравий тарбиясини назорат қилиш ва уларнинг педагогик кенгаш ва ишлаб чиқариш йиғилишларида таҳлил этилиши. Ўтказиладиган маънавий-маърифий тадбирлар ҳаётийлиги ва таъсирчанлигини ошириш чоралари.

“Баркамол авлодни тарбиялашда оила, маҳалла ва таълим муассасаси ҳамкорлиги концепцияси” доирасида олиб бориладиган мафкуравий тарбия ишларига боғлиқ барча масалалар акс этган бўлиб, таълимга оид ушбу бўлимларга мактаб раҳбарининг маъсулияти аҳамиятга эгадир .

Тавсия этиладиган адабиётлар рўйхати

1. Ўзбекистон Республикасининг Конституцияси. – Тошкент.: Ўзбекистон, 2012.
2. Ўзбекистон Республикасининг Мустақиллик Декларацияси (1990 йил 20 июн). – Тошкент.: Ўзбекистон, 1990.
3. Ўзбекистон Республикасининг «Ўзбекистон Республикасининг мустақиллиги асослари тўғрисида»ги 1991 йил 31 августдаги Конституциявий Қонуни. //Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг ахборотномаси. 1991 йил, 11-сон.
4. Ўзбекистон Республикасининг «Ўзбекистон Республикаси Давлат герби тўғрисида»ги 1992 йил 2 июлдаги Қонуни. //Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг ахборотномаси. 1992 йил, 9-сон.
5. Ўзбекистон Республикасининг «Давлат байроғи тўғрисида»ги 1991 йил 18 ноябрдаги Қонуни. //Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг ахборотномаси. 1992 йил, 1-сон.
6. Ўзбекистон Республикасининг «Давлат мадҳияси тўғрисида»ги 1992 йил 10 декабрдаги Қонуни. //Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг ахборотномаси. 1993 йил, 1-сон.
7. Ўзбекистон Республикасининг «Таълим тўғрисида»ги 1997 йил 29 августдаги Қонуни. //Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши ахборотномаси. 1997 йил, 9-сон.
8. «Виждон эркинлиги ва диний ташкилотлар тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикасининг Қонуни (янги тахрири). //Ўзбекистоннинг янги қонунлари, № 19. – Тошкент.: Адолат, 1998.
9. Ўзбекистон Республикасининг «Фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари тўғрисида»ги 1999 йил 14 апрельдаги Қонуни. //Халқ сўзи, 1999 йил 11 май.
10. Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Миллий истиқлол ғояси: асосий тушунча ва тамойиллар» фани бўйича таълим дастурларини яратиш ва республика таълим тизимига жорий этиш тўғрисида»ги Фармойиши. «Маърифат» газетаси. 2001 йил 20 январь.
11. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2006 йил 25 августдаги «Миллий ғоя тарғиботи ва маънавий-маърифий ишлар самарадорлигини ошириш тўғрисида»ги Қарори.
12. Каримов И.А. Ўзбекистоннинг ўз истиқлол ва тараққиёт йўли. – Тошкент.: Ўзбекистон, 1992.
13. Каримов И.А. Ўзбекистан – бозор муносабатларига ўтишнинг ўзига хос йўли. Т.1. – Тошкент.: Ўзбекистон, 1993.
14. Каримов И.А. Истиқлол ва маънавият. – Тошкент.: Ўзбекистон, 1994.
15. Каримов И.А. Туркистон – умумий уйимиз. – Тошкент., 1995.
16. Каримов И.А.Важный шаг на пути духовного единства. Собр. соч.Т. 3. – Ташкент., 1996.
17. Каримов И.А. Бунёдкорлик йўлидан. – Тошкент.: Ўзбекистон, 1996.
18. Каримов И.А. Амир Темур – фахримиз, ғуруримиз. //Халқ сўзи, 1996 йил 25 октябрь.
19. Каримов И.А. Ватан саждагоҳ каби муқаддасдир. Т. 3. – Тошкент.: Ўзбекистон, 1996.
20. Каримов И.А. Ўзбекистон: миллий истиқлол, иқтисод, сиёсат, мафкура. Т. 1. – Тошкент.: Ўзбекистон, 1996.
21. Каримов И.А. Биздан озод ва обод Ватан қолсин. Т. 2. – Тошкент., 1996.
22. Каримов И.А. Янгича фикрлаш ва ишлаш – давр талаби. Т. 5. – Тошкент., 1997.
23. Каримов И.А. Адолатли жамият сари. – Тошкент.: Ўзбекистон, 1998.
24. Каримов И.А. Ўзбекистон ХХІ аср бўсағасида: хавфсизликка таҳдид, барқарорлик шартлари ва тараққиёт кафолатлари. «Хавфсизлик ва барқарор тараққиёт йўлида». Т. 6. – Тошкент.: Ўзбекистон, 1998.

25. Каримов И.А. Хавфсизлик ва барқарор тараққиёт йўлида. Т. 6. – Тошкент., 1998.
26. Каримов И.А. Ўзбекистоннинг ўз истиқлол ва тараққиёт йўли. Ўзбекистон буюк келажак сари. – Тошкент.: Ўзбекистон, 1998.
27. Каримов И.А. Жамятимиз мафқураси халқни-халқ, миллатни-миллат қилишга хизмат этсин. – Тошкент.: Ўзбекистон, 1998.
28. Каримов И.А. Эътиқод эркинлиги қонуний асосда бўлсин. Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислоҳ Каримовнинг Олий Мажлис XI сессиясида сўзлаган нутқи. //Халқ сўзи, 1998 йил 5 май.
29. Каримов И.А. Обществу демократии высокую правовую культуру. Собр. соч. Т. 6. – Ташкент., 1998.
30. Каримов И.А. Узбекистан, устремленный в XXI век. Собр. соч. Т. 7. – Ташкент., 1999.
31. Каримов И.А. Тарихий хотирасиз келажак йўқ. – Тошкент.: Ўзбекистон. Шарқ 1999.
32. Каримов И.А. Оллоҳ қалбимизда, юрагимизда. – Тошкент.: Ўзбекистон, 1999.
33. Каримов И.А. Миллий истиқлол мафқураси – халқ эътиқоди ва буюк келажакка ишончдир. – Тошкент.: Ўзбекистон, 2000.
34. Каримов И.А. Озод ва обод Ватан, эркин ва фаровон ҳаёт – пировард мақсадимиз. Т.8. – Тошкент.: Ўзбекистон, 2000.
35. Каримов И.А. Призыв к бдительности. Собр. соч. Т. 8. – Ташкент., 2000.
36. Каримов И.А. Испытание нашей воли и убежденности. Собр. соч. Т. 8. – Ташкент., 2000.
37. Каримов И.А. Выступление на Генеральной Ассамблее ООН. Сентябрь 2000 г. Собр. соч. Т. 9. – Ташкент., 2001.
38. Каримов И.А. Выступление на саммите глав государства – участников Шанхайской организации сотрудничества. Июнь 2001. Собр. соч. Т. 9. – Ташкент., 2001.
39. Каримов И.А. Ватан равнақи учун ҳар биримиз масъулмиз. Т. 9. – Тошкент.: Ўзбекистон, 2001.
40. Каримов И.А. Жамятимизни эркинлаштириш, ислоҳотларни чуқурлаштириш, маънавиятимизни юксалтириш ва халқимизнинг ҳаёт даражасини ошириш – барча ишларимизнинг мезони ва мақсадидир. Т. 15. – Тошкент.: Ўзбекистон, 2002.
41. Каримов И.А. Ўзбекистонда демократик ислоҳотларни янада чуқурлаштириш ва фуқаролик жамяти асосларини шакллантиришнинг асосий йўналишлари. – Тошкент.: Ўзбекистон, 2002.
42. Интервью Президента Республики Ислама Каримова журналистам после завершения официального визита в Соединенные Штаты Америки. 14 марта 2002 г. Собр. соч. Т. 10.– Ташкент., 2002.
43. Каримов И.А. Империя даврида бизни иккинчи даражали одамлар, деб ҳисоблашар эди. – Тошкент.: Ўзбекистон, 2005.
44. Каримов И.А. Ўзбек халқи ҳеч қачон ҳеч кимга қарам бўлмайди. – Тошкент.: Ўзбекистон, 2005.
45. Каримов И.А. Бизнинг бош мақсадимиз – жамятни демократлаштириш ва янгилаш, мамлакатни модернизация ва ислоҳ этишдир. Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Қонунчилик палатаси ва Сенатининг кўшма мажлисидаги маъруза. //Халқ сўзи, 2005 йил 28 январь.
46. Каримов И.А. Банк тизими, пул муомаласи, кредит, инвестиция ва молиявий барқарорлик тўғрисида. – Тошкент.: Ўзбекистон, 2005.
47. Каримов И.А. Инсон, унинг ҳуқуқ ва эркинликлари ҳамда манфаатлари – энг олий қадрият. Т. 14. – Тошкент.: Ўзбекистон, 2006.

48. Каримов И.А. Илму маърифат зиёси ҳеч қачон сўнмайди. Президент Ислом Каримовнинг Хоразм Маъмур академиясининг 1000 йиллигига бағишланган тантанали маросимдаги нутқи. //Халқ сўзи, 2006 йил 3 ноябрь.
49. Каримов И.А. Муаззам ва мукаррам шаҳар шодиёнаси. Президент Ислом Каримовнинг Қарши шаҳрининг 2700 йиллигига бағишланган тантанали маросимдаги табрик сўзи. //Халқ сўзи, 2006 йил 28 октябрь.
50. Каримов И.А. Ўзбекистоннинг 16 йиллик мустақил тараққиёт йўли. – Тошкент.: Ўзбекистон, 2007.
51. Каримов И.А. Ўзбек халқининг ислом маданияти ривожига қўшган беқиёс ҳиссасининг юксак эътирофи. Президент Ислом Каримовнинг «Туркистон-пресс» нодавлат ахборот агентлиги мухбирига берган интервьюси. //Халқ сўзи, 2007 йил 23 февраль.
52. Каримов И.А. «Ўзбекистоннинг Ислом цивилизацияси ривожига қўшган ҳиссаси» мавзусидаги халқаро илмий-амалий Конференция иштирокчилари билан Оқсаройда бўлиб ўтган учрашувдаги маъруза. //Халқ сўзи, 2007 йил.
53. Каримов И.А. Шарқ гавҳари, замин сайқали. Президент Ислом Каримовнинг Самарқанд шаҳрининг 2750 йиллигига бағишланган тантанали маросимдаги сўзи. //Халқ сўзи, 2007 йил 26 август.
54. Каримов И.А. Юксак маънавият – енгилмас куч. – Тошкент.: Маънавият, 2008.
55. Каримов И.А. Маънавий юксалиш йўлида. – Тошкент.: Маънавият, 2008.
56. Каримов И.А. Жаҳон молиявий-иқтисодий инқирози, Ўзбекистон шароитида уни бартараф этишнинг йўллари ва чоралари. – Тошкент.: Ўзбекистон, 2009.
57. Каримов И.А. Тарихи бой, бугуни гўзал, келажаги буюк шаҳар. Тошкентнинг 2200 йиллиги муносабати билан сўзланган нутқ. //Халқ сўзи, 2009 йил 2 сентябрь.
58. Каримов И.А. Баркамол авлод – келажакимиз таянчи. – Тошкент.: Маънавият, 2010.
59. Каримов И.А. БМТ саммитининг мингйиллик ривожланиш мақсадларига бағишланган ялпи мажлисдаги нутқ.– Тошкент. Ўзбекистон, 2010.
60. Каримов И.А. Мамлакатимизда демократик ислохотларни янада чуқурлаштириш ва фуқаролик жамиятини ривожлантириш концепцияси: Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримовнинг Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Қонунчилик палатаси ва Сенатининг қўшма мажлисидаги маърузаси. 12 ноябрь. – Тошкент.: Ўзбекистон, 2010.
61. Каримов И.А. Ўзбекистон мустақилликка эришиш остонасида. – Тошкент.: Ўзбекистон, 2011.
62. Каримов И.А. Инсон хотираси – боқий, кадр қиммати – улуғ. //Халқ сўзи, 2012 йил 10 май.
63. Абдулла Авлоний. Туркий гулистон ёхуд ахлоқ. – Тошкент.: Шарқ, 1994.
64. Абдуллаев Е. Санъат тарихи. (Дарслик). – Тошкент.: Ўқитувчи. 1998.
65. Абдуллажонов О. Диний ақидапарастликнинг келиб чиқиши, моҳияти ва Ўзбекистонга кириб келиши. – Тошкент.: Академия, 2000.
66. Абдуллатиф қори Ҳошимжон қори ўғли. Залолатга кетманг. Ҳизбут-таҳрир фитнасида оғоҳ бўлинг. – Тошкент.: Мовароуннаҳр, 2003.
67. Абдурахмонов А. Саодатга элтувчи билим. I-II китоб. – Тошкент.: Мовароуннаҳр, 2005.
68. Абдурахмонов М., Отамуротов С. Маънавий салоҳият. (Ўқув қўлланма). – Тошкент.: Университет, 2009.
69. Абдусамедов А.Э. Ислом дини асослари ва маънавияти. – Тошкент., 2007.
70. Абдусатторов А. Замонавий исломизм муаммосига сиёсий ёндашувлар. //Ижтимоий фикр. Инсон ҳуқуқлари, 2005 йил, 3-сон.

71. Абу Абдуллох Муҳаммад ибн Исмоил ал-Бухорий. Саҳиҳи Бухорий. Ал-жомиъ ас-саҳиҳ (Ишонарли тўплам). 1 ва 2-китоб. – Тошкент.: Ўзбекистон миллий энциклопедияси, 2008.
72. Абу Наср Форобий. Фозил одамлар шахри. – Тошкент.: Ғ. Ғулом номидаги адабиёт ва санъат нашриёти, 1993.
73. Абу Райҳон Беруний. Қадимги халқлардан қолган ёдгорликлар. //Беруний А.Р. Танланган асарлар, I том. – Тошкент., 1968.
74. Абу Райҳон Беруний. Қонуни Масъудий. //Беруний. Танланган асарлар. V том. – Тошкент., 1973.
75. Авесто. – Тошкент.: Шарқ, 2001.
76. Азизхўжаев А. Чин ўзбек иши. – Тошкент.: Академия, 2003.
77. Азимов А. Религиозний экстремизм и фундаментализм. – Тошкент.: 1998.
78. Ақидада адашмайлик. Ўзбекистон мусулмонлари идораси Уламолар кенгаши. – Тошкент.: Мовароуннаҳр, 2005.
79. Алиев А. Истиклол ва адабий мерос. – Тошкент.: Ўзбекистон, 1997.
80. Алиев А. Маънавият, қадрият ва бадиият. – Тошкент.: Ўзбекистон, 2003.
81. Алишер Навоий. Ҳайратул-аброр. //Таҳрир ҳайъати: А.Қаюмов ва бошқ., сўзбоши муаллифи А.Ҳайитметов; Масъул муҳаррир: В.Раҳмонов. – Тошкент.: Ғ. Ғулом номидаги адабиёт ва санъат нашриёти, 1989.
82. Амир Темур ва темурийлар дарида маданият ва санъат. – Тошкент.: Ғ. Ғулом номидаги адабиёт ва санъат нашриёти, 1996.
83. Асатова Г. Мустақил Ўзбекистонда тил сиёсатини амалга ошириш масаласига доир. //Ижтимоий фикр. Инсон ҳуқуқлари, 2005 йил, 1-сон.
84. Ат-Термизий, Ҳадислар. //Шарқ юлдузи, 1990 йил, 9-сон.
85. Ат-Термизий. Саҳиҳ ат-Термизий. //А. Абдулло таржимаси. – Тошкент.: Ғ. Ғулом номидаги адабиёт ва санъат нашриёти, 1993.
86. Ат-Термизий. Шамоили Муҳаммадия. //Саййид Маҳмуд Тарозий Алихон-тўра таржимаси. – Тошкент.: Мехнат, 1991.
87. Ахлоқ-одобга оид ҳадислар. – Тошкент.: Фан, 1990.
88. Бағрикенглик тамойиллари декларацияси. – Тошкент., 2002.
89. Баркамол авлод – Ўзбекистон тараққиётининг пойдевори. – Тошкент., 1997.
90. Баркамол авлод орзуси. – Тошкент.: Шарқ, 1999.
91. Bahaeddin Ogal. Islamiyetten onca turk kultur tarihi. (Исломиятдан аввалги туркий маданият тарихи). – Ankara.: 1991.
92. Бобоев Ҳ. Авесто маънавиятимиз сарчашмаси. – Тошкент.: Адолат, 2001.
93. Бобоев Ҳ., Ҳасанов С. «Авесто»да адолатли фуқаролик жамияти ғоялари. //Фуқаролик жамияти, 2004 йил, 1-сон.
94. Бу муқаддас Ватанда азиздир инсон. //Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги; нашр учун масъул А. Бекмуродов ва бошқ. – Тошкент.: Ғ. Ғулом номидаги адабиёт ва санъат нашриёти, 2010.
95. Буюк муҳаддислар. – Тошкент.: Маънавият ва маърифат маркази, 1998.
96. Владимир Архиепископ Ташкентский и Среднеазиатский. Уважение духовности: независимость и межрегиональное согласие. //Правда Востока, 27 ноября 1999 г.
97. Всеобщая декларация прав человека. – Ташкент., 1998.
98. Гафарли М., Касаев А. Ривожланишнинг ўзбек модели: тинчлик ва барқарорлик – тараққиёт асоси. – Тошкент.: Ўзбекистон, 2001.
99. Давлат, жамият, оила ва ёшлар тарбияси муаммолари. – Тошкент., 1997.
100. Диншунослик асослари. – Тошкент.: Ўзбекистон, 1995.
101. Донишнома. – Душанбе.: Ирфон. 1980.
102. «Ёшлар йили» Давлат дастури. – Тошкент., 2008.

103. Жўраев Н. Халқаро терроризм ва минтақавий можаролар. – Тошкент., 2000.
104. Закурлаев А. Ғоялар кураши. – Тошкент. Мовароуннахр, 2000.
105. Зиёев Ҳ. Истиқлол – маънавият негизи. – Тошкент.: Маънавият, 1999.
106. Имом ал-Бухорий. Ал-Жомий ас-саҳиҳ. IV жилд. – Тошкент.: Қомуслар бош таҳририяти, 1991-1993.
107. Имом Бухорий. Ҳадис. 4 жилдлик. 1-жилд. – Тошкент., 1992.
108. Имомназаров М. Миллий маънавиятимиз асослари. – Тошкент.: Ўзбекистон файласуфлари миллий жамияти, 2006.
109. Имомназаров М., Саидов М. Миллий тараққиётнинг маънавий-ахлоқий асослари. (Ўқув қўлланма). – Тошкент.: Академия, 2005.
110. Ирисов Б. Дин, ақидапарастлик ва таҳдид. – Тошкент.: Маънавият, 2000.
111. Искандаров Б. Тасаввуф фалсафаси. – Тошкент., 1995.
112. Исмоил Махдум. Тошкентдаги Усмон Мусҳафининг тарихи. – Тошкент.: Мовароуннахр, 1995.
113. Кайковус. Қобуснома. – Тошкент.: Ўқитувчи, 1996.
114. Каримов А. Дунёвийлик даҳрий эмас ёхуд «Хизбут-таҳрир»нинг даъволари хусусида мулоҳазалар. – Тошкент.: Тошкент ислом университети, 2002.
115. Комил маънавият – мустақиллик таянчи. – Тошкент.: ЎЗРО ва ЎМТВ, 1997.
116. Комиллик ўғитлари. – Тошкент.: Молия, 2003.
117. Комилов Н. Ислому маърифат дини. – Тошкент.: Маънавият, 2000.
118. Комилов Н. Тасаввуф ёки комил инсон ахлоқи. – Тошкент.: Ёзувчи, 1996.
119. Комилов Н. Тасаввуф. – Тошкент.: Ўзбекистон, Мовароуннахр, 2009.
120. Комилов Н. Тасаввуф. 2-китоб. – Тошкент.: Ўзбекистон, 1999.
121. Комилов Н., Ёқубов А., Акбаров Ф. Диний экстремизм хавфи ва унга қарши кураш. – Тошкент.: Академия, 2007.
122. Левитин Л., Карлайл С. Ислому Каримов – янги Ўзбекистон Президенти. – Тошкент., 1996.
123. Левитин Л.И. Ўзбекистан на историческом повороте. – Москва., 2001.
124. Марказий Осиё динлари тарихи. // Масъул муҳаррир доц. Ш.А. Ёвқочев. – Тошкент.: Тошкент давлат шарқшунослик институти, 2006.
125. Маҳмудов Т. Мустақиллик ва маънавият. Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислому Каримов асарлари асосида. – Тошкент.: Шарқ, 2001.
126. «Маънавият: асосий тушунчалар изоҳли луғати». Ғафур Ғулом номидаги нашриёт-матбаа ижодий уйи. Тошкент, 2009 й.
127. Межнациональная толерантность в Узбекистане: история и современность. – Ташкент., 2004.
128. Миллий маънавиятимиз асослари. (Ўқув қўлланма). – Тошкент.: Ўзбекистон файласуфлари миллий жамияти. 2006.
129. Мўминов И.М. Амир Темурнинг Ўрта Осиё тарихида туганган ўрни ва роли. – Тошкент.: Фан, 1993.
130. Мустақиллик: изоҳли илмий-оммабоп луғат. // Муаллифлар: М.Абдуллаев, М.Абдуллаева, Ф.Абдуллаева, Г.Абдураззоқова ва бошқ.; Р.Рўзиев ва Қ.Хоназаров умумий таҳририда. Тўлдирилган учинчи нашри. – Тошкент.: Шарқ, 2006.
131. Мусурмонова О. Маънавий кадрлар ва ёшлар тарбияси. – Тошкент.: Ўқитувчи, 1996.
132. Назаров К., Очилдиев А. Миллий истиқлол ғояси: асосий тушунчалар, тамойиллар ва атамалар. – Тошкент.: Янги аср авлоди, 2002.
133. Независимый Узбекистан. Научно-популярный словарь. – Ташкент., 2007.
134. Низомулмулк. Сиёсатнома ёки сияр ул-мулк. – Тошкент.: Адолат, 1997.
135. Носирхўжаев С.Х. Маънавият асослари. – Тошкент.: ФАН, 2002.
136. Отамурадов С., Мамашокиров С., Холбеков А. Марказий Осиё: ғоявий жараёнлар ва мафкуравий таҳдидлар. – Тошкент., 2001.

137. Отамуратов С. Глобаллашув ва миллат. – Тошкент.: Янги аср авлоди. 2008.
138. Отамуродов С. ва бошқалар. Маънавият асослари. (Маърузалар матни). – Тошкент.: Янги аср авлоди, 2002.
139. Отамуродов С. ва бошқалар. Ўзбекистонда маънавий-руҳий тикланиш. – Тошкент.: Янги аср авлоди, 2003.
140. Отамуродов С., Қувватов Н. Кучли давлатдан – кучли жамиятга. – Тошкент., 2003.
141. Отамуратов С., Абдурахмонов М., Ризаев Ш. Ўзбекистонда маънавият соҳасидаги ислохотлар: ривожланиш босқичлари, эришилган натижалар ва истиқболи. – Тошкент.: Akademiya, 2010.
142. Отамуратов С., Раматов Ж., Хусанов С. Маънавият асослари. (Ўқув кўлланма). – Тошкент.: А. Қодирий номидаги халқ мероси нашриёти, 2002.
143. Очилдиев А. Миллий ғоя ва миллатлараро муносабатлар. – Тошкент.: Ўзбекистон, 2004.
144. Очилдиев А., Нажмиддинов Ж. Миссионерлик: моҳият, мақсадлар, оқибатлар ва олдини олиш йўллари (юз саволга – юз жавоб). – Тошкент., 2008.
145. Равшанов И., Иззатов Д. Шарқ мутафаккирларининг социологик қарашлари. – Тошкент.: ABU MATBUOT-KONSALT, 2013.
146. Раҳматов О. Огоҳлик – муқаддас бурч. – Тошкент.: Мовароуннахр, 2000.
147. Саидов А. Мустақиллик Декларацияси – Ўзбекистон Республикаси Давлат суверенитетининг асосий ҳуқуқий асоси. //Ижтимоий фикр. Инсон ҳуқуқлари, 2005 йил, 3-сон.
148. Саифназаров И. Маънавий баркамоллик ва сиёсий маданият. – Тошкент.: Шарқ, 2001.
149. Саифназаров И. Маънавият буюк келажак пойдевори. – Тошкент.: ТДИУ, 1997.
150. Сулаймонова Ф. Шарқ ва Ғарб. – Тошкент.: Ўзбекистон, 1997.
151. Тайлор Э.Б. Первобытная культура. –Москва.: Политическая литература, 1989.
152. Темур тузуклари. – Тошкент.: Ғофур Ғулом номидаги адабиёт ва санъат нашриёти, 1996.
153. Тошкент Ислом маданияти гавҳари. Фотоальбом. – Тошкент., 2007.
154. Шарафиддинов О. Мустақиллик меъмори: Ислом Каримов сиймосига чизгилар. – Тошкент.: Адолат, 2003.
155. Шарифходжаев М. Фуқаролик жамияти – инсон тараққиётининг олий босқичи. //Фуқаролик жамияти, 2005 йил, 1 (2)-сон.
156. Шарифходжаев М., Раҳимов Ф. Человек, определивший эпоху. – Москва.: Изд. дом газеты «Труд», 2004.
157. Шарифходжаев М., Шодиев Н. Узбекистан и Каримов: уверенная поступь в великое будущее. –Москва.: Белый город, 2007.
158. Шарифхўжаев М., Раҳимов Ф. Даврни белгилаб берган Инсон. – Тошкент.: Шарқ, 2004.
159. [Шарифхўжаев М.], Шодиев Н. Ўзбекистон – конституциявий давлат. – Тошкент.: ABU MATBUOT-KONSALT, 2011.
160. Юсуф Хос Ҳожиб. «Қутадғу билиг» («Саодатга бошловчи билим»). //Сўзбоши муаллифи Б. Тўхлиев; Рассом Ш. Мухаммаджонов. – Ташкент.: Юлдузча, 1989.

“Долзарб мавзулар” модулининг ўқув-мавзу режаси

№	Мавзулар	Маъруза	Амалий машғулот	Жами
1.	“Соғлом бола йили” Давлат дастурининг моҳияти ва устувор вазифалар	2		2
2.	Ўзбекистон Республикаси Конституцияси қабул қилинган куннинг 21 йиллигига бағишланган тантанали йиғилишида Президентимиз Ислом Каримовнинг “Амалга ошираётган ислохотларимизни янада чуқурлаштириш ва фуқаролик жамияти қуриш–ёруғ келажагимизнинг асосий омилidir” мавзуидаги маърузаси мазмун-моҳиятини ўрганиш	2		2
3.	Мактабгача таълим муассасасида экологик тарбия	-	2	2
4.	Мамлакатимизда 2016йил - “Соғлом она, соғлом бола” йилининг моҳияти ва устувор вазифалар	-	2	
	Жами:	4	4	8

“Долзарб мавзулар” модули бўйича малака ошириш курсининг ўқув дастури.

1-мавзу. “Ўзбекистон” халқаро анжуманлар саройида 2013 йил 6 декабрь куни Ўзбекистон Республикаси Конституцияси қабул қилинган куннинг 21 йиллигига бағишланган тантанали йиғилишида Президентимиз Ислом Каримовнинг “Амалга ошираётган ислохотларимизни янада чуқурлаштириш ва фуқаролик жамияти қуриш – ёруғ келажагимизнинг асосий омилidir” мавзуидаги маърузаси мазмун-моҳиятини ўрганиш.

Мамлакатимизда 2014 йил – “Соғлом бола йили” деб эълон қилинишидан кўзланган мақсадлар.

Давлатимиз раҳбари мазкур маърузасида таъкидлаганидек, азал-азалдан ҳар қайси ота-она ўз боласининг соғлом ва баркамол, ақл-заковатли, бахтли бўлишини истайди. Шундай фарзандни вояга етказиш, унинг ҳаётда муносиб ўрин эгаллашига эришиш – ота-онанинг энг улуг, энг муқаддас орзусидир.

Биз соғлом деганда, нафақат жисмоний, балки маънавий жиҳатдан ҳам соғлом болани тасаввур этамиз.

Мустақилликнинг биринчи йилларидан бошлаб юртимизда соғлом она – соғлом бола масаласи давлат сиёсатининг устувор йўналишига айлангани, кенг кўламли умуммиллий дастурларимиз доирасида амалга ошираётган улкан ишларимиз жаҳон миқёсида ҳам тан олингани сизларга яхши маълум.

Айни вақтда бугунги шиддатли замон, ҳаётнинг ўзи ёш авлод тарбияси борасида олдимизга янги-янги, ўта муҳим ва долзарб вазифаларни қўймоқда.

Ана шуларнинг барчасини ҳисобга олган ҳолда, ҳар томонлама соғлом авлодни вояга етказиш борасидаги ишларимизни изчил давом эттириш ва юксак босқичга кўтариш мақсадида Президентимиз янги – 2014 йилни мамлакатимизда “Соғлом бола йили” деб эълон қилишни таклиф этди.

Соғлом боланинг дунёга келиши, бақувват бўлиб ўсиб-улғайиши кўпгина талаб ва омилларга боғлиқ эканини ҳаммамиз яхши тушунамиз. Лекин улар орасида шундай ўта муҳим, ҳал қилувчи мезонлар борки, бу ҳақда алоҳида тўхталиш ўринлидир.

Биринчидан, соғлом бола – аввало соғлом ва аҳил оиланинг мевасидир.

Биз оилани ҳаёт давомийлигини таъминлайдиган, келажак насллар тақдирига кучли таъсир кўрсатадиган тарбия маскани сифатида қабул қиламиз. Катталарга ҳурмат, кичикларга иззат, одамийлик, меҳр-оқибат, ўз Ватанига, халқига садоқатли бўлиш каби олижаноб фазилатлар айнан оила муҳитида шаклланади.

Табиийки, соғлом боланинг туғилиши биринчи навбатда онанинг соғлиғига боғлиқ. Бўлғуси она илоҳий неъмат бўлмиш дилбандини тўққиз ой мобайнида ўз бағрида асраб-авайлаб, ёруғ дунёга келтиради. Ана шу жараёнда аёл қандай кунларни, қандай руҳий ҳолатни бошидан кечирса, бу албатта она вужуди орқали ҳомилага таъсир ўтказиши.

Аёлни қадрлаш, оғир ишлардан халос этиш, турли касалликлардан ҳимоя қилиш – эр кишининг, бутун жамиятимизнинг бурчидир. Бу ҳақиқат қуруқ гапга айланиб қолмаслиги учун барчамиз жавобгарликни сезишимиз, уни амалий ишларимизда намоён қилишимиз даркор.

Бундан хулоса шуки, “Соғлом бола йили” давлат дастурини ишлаб чиқишда биринчи навбатда оналик ва болаликни ҳимоя қилиш, оилаларда соғлом муҳитни кучайтириш, уларнинг иқтисодий ва маънавий асосларини мустаҳкамлаш каби масалалар эътиборимиз марказига қўйилиши зарур.

Иккинчидан, соғлом болани вояга етказишда соғлиқни сақлаш тизимининг ўрни ва таъсири, шу билан бирга, масъулияти катта экани ҳаммамизга яхши аён.

Дастурда оналар ва болалар саломатлигини асрашга хизмат қиладиган тиббиёт муассасалари – бу скрининг ва перинатал марказлари бўладими, аёллар тиббий консультациялари, туғруқхона комплекслари бўладими, гинекология ва патронаж хизматлари, қишлоқ врачлик пунктлари бўладими – уларнинг моддий-техник базасини мустаҳкамлаш, замонавий асбоб-ускуналар, малакали кадрлар билан таъминлаш борасидаги ишларимизни кучайтириш ўз ифодасини топиши керак.

Жаҳон соғлиқни сақлаш ташкилотининг тавсияларини инобатга олган ҳолда, ҳомиладор аёллар ва гўдакларнинг ўз вақтида ва сифатли овқатланиши, улар учун махсус поливитаминлар, зарур микроэлементлар билан бойитилган маҳсулотлар ишлаб чиқариш, болаларни доимий тиббий кўрикдан ўтказиш, турли касалликлардан асраб-авайлаш каби тадбирларнинг самарасини янада ошириш лозим.

Барчамиз яхши тушунамизки, соғлом фарзандни тарбиялашда аҳоли, айниқса, ота-оналарнинг тиббий маданияти муҳим аҳамият касб этади. Шу сабабли дастурни шакллантиришда тиббий маданиятни оширишга қаратилган кенг кўламли тушунтириш ишларига алоҳида ўрин бериш айни муддао бўлади.

Маълумки, мамлакатимизда бўлғуси келин-куёвларни никоҳдан олдин тиббий кўрикдан ўтказиш тартиби жорий этилган бўлиб, бундан кўзланган асосий мақсад соғлом оила қуриш, соғлом болани дунёга келтириш билан боғлиқ. Лекин, афсуски,

инсоннинг ҳаёти, туғилажак фарзанднинг тақдирига бевосита дахлдор бу масалага баъзан масъулиятсизлик билан қараш, сохта ва юзаки хулосалар чиқариш, тиббий маълумотномаларни сотиб олиш каби ҳолатлар учраб туриши барчамизни ташвишга солиши зарур. Айни шу масалалар учун, умуман, болаларнинг соғлом, бенуқсон бўлиб туғилиши учун тиббиёт ходимларининг масъулиятини, керак бўлса, жавобгарлигини ошириш вақти келди, деб ўйлайман.

Учинчидан, соғлом болани вояга етказишда таълим-тарбия ва спортнинг ўрни ва таъсирини янада кучайтириш лозим.

Дастурда мактабгача таълим муассасалари тизимини кенгайтириш, уларни замонавий жиҳозлаш, юқори малакали педагог ва мураббийлар билан таъминлаш, болаларни мактабга тайёрлашнинг сифатини ошириш масалаларига алоҳида эътибор қаратиш даркор.

Боланинг жисмоний ва психологик ривожланишидаги энг асосий давр – бу бошланғич синф давридир. Ҳаммамиз биламизки, собиқ тузум шароитида бу масалага, афсуски, етарлича аҳамият берилмас эди. Қуйи синфларда дарс бериш асосан ўрта махсус маълумотга эга бўлган муаллимларга топшириб қўйилган эди.

Бошланғич таълимнинг ёш авлод ҳаётидаги роли ва аҳамиятини ҳисобга олган ҳолда, бундай номақбул ҳолатга бутунлай барҳам берилди ва бу вазифани бугунги кунда олий маълумотли, юксак профессионал маҳоратга эга бўлган педагог кадрлар бажармоқда.

Қабул қилинадиган дастурда бошланғич таълимнинг сифатини ошириш, таълим стандартлари, ўқув дастурлари, дарслик ва қўлланмаларни такомиллаштириш, илғор педагогик ва ахборот-коммуникация технологияларини кенг жорий этиш масалалари ўз ифодасини топиши керак.

Айни пайтда, “Соғлом бола йили”нинг мақсад ва вазифаларидан келиб чиққан ҳолда, фарзандларимизда, айниқса, қиз болалар ўртасида жисмоний тарбия ва спортга меҳр уйғотиш, соғлом турмуш тарзини тарғиб қилиш бўйича аниқ тадбирларни белгилаб, амалга оширишимиз лозим.

Тўртинчидан, ҳаммамизга аёнки, фарзандларимизни, янги авлодни соғлом ва баркамол қилиб вояга етказиш, бу мақсадга эришиш, ҳеч шубҳасиз, давлатимиз, жамиятимизнинг эътибор марказида туриши, олиб бораётган сиёсатимизнинг устувор йўналиши бўлиб қолиши шарт.

Шу мақсадда бу масалага дахлдор ва мутасадди бўлган қайси соҳа, қайси жараённи олмайлик, уларнинг барчасини ривожлантириш, янги, замонавий босқичга кўтаришда давлатнинг роли катта экани ҳеч кимга сир эмас.

Шуни ҳисобга олган ҳолда, “Соғлом бола йили” дастури таркибида аввало йиллик режаларни белгилаб олиб, турли соҳа ва тармоқлар, айниқса, ижтимоий соҳаларга тааллуқли масалаларни ечиш учун ажратиладиган маблағ бўладими, бугунги кунда замоннинг ўзи талаб қилаётган шароитларни туғдириб бериш бўладими – буларнинг барчасига эътиборни янада кучайтиришимиз зарурлиги ўз-ўзидан равшан, албатта.

Шу билан бирга, бу масала бўйича жаҳон миқёсидаги илғор, тараққий топган давлатларнинг тажрибасини ўрганиш ва юртимизда жорий этиш алоҳида аҳамият касб этади.

Бешинчидан, соғлом бола тарбиясида маҳалла ва ижтимоий тузилмаларнинг катта ўрни ва таъсири борлиги ҳақида, ўйлайманки, ортиқча гапиришнинг ҳожати йўқ. Халқимизнинг “Бир болага етти маҳалла ҳам ота, ҳам она” деган мақолида албатта чуқур маъно мужассам.

Шу нуктаи назардан қараганда, маҳалла оқсоқоллари, диний маърифат ва маънавий-ахлоқий тарбия масалалари бўйича маслаҳатчилар, маҳалла посбонларининг жамиятимиз ҳаётида тинчлик ва осойишталик, ўзаро ҳурмат ва ҳамжихатлик, ҳушёрлик ва огоҳлик муҳитини мустаҳкамлашдаги масъулияти янада ортади.

Айниқса, қиз болаларни тарбиялаш, уларнинг замонавий билим ва касб-хунарларни эгаллашига ёрдам бериш, эрта никоҳларнинг, оилавий низоларнинг олдини олиш, урф-одат ва маросимларни ихчам ва тартибли ўтказиш каби вазифаларни ҳал қилишда биз кўпни кўрган, тажрибали маҳалла фаолларига таянамиз.

Ўғил-қизларимизни турли тўғарақларга жалб этиш, кам таъминланган оилаларга моддий ва маънавий ёрдам кўрсатиш, ўз худудидида тадбиркорликни ривожлантириш ва яна бошқа масалалар бўйича маҳалла фаолиятини кучайтириш, уларга янги ваколат ва имкониятлар бериш лозим.

“Соғлом бола йили”нинг асосий мақсад ва вазифалари ҳақида гапирар эканмиз, халқимиз ўртасида кенг тарқалган “Фарзандлари соғлом юрт қудратли бўлур, қудратли элнинг фарзандлари соғлом бўлур” деган ҳикматли иборани яна бир бор эсга олишимиз ўринли бўладидир.

Бизнинг мана шу қисқа – йигирма икки йиллик янги тарихимизда мустақилликка эришиш, миллий давлатчилигимиз, эртанги кунимизни қуришда, юртимизни турли бало-қазолардан асрашда, Ўзбекистонимизнинг ривожланган демократик давлатлар қаторига кириши, жаҳон майдонида муносиб обрў топишида энг асосий омиллар нима деб сўраса, мен, бошқа мезонларни инкор этмаган ҳолда, бир фикрни алоҳида таъкидлаб айтган бўлардим: бу йўлдаги энг муҳим омил – бу ҳам жисмоний, ҳам маънавий жиҳатдан соғлом, ҳеч кимдан кам бўлмасдан, бошини баланд кўтариб яшайдиган, Ватанимизнинг тақдири ва келажаги учун масъулиятни ўз зиммасига олишга, халқимиз интилаётган келажаги буюк давлатни барпо этишга қодир бўлган баркамол авлодимиз, десам, айти ҳақиқатни айтган бўламан, деб таъкидлади давлатимиз раҳбари.

Биз таянчимиз ва суянчимиз, ғуруримиз ва ифтихоримиз бўлмиш болаларимизга, фарзандларимизга ишонч билан, ҳурмат-эътибор билан қарашни келажагимизга бўлган ишонч, миллатимизга, халқимизга бўлган ҳурмат-эҳтиром ифодаси деб биламиз.

3-мавзу. Мактабгача таълим муассасасида экологик тарбия. (2 соат маъруза)

Мактабгача ёшидаги болаларда инсон томонидан табиат бойликларини англаш, уларни ҳимоя қилишда фаолликни, ўзини табиатнинг бир қисми деб ҳис қилишни ўргатиш, ўз хоҳиш ва истакларидан қатъий назар табиат ҳодисаларига нисбатан эҳтиёткорона муносабатни тарбиялаш, табиат инъомларидан тўғри фойдаланиш, табиат билан муносабатда экологик хавфсизликнинг илк тушунчалари билан таништириш ҳақида.

4-мавзу. Мамлакатимизда 2016 йил - “Мамлакатимизда 2016йил - “Соғлом она, соғлом бола” йилининг моҳияти ва устувор вазифалари **(2 соат семинар)**

2016-йил Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислон Абдуғаниевич Каримовнинг ташаббуси билан “Соғлом она, соғлом бола” деб эълон қилинди. Ўзбекистон Конституциясининг 23 йиллигига бағишланган тантанали тадбирда, юртбошчимиз Ислон Абдуғаниевич Каримов 2015 йил сарҳисоби тўғрисида нутқ сўзлаб, шу ўринда Конституциямиз кунига бағишланган маросимда, 2016 йил, юртбошчимиз ташаббуси билан “Соғлом она, соғлом бола” деб эълон қилинди. Мамлакатимизда 2016 йил “Соғлом она, соғлом бола”нинг моҳияти ва устувор вазифалари ҳақида.

Адабиётлар

1. Ўзбекистон Республикасининг Конституцияси. –Т. 2011. www.gov.uz

2. Каримов И.А. Мамлакатимизда демократик ислохотларни янада чуқурлаштириш ва фуқаролик жамиятини ривожлантириш концепцияси. //Халқ сўзи, 2010 йил 13 ноябрь.
3. Каримов И.А. Юксак маънавият – енгилмас куч. –Т.: Маънавият, 2008.
4. Каримов И.А. Жаҳон молиявий-иқтисодий инқирози, Ўзбекистон шароитида уни бартараф этишнинг йўллари ва чоралари. –Т.: Ўзбекистон, 2009.
5. Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислон Каримовнинг “Ўзбекистонда она ва бола саломатлигини муҳофаза қилишнинг миллий модели: “Соғлом она – соғлом бола” мавзуидаги халқаро симпозиум очилишидаги нутқи. //Халқ сўзи, 2011 йил 27 ноябрь.
7. Каримов И.А. Бизнинг йўлимиз – демократик ислохотларни чуқурлаштириш ва модернизация жараёнларини изчил давом эттириш йўлидир. //Халқ сўзи, 2011 йил 8 декабрь
- 8.«Болажон» таянч дастури. 2010.
- 9.Тўхтаев А. «Экология асослари ва табиатни муҳофаза қилиш».- Тошкент: «Ўқитувчи» нашриёти, 1994.
- 10.«Ребенок в детском саду» ж. 2006 й. 2 сон.

“Умумқасбий фанлар” блоки таркибига кирувчи модуллар бўйича давлат талаблари, ўқув-мавзу режалари ва дастурлари

Педагогиканинг долзарб масалалари

Психологиянинг долзарб масалалари

Мулоқот маданияти

Ахборот технологиялари ва улардан фойдаланиш

“Педагогиканинг долзарб масалалари” ўқув модули бўйича малака ошириш курсига қўйиладиган талаблар

“Педагогиканинг долзарб масалалари” ўқув модули бўйича тингловчилар қуйидагиларни **билиши** лозим:

- Педагогика фанининг ижтимоий-сиёсий фан сифатидаги тарихини;
- Шарқ ва Ғарб қомусий алломаларининг педагогикага оид асарлари ва айрим асарлардаги таълим-тарбияга оид қарашларини;
- Педагогиканинг назарий методологик асосларини;
- Миллий педагогиканинг асосий йўналишларини;
- Педагогик жараёнда миллий таълим-тарбия усуллари ва шаклларини;
- Компетенция таърифи ва тушунчасини;
- Компетенция турларини (касбий, шахсий, умуминсоний маданият, махсус);
- Касбий компетенция моделини бир-биридан фарқлашни;
- Компетенция пирамидасини;
- Таълим сифатини оширишда педагогик компетентлиликни ривожлантириш йўллари;
- Замонавий раҳбар қиёфасини;
- Замонавий бошқарув услубларини;
- Бошқарувда инновацион фаолият тавсифларини.

Қуйидаги **кўникмаларга** эга бўлишлари керак:

- Миллий педагогиканинг асосий йўналишларида таълим-тарбия бериш жараёнини таҳлил этиш;
- Педагогик жараёнда миллий таълим-тарбия усуллари ва шаклларида самарали фойдаланиш;
- Компетенцияга таъриф бериш;
- Компетенция турларини (касбий, шахсий, умуминсоний маданият, махсус) ажратиш;
- Касбий компетенция моделини такомиллаштириш;
- Бошқарувда инновацион фаолиятни ташкил этиш.

Қуйидаги **малакаларни** эгаллаган бўлишлари лозим:

- Шарқ ва Ғарб қомусий алломаларининг педагогикага оид асарларидаги таълим-тарбияга оид қарашларини амалиётга тадбиқ эта олиш;
- Миллий педагогиканинг асосий йўналишларини қўлаш;
- Педагогик жараёнда миллий таълим-тарбия усуллари ва шаклларида фойдаланиш;
- Касбий маҳоратини ошириш йўллари қўллаш;
- Компетенция турларини ривожлантира олиш;
- Касбий компетенция моделини ўз фаолиятида қўллай олиш;
- Компетенция пирамидасини ўз фаолиятига татбиқ эта олиш;
- Раҳбарлик фаолиятида инновацион бошқарув услубларидан фойдалана олиш;
- Ўз фаолиятларида инновацион бошқарувни қўллай олиш.

**“Педагогиканинг долзарб масалалари” модулининг
ўқув-мавзу режаси
(МТ 129, МТ130, МТ131- малака тоифа учун)**

№	Мавзулар	Маъруза	Амалий машғулот	Жами
1	Педагогиканинг назарий-методологик асослари. Миллий педагогиканинг моҳияти.	2	-	2
2	Таълим сифатини оширишда педагог компетентлигини ривожлантириш йўллари.	-	2	2
3	Раҳбар кадрларнинг инновацион фаолияти тавсифлари. Инновацион фаолиятни ташкил этишнинг педагогик омиллари.	-	2	2
Жами		2	4	6

“Педагогиканинг долзарб масалалари” модули бўйича малака ошириш курсининг ўқув дастури

1-мавзу. Педагогиканинг назарий-методологик асослари. Миллий педагогиканинг моҳияти (2 соат маъруза)

Педагогика ижтимоий-сиёсий фан эканлиги, унинг умумий асослари, қисмлари бошқа фанлар билан ўзаро алоқадорлиги масалалари. «Таълим тўғрисида»ги Қонун, «Кадрлар тайёрлаш миллий дастури», «Мактаб таълимини ривожлантириш Давлат умуммиллий дастури тўғрисида» ва бошқа меъёрий-ҳуқуқий ҳужжатлар, уларнинг мақсад ва вазифалари. Собиқ тузум давридаги авторитар педагогикадан мустақиллик педагогикасининг афзалликларини илмий далиллар асосида исботлаб бериш.

Педагогика фани олдига янги авлод кадрларини етиштириш, янгича фикрлайдиган, миллий ғоя ва мафкура талабларига садоқатли ёш авлодни шакллантириш вазифаларининг қўйилиши. Президент И.А.Каримов асарлари - педагогика методологиясининг муҳим жиҳати эканлиги.

2-мавзу. Таълим сифатини оширишда педагог компетентлигини ривожлантириш йўллари (2 соат амалий)

Ўқитувчида ижтимоий кўникмаларнинг заруриятлиги. Компетенция тушунчаси ҳақида. Таълим сифатини оширишда ўқитувчи компетенциясининг аҳамияти. Ўқув жараёнида ўқитувчининг маслаҳатчи сифатида намоён бўлишлиги. Квалификация ва компетенциянинг ўзаро боғлиқлиги. Ўқитувчининг касбий компетенцияси турлари ва уларнинг боғлиқлиги (касбий, шахсий, умуминсоний маданий, махсус). Дидактик компетенция- касбий компетенциянинг асоси эканлиги. Касбий компетенция модели. Ўқитувчи компетенцияси пирамидаси.

3-мавзу. Раҳбар кадрларнинг инновацион фаолияти тавсифлари. Инновацион фаолиятни ташкил этишнинг педагогик омиллари (2 соат амалий)

Замонавий раҳбар қиёфаси. Замонавий бошқарув услубларидаги инновация. Бошқарувда инновацион фаолият. Инновацион фаолият тавсифлари. Инновацион фаолиятни ташкил этишнинг педагогик омиллари. Таълим самарадорлигини оширишда инновациянинг аҳамияти. Дарсга инновацион ёндашувлари.

Фойдаланилган ва тингловчиларга тавсия этилган адабиётлар рўйхати

1. И.Каримов «Баркамол авлод-Ўзбекистон тараққиётининг пойдевори».-Т.1997 й.
2. И. Каримов «Юксак маънавият-енгилмас куч» «Маънавият» нашриёти.-Т. 2008 й.
3. Каримов И.А. Ўзбекистон XXI асрга интилмоқда. – Тошкент: “Ўзбекистон”, 1999. – 48 бет.
4. Каримов И.А. Ўзбекистоннинг ўз истиқлол ва тараққиёт йўли. – Тошкент: “Ўзбекистон”, 1998. – 78 бет.
5. Каримов И.А. Юксак малакали мутахассислар – тараққиёт омили. – Тошкент: “Ўзбекистон”, 1995. – 24 бет.
6. И.А.Каримов. Баркамол авлод Ўзбекистон тараққиётининг пойдевори.- Т.: «Шарқ» нашриёти-матбаа концерни. 1997.
7. Ўзбекистон Республикасининг «Таълим тўғрисида»ги қонуни.- Т.: 1997 й.
8. «Кадрлар тайёрлаш миллий дастури»- Т.: 1997 й.
9. О.Хасанбоева ва бошқ. Педагогика тарихи.-Т.: “Ғ.Ғулом, 2004.-312 б.
10. Б.Зиёмухаммадов. Педагогика.-Т.:“Турон-Иқбол”. 2006.-112 б.
11. А.Қ. Мунавваров. «Педагогика». «Ўқитувчи» нашриёти. -Т. 1996 й.
12. К.Хошимов, Сафо Очил. «Ўзбек педагогикаси антологияси». «Ўқитувчи» нашриёти. Т. 2000 йил.
13. О.Хасанбоева. «Педагогика тарихидан хрестоматия». «Ўқитувчи» нашриёти. Т. 1993 йил.
14. Б.Зиёмухаммедова, С.Абдуллаева. «Педагогика» «Ўзбекистон миллий энциклопедияси» нашриёти. Т. 2000 йил.
15. С.Турсунов, Б.Нишоналиев «Педагогика». «Ўқитувчи» нашриёти. Т.1996 йил.
16. М. Абдурасулов. «Ўзбек маърифатпарвар шоирлари илм маърифат ҳақида». Т. «Ўқитувчи» 1981 йил.
17. Имом Исмоил ал-Бухорий. «Ал-адаб, ал-муфрал». Одоб дурдоналари. Т. «Ўзбекистон». 1990 йил.
18. Р.Мавлонова ва бошқалар. «Педагогика» Т. «Ўқитувчи» 2001 йил.

**“Педагогиканинг долзарб масалалари” ўқув модули бўйича
малака ошириш курси тингловчиларининг тайёргарлик
даражасига қўйиладиган талаблар**

- Ушбу ўқув модулини ўзлаштириши натижасида тингловчилардан:
- «Таълим тўғрисида»ги Қонун ва «Кадрлар тайёрлаш миллий дастури»ни билиш;
 - Педагогиканинг илмий-тадқиқот усуллари, унинг методологиясини билиши ва илмий-амалий фаолияти давомида қўллай олиш;
 - Ўзбекистон педагогика фанининг муаммолари, изланишлар, бу соҳадаги янгиликлардан тўлиқ хабардор бўлиш ва уларни таълим амалиётига тадбиқ эта олиш;
 - Марказий Осие алломалари таълим-тарбиявий қарашларини билиш, улардан ўз фаолиятида фойдалана олиш;
 - Жаҳон педагог олимларнинг педагогика фани ривожига қўшган ҳиссаларини билиш;
 - Педагогиканинг назарий методологик асосларини билиши ва илмий-амалий фаолиятида қўллай олиш;
 - Андрогогика таълими асослари ҳақида маълумотга эга бўлиши ва уни амалда қўллай олиш;
 - Миллий педагогиканинг таълим-тарбия борасидаги йўналишларини билиш;
 - Миллий таълим-тарбия усуллари ва шаклларини билиш ҳамда улардан самарали фойдалана олиш;
 - Интернет тармоғидаги педагогик сайтлар ҳақида маълумотларни билиш ва улардан самарали фойдалана олиш;
 - Таълим жараёнини ташкил этишда интерфаол методларнинг асосий қонуниятлари, тамойилларини билиш ва амалиётда қўллай олиш;
 - Компетенция таърифи ва тушунчасини билиш;
 - Компетенция турларини (касбий, шахсий, умуминсоний маданият, махсус) тушунтириб бера олиш;
 - Касбий компетенция моделини бир-биридан фарқлай олиш;
 - Компетенция пирамидаси ҳақида билиш;
 - Педагогик инновациялар ва уларни таълим жараёнига қўллаш йўллари;
 - Таълим сифатини оширишда педагогик компетентлиликни ривожлантириш йўллари билиш талаб қилинади.

**“Педагогиканинг долзарб масалалари” модулининг
ўқув-мавзу режаси
(МТ133,134,135,136,137,138 малака тоифалар учун)**

№	Мавзулар	Маъруза	Амалий машғулот	Жами
1	Педагогиканинг назарий-методологик асослари. Миллий педагогиканинг моҳияти	2	-	2
2	Таълим сифатини оширишда педагог компетентлигини ривожлантириш йўллари	-	2	2
3	Педагогик инновациялар ва уларни таълим жараёнига қўллашда ўқитувчининг роли	-	2	2
4	Ҳамкорлик педагогикаси ва унинг асосий масалалари	2	-	2

Жами	4	4	8
-------------	----------	----------	----------

“Педагогиканинг долзарб масалалари” модули бўйича малака ошириш курсининг ўқув дастури

1-мавзу. Педагогиканинг назарий-методологик асослари. Миллий педагогиканинг моҳияти (2 соат маъруза).

Педагогика ижтимоий-сиёсий фан эканлиги, унинг умумий асослари, қисмлари бошқа фанлар билан ўзаро алоқадорлиги масалалари. Марказий Осиё алломалари таълим-тарбиявий қарашлари ва Жаҳон педагог олимларнинг педагогика фани ривожига қўшган ҳиссалари. Педагогика фанининг назарий-методологик асослари ва Президент И.А.Каримов асарлари педагогика методологиясининг муҳим жиҳати эканлиги. Таълим сифатини оширишда андрогогика-катталар таълимини аҳамияти.

Миллий педагогика таълим–тарбиянинг муҳим омили эканлиги. Миллий халқ педагогикасининг мақсад ва вазифалари. Миллий халқ педагогикасининг асосий йўналишлари. Миллий таълим-тарбия усуллари, улардан самарали фойдаланиш.

2-мавзу. Таълим сифатини оширишда педагог компетентлигини ривожлантириш йўллари (2 соат маъруза).

Ўқитувчида ижтимоий кўникмаларнинг заруриятлиги. Компетенция тушунчаси ҳақида. Таълим сифатини оширишда ўқитувчи компетенциясининг аҳамияти. Ўқув жараёнида ўқитувчининг маслаҳатчи сифатида намоён бўлишлиги. Квалификация ва компетенциянинг ўзаро боғлиқлиги. Ўқитувчининг касбий компетенцияси турлари ва уларнинг боғлиқлиги (касбий, шахсий, умуминсоний маданий, махсус). Дидактик компетенция- касбий компетенциянинг асоси эканлиги. Касбий компетенция модели. Ўқитувчи компетенцияси пирамидаси.

3-мавзу. Педагогик инновациялар ва уларни таълим жараёнига қўллашда ўқитувчининг роли (2 соат амалий)

Ўзбекистон Республикасида таълим тизимидаги инновацион ўзгаришлар. Инновация, инновацион жараён, инновацион таълим, «Инновация» ва «новация» тушунчаларининг бир-биридан фарқи. Педагогикада инновацион ўзгаришларнинг йўналишлари. Ўқув жараёнида педагогик инновацияни қўллаш. Педагогика фани, таълим тизими, ўқитувчи фаолияти, педагогик жараёндаги инновациялар. Ўқитувчининг инновацион фаолияти тушунчаси. Ўқитувчи инновацион фаолиятининг мезонлари. Ўқитувчининг ижодкорлик сифатлари. Янги ғоя концепцияси, уни жорий этиш дастурини ишлаб чиқиш. Ўқитувчининг инновацион фаолияти ва уни шакллантириш.

4-мавзу Ҳамкорлик педагогикаси ва унинг асосий масалалари (2 соат амалий).

Ҳамкорлик педагогикаси-педагогика фанининг асосий турларидан эканлиги. Ҳамкорлик педагогикаси ва мактаб бошқаруви масалаларининг чамбарчас боғлиқлиги. Ҳамкорлик педагогикасининг асосий жиҳатлари. Ўқувчи, ўқитувчи, мактаб раҳбари, ота-оналар, маҳалла ҳамкорлиги-ҳамкорлик педагогикаси масалаларининг асоси эканлиги.

Ҳамкорлик педагогикасининг юзага келиш тарихи, ҳамкорликнинг мазмун-моҳияти, ҳамкорлик педагогикасининг классификацияси ва мақсадли йўналишлари.

Фойдаланилган ва тингловчиларга тавсия этилган адабиётлар рўйхати

25. Ўзбекистон Республикасининг “Таълим тўғрисида”ги Қонуни. // Баркамол авлод - Ўзбекистон тараққиётининг пойдевори. –Тошкент: “Шарқ”, 1997, 20-29 бетлар.
26. Ўзбекистон Республикасининг “Кадрлар тайёрлаш миллий дастури тўғрисида”ги Қонуни. //Баркамол авлод - Ўзбекистон тараққиётининг пойдевори. –Тошкент: “Шарқ”, 1997, 31-61 бетлар.
27. Каримов И.А. Ўзбекистон XXI асрга интилмоқда. – Тошкент: “Ўзбекистон”, 1999. – 48 бет.
28. Каримов И.А. Ўзбекистоннинг ўз истиқлол ва тараққиёт йўли. – Тошкент: “Ўзбекистон”, 1998. – 78 бет.
29. Каримов И.А. Юксак малакали мутахассислар – тараққиёт омили. – Тошкент: “Ўзбекистон”, 1995. – 24 бет.
30. И.А.Каримов. Юксак маънавият енгилмас куч.-Т.: “Маънавият”, 2008.-176
31. И.А.Каримов. Баркамол авлод Ўзбекистон тараққиётининг пойдевори.- Т.: «Шарқ» нашриёти-матбаа концерни. 1997.
32. А.Мунавваров «Педагогика» -Ўқув қўлланма. «Ўқитувчи нашриёти». Т. 1996 й.
33. Ўзбекистон Республикасининг «Таълим тўғрисида»ги қонуни.- Т.: 1997 й.
34. «Кадрлар тайёрлаш миллий дастури»- Т.: 1997 й.
35. О.Хасанбоева ва бошқ. Педагогика тарихи.-Т.: “Ғ.Ғулом, 2004.-312 б.
36. Б.Зиёмухаммадов. Педагогика.-Т.:“Турон-Иқбол”. 2006.-112 б.
37. www.edu.uz
38. www.ziyonet.uz

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ХАЛҚ ТАЪЛИМИ ВАЗИРЛИГИ

ЎҚУВ РЕЖА

Малака ошириш тоифаси:

Таълим тури – МАЛАКА ОШИРИШ

MT64, MT65, MT66, MT73,
MT74, MT75, MT86, MT87,
MT88, MT98, MT140

Ўқиш муддати – 1 ой
Таълим шакли – кундузги
ХТХҚТМОМИ

I. ЎҚУВ ЖАРАЁНИ ЖАДВАЛИ

Вақт	Кунлар																								Ўқув жараёни			
	1-ҳафта						2-ҳафта						3-ҳафта						4-ҳафта						Жами	Назарий	Амалий	Қўчма
Кун	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	24			
Кун															К										24	23		1
Соат	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	144	48	90	6

Назарий ва амалий таълим

Қўчма амалий машғулот

II. ЎҚУВ РЕЖАСИ

Т/р	Ўқув фанлари, фан модуллари ва блокларининг номлари	Умумий ўқув юклама ҳажми		Аудитория машғулотлари (соатларда)				Соатларнинг ҳафталар бўйича тақсимоли			
				Жами	Маъруза	Амалий	Қўчма машғулот	1-ҳафта	2-ҳафта	3-ҳафта	4-ҳафта
		Соат	%					Ҳафтадаги соатлар сони			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1	Ижтимоий фанлар	26	18,1	26	14	12		10	6	10	
1.1	Иктисодиёт масалалари	6		6	4	2		2	4		
1.2	Ҳуқуқ масалалари	6		6	4	2		4	2		
1.3	Миллий ғоя ва маънавият асослари	14		14	6	8		4		10	
2	Умумқасбий фанлар	28	19,4	28	10	18		12	16		
2.1	Махсус педагогиканинг долзарб масалалари	8		8	4	4		4	4		
2.2	Махсус психологиянинг долзарб масалалари	12		12	4	8		8	4		
2.3	Ахборот технологиялари	8		8	2	6			8		
3	Мутахассислик фанлари	82	56,9	82	20	56	6	14	14	24	30
3.1	Таълим муассасаларида психолог (дефектолог, логопед, тарбиячи) хизматини ташкил этиш	32		32	10	16	6	10	8	6	8
3.2	Махсус таълимда ахборот технологияларидан фойдаланиш	10		10	2	8				6	4
3.3	Махсус таълимда педагогик технологиялар	12		12	4	8		4		4	4
3.4	Махсус таълим назарияси ва методикаси	12		12	4	8			6		6
3.5	Хорижий тил асослари	8		8		8				8	
3.6	Танлов мавзулари	8		8		8					8

4	Институт ихтиёридаги соатлар	8	5,6	8	4	4				2	6
4.1	Долзарб мавзулар	8		8	4	4			2		6
	Ҳаммаси	144	100,0	144	48	90	6	36	36	36	36

“Махсус педагогиканинг долзарб масалалари” модули бўйича махсус таълим муассасалари раҳбар кадрлари малакасини ошириш курси тингловчиларининг тайёргарлик даражасига қўйиладиган талаблар

Модул якунида тингловчилар билиши лозим:

- махсус педагогиканинг мақсад, вазифалари, предмети, методларини билиши
- махсус педагогиканинг махсус методлари ва тамойилларини;
- махсус педагогикада инклюзив таълимнинг ўрнини;
- махсус педагогиканинг ривожланиш босқичларини ҳамда ҳар бир даврнинг мақсадларини шархлашни;
- ИЧБ лар узлуксиз ва узвий таълими моҳиятини.

Эгаллаши лозим:

- махсус педагогика методларидан ўринли фойдаланиш йўлларини;
- махсус педагогика тамойилларини амалиётда қўллашни;
- Махсус педагогиканинг бўлимлари ва уларнинг мақсад ва вазифаларини ажрата олишни;
- собиқ тузум ва мустақиллик даврида махсус таълим соҳасида эришилган натижаларни қиёсий таҳлил қилишни ва ютуқларни тавсифлашни;
- ИЧБ лар узлуксиз ва узвий таълимнинг қонуний асосларини.

Бажара олиши лозим:

- махсус педагогиканинг методологик асосини ташкил этувчи давлат ҳужжатлари ва илмий тадқиқотларнинг номлари ва аҳамиятини шархлашни;
- махсус таълимнинг ривожланиш босқичларида эришилган марралар асосида ҳозирги кунда қилинаётган ишларни таҳлил қилишни;
- ИЧБ ларни мактаб таълимидан кейинги таълимга жалб этишдаги муаммоларни таҳлил қилиш ва уларнинг ечимини топишнинг самарали йўлларини топишни.

**“Махсус педагогиканинг долзарб масалалари” модули бўйича малака ошириш курсининг ўқув-мавзу режаси
(MT140 - малака тоифаси учун)**

№	Мавзулар	Жами	Майруза	Амалий машғулот	Қўчма машғулот
1	Махсус педагогиканинг мақсад ва вазифалари	2	2	-	-
2	Махсус педагогиканинг ривожланиш босқичлари	4	2	2	-
3	Имконияти чекланган болалар таълимининг узлуксизлиги ва узвийлигини таъминлашнинг амалий асослари(муаммолар, ечимлар)	2	-	2	-
4	Жами	8	4	4	-

**“Махсус педагогиканинг долзарб масалалари” модули
бўйича ўқув дастури**

1-мавзу: Махсус педагогиканинг мақсад ва вазифалари. 2 соат маъруза

Махсус педагогиканинг мақсад, вазифалари, методологик асослари ва илмий тадқиқот методлари. Махсус педагогиканинг мақсад, вазифалари, предмети, методлари. Махсус педагогиканинг бўлимлари ва уларнинг мақсад ва вазифалари. Махсус педагогиканинг методологик асосини ташкил этувчи давлат ҳужжатлари ва илмий тадқиқотларнинг номлари ва аҳамияти.

Педагогиканинг назарий-методологик асослари. Миллий педагогиканинг моҳияти. Педагогиканинг умумий асослари, қисмлари бошқа фанлар билан ўзаро алоқадорлиги. «Таълим тўғрисида»ги Қонун, «Кадрлар тайёрлаш миллий дастури», «Мактаб таълимини ривожлантириш Давлат умуммиллий дастури тўғрисида» ва бошқа меъёрий-ҳуқуқий ҳужжатлар, уларнинг мақсад ва вазифалари. Педагогика фанининг вазифалари. Таълим мазмуни. Таълим принциплари, функциялари, методлари ва воситалари.

2-мавзу: Махсус педагогиканинг ривожланиш босқичлари.

2 соат маъруза, 2 соат амалий машғулот

Махсус педагогиканинг ривожланиш босқичларини ҳамда ҳар бир даврнинг мақсадлари. Мустақиллик даврида махсус таълим соҳасида эришилган ютуқлар. Махсус таълимнинг ривожланиш босқичларида эришилган марралар асосида ҳозирги кунда қилинаётган ишлар таҳлили.

Махсус педагогика йўналишлари бўйича илмий тадқиқот ишларни олиб борган олимлар ҳақида. Олиб борилган илмий тадқиқот ишларининг аҳамияти.

3-мавзу: Имконияти чекланган болалар таълимининг узлуксизлиги ва узвийлигини таъминлашнинг амалий асослари(муаммолар, ечимлар).

2 соат амалий машғулот

ИЧБ лар коррекцион-педагогик таълими тизимининг узлуксизлиги ва узвийлигини таъминлаш масалалари.

ИЧБ лар узлуксиз ва узвий таълими моҳияти. ИЧБ лар узлуксиз ва узвий таълимининг қонуний асослари.

ИЧБ эгаллашлари лозим бўлган касб турлари. Ногирон болаларнинг ижтимоий муҳофазаси.

ИЧБ ларни мактаб таълимидан кейинги таълимга жалб этишдаги муаммоларни таҳлил қилиш ва уларнинг ечимини топишнинг самарали йўллари.

**“Психологиянинг долзарб масалалари” модули бўйича малака
ошириш курсининг ўқув-мавзу режаси**

**(MT129, MT130, MT131, MT133, MT134, MT135, MT136, MT137 - малака
тоифалари учун)**

№	Мавзулар	жами	маъруза	Амалиёт
1	Жамоа ва ходимларни бошқарувнинг психологик асослари. Жамоада раҳбарлик ва лидерлик	2	-	2
2	Бошқарувда қарорлар қабул қилишнинг психологик хусусиятлари	2	2	

3	Жамоада ижтимоий психологик мухитни бошқариш	2	-	2
4	Жамоада низоли вазиятлар,стресс ва уларни бошқаришнинг психологик асослари	2	2	
5	Бошқарув малакасини ривожлантирувчи психологик тренининг	4	-	4
	Жами	12	4	8

“Психологиянинг долзарб масалалари” модули бўйича ўқув дастури

1-мавзу. Жамоа ва ходимларни бошқарувнинг психологик асослари. Жамоада раҳбарлик ва лидерлик.(2 соат маъруза)

Жамоа ижтимоий тузилма сифатида. Жамоани бошқарув моделлари. “Мақбул қадамлар” техникасини шарҳи. Ходимлар типологияси Ходимлар мотивациясини бошқариш. Кадрлар сиёсатини амалга оширишда психологик билимлар. Бошқарув психологик жараён сифатида. Ташкилотда ходимлар адаптацияси. Инсон психикаси имкониятлари. Бошқарув фаолиятининг объектив асослари. Бошқарувнинг ташкилий қонуниятлари. Бошқарувнинг психологик қонуниятлари. Раҳбар эгаллаши зарур бўлган психологик билим йўналишлари. Бошқарув жараёнида ҳисобга олиниши лозим бўлган асосий психологик омиллар.Раҳбарлик ва лидерлик. Лидерлик шахс хусусияти сифатида

2-мавзу. Бошқарувда қарорлар қабул қилишнинг психологик хусусиятлари (2 соат маъруза)

Бошқарув қарорлари моҳияти. Ташкилотни бошқаришнинг асосий жиҳатлари. Бошқарув қарорларини қабул қилиш ва уларни ижросини таъминлаш. Раҳбарнинг бошқарув қарори билан боғлиқ психологик жараёни. Қарор қабул қилиш даражалари. Инновацион, яъни янгиликларни жорий этиш билан боғлиқ қарорлар. Музокаралар олиб боришнинг психологик жиҳатлари. Қарор қилишга доир асосий ёндашувлар. Қарор қилишдаги раҳбар хулқининг моделлари. Қарор қабул қилиш , режалаштириш. Интуитив, Прогматик, Рационал қарор қабул қилиш афзаллиги ва камчиликлари.

3-мавзу. Жамоада ижтимоий психологик мухитни бошқариш (2 соат амалий)

Жамоани бошқаришда ходимлар билан бўладиган ўзаро муносабатлар. Жамоани муваффақиятли бошқаришда раҳбар ва ходим муносабатлари. Жамоани бошқаришда мулоқот маданияти. Шахслараро муносабатларни ташкил этишда психологик қонуниятлари. Муносабатлар орқали хулқ атворнинг маълум бир намуналари ва моделларини шакллантириш. . Жамоада ижтимоий психологик мухитни бошқаришда мулоқот психологияси, мулоқот функциялари. Мулоқот жараёнида бир-бировни идрок этиш ва тушуниши. . Жамоада ижтимоий психологик мухитни бошқаришда мулоқот коммуникация сифатида. Мулоқот ўзаро таъсир сифатида.

4-мавзу. Педагогик фаолиятда низоли вазиятлар,стресс ва уларни бошқаришнинг психологик асослари (2 соат амалий)

Педагог раҳбар психологияси. Педагогик жамоадаги низоли вазиятлар. Низолар ва уларнинг турлари: шахсга оид, шахслараро, шахс ва гуруҳ ўртасидаги, гуруҳлараро, ижтимоий низолар. Педагогик жамоадаги низоларнинг асосий сабаблари. Жамоада конструктив низолар. Низоларни бошқариш усуллари. Салбий ҳиссий ҳолатлар. Хавфсираш ва у билан боғлиқ инқирозий ҳолатларнинг юзага келиши. Стресслар тўғрисидаги билимларнинг раҳбар фаолиятидаги аҳамияти. Стресс тўғрисидаги таълимотлар. Раҳбарлик қарорини ишлаб чиқиш усуллари.

5-мавзу. Бошқарув малакасини ривожлантирувчи психологик тренинг (4 соат амалий машғулот)

Педагогик жамоага самарали бошқарув малакасини ривожлантирувчи омиллар: ҳар бир одамнинг ижобий томонларини топа олиш, уларга ҳурмат ва меҳр билан қарай олиш, кузатувчанлик, диққат –эътиборлилик, топшириқнинг юқори даражада бажарилишини таъминловчи психологик механизмлар, бошқарув муомаласининг механизмлари, одамларни идрок этиш типларига кўра уларга ўз таъсирини ўтказа олиш қобилиятларини ўзида диагностика қилиш, ривожлантириш усуллари билан танишиш, қўллаб кўриш, вазиятларни психологик таҳлил қилиш ва уларнинг моҳиятини тушуниб етиш. Раҳбар шахсининг психологик хусусиятларини таҳлил қилиш ва тажриба алмашиш.

“Махсус психологиянинг долзарб масалалари” модули бўйича махсус таълим муассасалари раҳбар кадрлари малакасини ошириш курси тингловчиларининг тайёргарлик даражасига қўйиладиган талаблар

Модул якунида тингловчилар билиши лозим:

- махсус психологиянинг мақсад ва вазифаларини;
- махсус психологиянинг методлари ва уларнинг номларини;
- махсус муассасаларда таълим сифат ва самарадорлигини оширишда педагогларнинг психологик билим, кўникма ва малакаларининг аҳамиятини;
- имконияти чекланган болаларнинг ўзига хос психологик хусусиятларини;
- махсус таълим муассасаларида психологик хизмат йўналишларини;
- амалиётчи психолог иш фаолияти йўналишларини ва у билан ҳамкорликда ишлашнинг аҳамиятини.

Эгаллаши лозим:

- махсус психология методларидан амалиётда фойдаланишни;
- ўқувчиларни психологик жиҳатдан кузатиш усул ва йўллари;
- психик жараёнларга таъриф беришни;
- имконияти чекланган болаларнинг психик ривожланишига тавсиф беришни.

Бажариши лозим:

- имконияти чекланган болаларга педагогик психологик тавсинома ёзишни;
- дарсларни таҳлил қилишда психологик кузатиш йўлларида фойдаланишни;
- гуруҳларда ишлаш орқали жамоада соғлом психологик муҳит яратиш йўллари ишлаб чиқишни.

**“Махсус психологиянинг долзарб масалалари” модули бўйича малака ошириш курсининг ўқув-мавзу режаси
(MT140 - малака тоифаси учун)**

№	Мавзулар	Жами	Маъруза	Амалий машғулот	Кўчма машғулот
1	Махсус психологиянинг мақсад ва вазифалари, методлари	4	-	4	4
2	Имконияти чекланган болалар психик ривожланишининг ўзига хослиги	4	2	2	4
3	Махсус таълим муассасаларида психологик хизматни ташкил этишнинг ўзига хослиги	4	2	2	4
	Жами	12	4	8	12

“Махсус психологиянинг долзарб масалалари” модули бўйича малака ошириш курсининг ўқув дастури

1-мавзу: Махсус психологиянинг мақсад ва вазифалари, методлари. Махсус психологиянинг мақсади, вазифалари. (4 соат амалий машғулот)

Психология воқеликнинг алоҳида бир соҳаси бўлган, психик (ёки руҳий) ҳаёт соҳасини ўрганиши.

Махсус психология махсус эҳтиёжли имконияти чекланган болалар рухий ривожланиш хусусиятлари ва муаммоларини ўрганади.

Махсус психологиянинг предмети имконияти чекланган болаларда рухий жараёнларнинг кечиши, ривожланиши, нуқсон натижасида четга чиқишларнинг ўзига хослигини тадқиқ қилади ва бола ривожланишига таъсир этувчи ижтимоий ҳамда биологик омиллар орқали таълим-тарбия жараёнини тўғри ташкил этиш масалаларини ҳал этади.

Махсус психологиянинг методлари: кузатиш, тажриба, тест, анкета ларнинг аҳамияти ва улардан махсус таълим жараёнида фойдаланиш.

2-мавзу: Имконияти чекланган болалар психик ривожланишининг ўзига хослиги. (2 соат маъруза, 2 соат амалий машғулот) Психик ҳаёт турли-туман ходисаларда намоён бўлади. Психик ҳаёт ходисаларида психик жараёнлар, психик маҳсуллар ва психик ҳолатлар ажратилади.

Психик процесс – психик ҳодисанинг қонуний, кетма-кет ўзгариши, унинг бир стадия ёки фазодан иккинчи стадия ёки фазога ўтишидир.

Психик маҳсуллар – психик жараёнларнинг натижасидир. Буларга сезги ва идрокларнинг образлари, тасаввурлар, муҳокамалар, тушунчалар шаклидаги субъектив психик маҳсуллар киради.

Сезги – муайян пайтда сезги органларимизга: кўрув, эшитув, туйиш, ҳид билиш ва бошқа шу каби органларимизга таъсир этиб турган нарсалардаги айрим хоссаларнинг акс этишидир.

Идрок - Теварак-атрофимиздаги нарсаларнинг яхлит ҳолда акс этишидир. Масалан, уй, гул, нутқ, музыка ва бошқа шу кабиларни идрок этамиз. Нарсалар сезгилар асосида идрок этилади. Сезги ва идрок – теварак-атрофимиздаги нарса ва ходисалар ҳамда улардаги хилма-хил хоссаларнинг миямиздаги образларидир.

Хотира. Нарса ва ходисалар ҳамда улардаги хоссаларнинг сезги ва идрок орқали ҳосил бўлган образлари ном - нишонсиз йўқолиб кетмайди - улар миямизда ўрнашиб, сақланиб қолади ва қулай шароитда яна эсимизга тушади. Илгари идрок этилган нарсаларнинг эсимизга туширилган образлари тасаввурлар деб аталади.

Ҳаёл. Нарса ва ходисаларнинг идрок орқали миямизда ҳосил бўладиган образлардан ташқари, ўзимиз бевосита идрок этмаган нарсалар ҳақидаги тасаввурлар ҳам миямиздан катта жой олади.

Тафаккур. Идрок ва тасаввурларимизда акс этадиган нарса тафаккурда таққосланади, таҳлил қилинади ва умумийлаштирилади. Тафаккур - воқеъликнинг умумийлаштирилган бевосита ва энг тўлиқ ҳамда энг аниқ интикосидир.

Нутқ. Тафаккур нутққа чамбарчас боғлиқ. Фикрларимиз – нутқ ёрдами билан шаклланади ва ифодаланади. Кишилар нутқ воситасида алоқа қилар эканлар, фикрларини бир-бирлари билан ўртоқлашадилар; одамнинг ҳиссиёти ва интилишлари ҳам нутқда ўз ифодасини топади. Нутқ – кишиларнинг тил воситаси билан алоқа қилиш усулидир.

Дикқат. Юқорида кўрсатилган психик жараёнларнинг ҳаммаси одамда дикқат мавжуд бўлгандагина юзага чиқади. Дикқат – онгимизнинг ўзимиз идрок этаётган,

тасаввур қилаётган, фикр юритилаётган ва айтаётган нарсамизга қаратиш, бир нуқтага тўплаш демакдир.

ИЧБ ларда санаб ўтилагн психик жараёнларнинг ўзига хос ривожланиши.

3-мавзу: Махсус таълим муассасаларида психологик хизматни ташкил этишнинг ўзига хослиги (2 соат маъруза, 2 соат амалий машғулот)

Психологик хизмат ва унинг йўналишлари. Психологик хизматнинг қонуний-меъёрий асослари. Махсус таълимда психологик хизматдан фойдаланишнинг аҳамияти. Махсус таълим муассасаларида психологик хизматни ташкил этишнинг ўзига хослиги.

Психологик хизмат йўналишлари:

Психологик ташхис, психологик профилактика, психологик ташвиқот, психологик коррекция, психологик консультация, профориентация.

Тарбияси оғир болалар билан ишлаш. ИЧБ ни касбга йўналтириш масалалари.

Таълимни суст ўзлаштирувчилар билан ишлаш.

Жамоада дўстона ижодий муҳитни яратишда психологик хизматнинг ўрни ва роли. “Муаммо” технологияси.

“Мулоқот маданияти” ўқув модулининг мақсад ва вазифалари

(раҳбар ходимлар малака тоифалари учун)

“Мулоқот маданияти” курсининг мақсади бўлғуси раҳбар кадрлар нутқини ижтимоий-маданий муносабатларга мувофиқ даражада сайқал топтиришни кўзда тутди.

Давлат ва жамият қурилиши академиясида раҳбар кадрлар тайёрланиши эътиборга олиниб, “мулоқот маданияти” курсини ўқитишда қуйидаги вазифалар белгиланди:

- давлат тили сиёсатини ўрганиш;
- тингловчиларнинг нутқ маданияти ва нотиклик санъати соҳасидаги назарий билимларини кенгайтириш;
- тингловчиларнинг нутқ маданиятини такомиллаштириш;
- тингловчиларнинг нотиклик маҳоратини ошириш;
- воизлик санъати ва ваъзхонлик маданиятини ўргатиш;
- давлат тилида расмий-идоравий ишларни юритиш малакасини ҳосил қилиш.

Демак, “Мулоқот маданияти” курси тингловчиларга давлат тили сиёсати, “Давлат тили ҳақида”ги Қонунни мукамал сингдиришга хизмат қилади, нутқ маданияти, нотиклик ва воизлик санъати борасидаги билимларни кенгайтиришда ва амалий кўникмаларни такомиллаштиришда ёрдам беради. шахсий ва ижтимоий фаолиятда тил имкониятларидан мукамал фойдаланишни, ўзбек тилида иш юритиш ва расмий-идоравий ҳужжатларни тайёрлаш маданиятини шакллантиради.

“Мулоқот маданияти” модулининг ўқув-мавзу режаси

(раҳбар ходимлар малака тоифалари учун)

№	Мавзулар	Маъруза	Амалий машғулот	Жами
1	Бошқарувда нотиклик санъати. Нотиклик маҳоратининг бошқарув жараёнидаги аҳамияти.	2	-	2
2	Бошқарувда мулоқот маданияти. Раҳбар муомила маданиятининг асосий хусусиятлари.	-	2	2
Жами		2	2	4

“Мулоқот маданияти” модули бўйича малака ошириш курсининг ўқув дастури

(раҳбар ходимлар малака тоифалари учун)

1-мавзу. Бошқарувда нотиклик санъати. Нотиклик маҳоратининг бошқарув жараёнидаги аҳамияти.

Бошқарув ва нотиклик. Нотиклик санъати. Бошқарувда нотиклик санъатининг ўрни. Таълим муассасаси раҳбарининг мулоқот ўрнатиш маҳорати. Сўзлаш санъати. Тинглаш қобилияти.

Қадимги Юнон ва Римда нотиклик санъатининг ривожланиши. Аристотель нотиклик ҳақида. Цицероннинг нотиклик санъатини ривожлантириши.

Ўзбекистон тарихида нотиклик санъати. Соҳибқирон Амир Темурнинг нотиклик санъати. Алишер Навоий нотиклик санъатининг ўрни ҳақида. Ҳусайн Воиз Кошифий – моҳир сўз устаси.

Мустақиллик даврида миллий нотиклик санъатининг шаклланиши ва ривожланиши. Сиёсий жараёнларда нутқ маданиятининг ўрни. Мактаб бошқарувида раҳбарнинг нотиклик қобилиятининг аҳамияти. Нотиклик санъатида шахс манфаатлари ва миллий манфаатларни уйғунлаштириш услублари. Давлат сиёсатини мактаб жамоасига етказишда нотикликнинг ўрни. Мактабда ҳамкорлик, бирдамлик ва ишчанлик муҳитини яратишда нутқ маданиятининг ўрни. Таълим соҳасига тегишли Фармон, Фармойиш ва Қарорлар ижроси, миллий мафкура, маънавий кадрларни тарғиб этишда нотикликнинг ўрни ва аҳамияти.

Инсоннинг жамият аъзоси сифатидаги ўрни. Инсоннинг жамиятга дахлдорлик сифатлари. Ижтимоий-сиёсий муносабатларда муомаланинг аҳамияти. Муомала – маънавий кадрлар сифатида. Инсоннинг муомала қилиш қобилияти маданиятлик белгиси сифатида.

2-мавзу. Бошқарувда мулоқот маданияти. Раҳбар муомила маданиятининг асосий хусусиятлари.

Бошқарувда муомаланинг ўрни. Мактаб жамоасини жипслаштириш, уни ташкилот вазифаларини бажаришга сафарбар этишда муомала маданиятининг роли. Муомаланинг маънавий кадриятлар ва адолат тамойилларига таянишининг аҳамияти. Муомаланинг инсон меҳнатини кадрлаш ва рағбатлантиришдаги ўрни. Раҳбар мавқеи ва таъсирини оширишда муомаланинг аҳамияти. Ишонтириш - нотиклик санъатининг асоси.

Ўзбекистон Президенти И.А.Каримовнинг раҳбар кадрлар фаолиятида миллий ва халқ манфаатларини ифодалаш ва ҳимоя қилиш вазифалари ҳақида. Раҳбар кадрларнинг меҳнат жамоаси ва фуқаролар билан муносабатларини ўзаро ҳамкорлигига эришишида миллий маънавий кадриятлар ва ўзаро муомала маданиятини ривожлантириш масалалари.

Нотикликни турли ҳолатлар ва муҳитларда қўлланилишининг ўзига хос хусусиятлари. Нотикликнинг турли хил вазиятларда турлича қўллаш ва турлича аҳамият касб этиши. Раҳбарнинг вазифалар қўйишдаги нутқи. Раҳбарнинг мажлисларга раислик қилишдаги нутқи. Ижтимоий-сиёсий нутқ ва унинг ўзига хос хусусиятлари. Академик (маъруза, илмий маъруза) нутқ, аудитория нутқи. Ижтимоий-маиший (турли тадбир, юбилей кабилардаги) нутқлар. Сайловлардаги учрашувлардаги нутқлар.

Нотиклик санъатининг турли шакллари: монологик нутқ (маъруза, турли чиқишлар), мулоқотли нутқ (баҳс, мунозара, суҳбат ва бошқалар).

Матнга таянган ҳолдаги нутқ сўзлашнинг ўзига хос жиҳатлари. Матнсиз нутқ сўзлаш қобилиятини эгаллаш маҳорати. Импровизация. Аудиторияни жалб этган ҳолда нутқни ифода этиш санъати. Нутқ санъатида кўргазмали қуроллар ва турли техникавий воситалардан фойдаланиш усуллари. Нутқни жамоа манфаатларига боғлиқ ҳолда ифода этиш маҳорати. Нутқнинг адолат тамойилларига, умуминсоний кадриятларга, инсонни кадрлаш ва эъзозлаш анъаналарига асосланиши унинг ишонтирувчилик ролини ошириш кафолати сифатида.

Нотиклик маҳоратини ошириш йўллари. Нотиклик маҳоратини оширишда машқ қилиш, кўникма ва малакани ошириш услублари. Нутқнинг юқори савияда бўлишида ахборот бойлигининг ўрни. Нутқни ифода этишда уни далиллаш, унинг аниқ фактларга асосланиши. Халқ кўнглида, лекин ҳали илғаб олинмаган инсоний орзулар ва манфаатларни ҳис этиш ва уларни нутқ жараёнида ишлатиш каби услубларни эгаллаш масалалари. Нотиклик маҳоратини эгаллаш – раҳбарлик қобилияти ва самарасини ошириш кафолати сифатида.

Фойдаланилган ва тингловчиларга тавсия этилган

адабиётлар рўйхати

1. Каримов И.А. Юсак маънавият - енгилмас куч. -Т.:Маънавият, 2008.
2. Каримов И.А. Адабиётга эътибор-маънавиятга, келажакка эътибор. Т., “Ўзбекистон” -2009
3. Каримов И.А. Империя даврида бизни иккинчи даражали одамлар, деб ҳисоблашар эди. (Ўзбекистон Республикаси ПрезидентИ.Каримовнинг «Независимая газета» мухбирига берган интервьюси). «Халқ сўзи», 2005 йил 19 январь.
4. Алишер Навоий. Махбуб ул-қулуб.-Т.:Ғофур Ғулом номидаги нашриёт, 1993.

5. Карнеги Д. Как вырабатывать уверенность в себе и влиять на людей, выступая публично.-Т: Шарк, 1992.
6. Введенская Л.А., Павлова Л.Г. Культура и искусство речи. Современная риторика.2-е изд. -Ростов-на-Дону: Феникс, 1998.
7. Политические коммуникации. Учебное пособие./Петрунин Ю.Ю. и др. -М.: Аспект Пресс, 2004.
8. Жуманиёзов Р., Салимов С. Ғоявий тарбияда нотиклик санъати. 16.-Т.,2002.
9. П.Маҳмудов Н. Ўзимиз ва сўзимиз.-Т.: Ғофур Ғулом номидаги нашриёт, 1997.
10. Ортиқов А.,Ортиқов А. Нутқ маданияти ва нотиклик санъати.-Т., 2002.
11. Қўнғиров Р.,Бегматов Э.,Тожиев Ё. Нутқ маданияти ва усубият асослари.-Т.:Уқитувчи, 1992.
12. Тожиев Ё., Хусанова Н., Тожиматов Х., Йўлдошева О. Ўзбек нутқи маданияти ва услубиёт асослари. Т., 1994.
13. Маҳмудов Н. Ўзимиз ва сўзимиз. Т.: “Адабиёт ва санъат”, 1997.
14. Омон Б. Сиёсий етакчининг нотиклик маҳорати. Т.: “Ўзбекистон”, 2000.
15. Жумахўжа Н.А. Истиқлол ва она тилимиз. Т.: “Шарқ”, 1998.
16. Почепцов Г. Теория и практика коммуникации. Т., 1998.
17. Саидов У. Нутқ маданияти ва нотиклик санъати. Т., “Академия” 2007.

**“Ахборот технологиялари” модули бўйича малака ошириш
курси тингловчиларининг тайёргарлик даражасига
қўйиладиган талаблар**

(раҳбар ходимларнинг барча малака тоифалари учун)

Ахборот технологиялари модули бўйича тингловчилар қуйидагиларни **билиши керак:**

- Ахборот технологияларини янада ривожлантириш тўғрисидаги давлат сиёсати, ҳукумат қарорлари, халқ таълим вазирлигининг меъёрий ҳужжатлари мазмун-моҳиятини;
- Таълим жараёнида қўлланиладиган ахборот технологияларини;
- Таълим жараёнига ахборот технологияларини жорий қилишнинг инновацион усулларини;
- Ахборот технологиялари бўйича умумий ўрта таълим давлат таълим стандарти умумий қоидаларини.

Ахборот технологиялари модули бўйича тингловчилар қуйидаги **қўникмаларни эгаллаган бўлиши керак:**

- Таълим самарадорлигини оширишда ахборот технологияларидан фойдаланиш;
- Таълим жараёнини автоматлаштириш усулларини тадбиқ этиш;
- Компьютерлаштирилган дарс жараёнини ташкил қилиш;
- Педагогик фаолиятини фаоллаштирувчи дастурий воситалардан фойдаланиш.

Ахборот технологиялари модули бўйича тингловчилар қуйидаги **малакаларга эга бўлиши керак:**

- Интернет ресурслари ва электрон почта хизматидан фойдаланиш;
- Электрон ахборотлар хавфсизлиги асосларини таъминлаш;

– Тармоқ технологиялари, мультимедиа воситалари, электрон дарсликлардан педагогик фаолиятида фойдаланиш.

«Ахборот технологиялари» модулининг ўқув-мавзу режаси

(МТ130, МТ131, МТ 133, МТ 134, МТ135, МТ136, МТ137- малака тоифалари учун)

№	Мавзулар	Маъруза	Амалиёт	Жами
1	Таълимни бошқаришда ахборот технологияларининг ўрни ва аҳамияти	2	-	2
2	Таълимга оид муаммоларни ҳал этишда “Microsoft Office” ва бошқа амалий дастурларни қўллаш амалиёти	-	4	4
3	Рахбарлик фаолиятини ташкил этиш ва юритишда интернет ресурсларидан фойдаланиш	-	2	2
	Жами	2	6	8

«Ахборот технологиялари» модулининг ўқув дастури

1-мавзу. Таълимни бошқаришда ахборот технологияларининг ўрни ва аҳамияти (2 соат маъруза).

Жамиятнинг ривожланиш жараёнига ахборот технологияларининг таъсири. Ахборот технологияларнинг таълим тараққиётидаги тутган ўрни ва аҳамияти. Ахборот технологияларини таълим тизимига жорий қилиш билан боғлиқ муаммолар таҳлили. Фанларни ўқитишда ахборот технологияларининг ўрни ва аҳамияти

Замонавий педагогик ва ахборот технологияларининг интеграцияси. Фанга кўргазмалар ёндашув. Ўқув жараёнини муаммоли, ижодкор ва тадқиқотли характерда ташкил этиш. Тингловчи билан индивидуал ишлаш. Тингловчининг ўз устида мустақил ишлашига қўмаклашиш.

Умумий ўрта таълимни бошқариш, сифат ва самарадорлигини оширишда ахборот технологияларидан фойдаланиш асослари.

2-мавзу. Таълимга оид муаммоларни ҳал этишда “Microsoft Office” ва бошқа амалий дастурларни қўллаш амалиёти (4 соат амалиёт).

Тингловчиларда таълимга оид муаммолар ва масалаларни ҳал этишда, фанларни ўқитиш самарадорлигини оширишда мавжуд амалий ва ўқув дастурларидан ўринли фойдаланиш ва қўллаш амалиёти шакллантириш.

Таълимга оид меъёрий ҳужжатларни яратиш ва юритишда “Microsoft Office” дастурларидан фойдаланиш амалиётини ўзлаштириш.

3-мавзу. Раҳбарлик фаолиятини ташкил этиш ва юритишда интернет ресурсларидан фойдаланиш (2 соат амалиёт).

Тармоқ технологиясининг ишлаш механизми. Интернет ҳақида тушунча. Интернетда ишлаш асослари.

Раҳбарлик фаолиятини ташкил этиш ва юритишда интернет ресурслари, тегишли манбалар билан ишлаш.

Электрон почта хизмати ва унинг имкониятларини хизмат фаолиятига унумли тадбиқ этиш йўллари.

Ахборот хавфсизлиги. Ахборот хавфсизлигини таъминлаш усуллари.

“Махсус таълимда ахборот технологияларидан фойдаланиш” модули бўйича махсус таълим муассасалари раҳбар кадрлари малакасини ошириш курси тингловчиларининг тайёргарлик даражасига қўйиладиган талаблар

Модул якунида тингловчилар билиши лозим:

- раҳбар ва педагоглар фаолиятида АКТдан фойдаланишнинг аҳамияти;
- Компьютер тушунчасини;
- махсус таълим жараёнидаги муаммоларни АКТ ёрдамида ҳал этишнинг самарали йўллари;
- АКТ турлари ва мақсад ва вазифаларини;
- АКТ фойдаланишга қўйиладиган талабларни.
- АКТлардан фойдаланишнинг ўқитувчилар ва педагог ходимлар учун афзалликларини;

- АКТлардан фойдаланишнинг ўқитувчилар ва педагог ходимлар учун афзалликларини;

- ёрдамчи технологияларни қўллашнинг техникавий ижтимоий ва психологик масалалари;

- ёрдамчи технологияларни қўллашнинг техникавий муаммолари;

- ёрдамчи технологияларни қўллашнинг ижтимоий ва психологик муаммоларини;

- АКТнинг таълим ривожланишига таъсирини;

-болалар учун ёрдамчи технологияларни танлаш;

Эгаллаши лозим:

- файлларни конвертация қилиш, ахборот ресурслари ва ахборот тизимларини ишга солишни;

- Ахборотнинг салбий ва ижобий таъсирини, Ноутбук ва нетбуклар, сичқонча, клавиатура, монитор ва уларнинг вазифаларини;

- видеопроектор ва экран, принтер ва сканер қурилмалари ва уларнинг аҳамияти.

Бажариши лозим:

- ахборотларни сақловчи ва ташувчи воситалар: флешка, CD ва DVD дисклардан фойдаланишни;

- компьютерда мультимедиа (аудио, видео) маълумотларини намойиш этишни;

- компьютерларни бир-бири билан боғлашни.

**“Махсус таълимда ахборот технологияларидан фойдаланиш” модули бўйича
малака ошириш курсининг ўқув-мавзу режаси**

(MT140 - малака тоифаси учун)

№	Мавзулар	Жами	Маъруза	Амалий машғулот
1	МТМ раҳбар ва педагоглар фаолиятида АКТдан фойдаланишнинг аҳамияти	2	-	2
2	Махсус таълим жараёнидаги муаммоларни АКТ ёрдамида ҳал этиш	-	4	4
4 3	Махсус таълим жараёнида замонавий технологиялардан фойдаланишнинг техник, ижтимоий ва психологик масалалари	-	2	4
	Жами	2	6	8

**“Махсус таълимда ахборот технологияларидан фойдаланиш” модули бўйича
малака ошириш курсининг ўқув дастури**

1-мавзу: МТМ раҳбар ва педагоглар фаолиятида АКТдан фойдаланишнинг аҳамияти (2 соат маъруза).

Махсус таълим муассасалари раҳбар ва педагоглари фаолиятида АКТдан фойдаланишнинг аҳамияти. Ахборот-коммуникация технологияларини ривожлантириш тўғрисидаги Ўзбекистон Республикаси Президенти Фармони ва Вазирлар Маҳкамасининг қарорлари, Халқ таълим вазирлигининг меъёрий ҳужжатлари. Махсус таълим тизимига ахборот технологияларининг кириб келиш истиқболлари ҳақида. Ахборот коммуникация технологияларини ривожлантириш дастури ва унинг вазифалари. Дарсларни компьютерлаштиришнинг ўқитувчи ва ўқувчи учун имкониятлари. Махсус таълим жараёнидаги муаммоларни АКТ ёрдамида ҳал этиш масалалари. Махсус таълим жараёнида ахборотнинг жамиятда ва кундалик ҳаётимизда тутган ўрни. Махсус таълим жараёнида замонавий технологиялардан фойдаланишнинг техник, ижтимоий ва психологик масалалари. Махсус таълим жараёнида ахборот-коммуникация технологияларини қўллаш.

2-мавзу: Махсус таълим жараёнидаги муаммоларни АКТ ёрдамида ҳал этиш (4 соат амалий машғулот).

Компьютерларни таълим жараёнига кириб келиши. Ахборот ва унинг аҳамияти. Ахборот тушунчаси. Ахборотларни узатиш. Ахборотнинг турлари: матн, тасвир, анимация, аудио ва видео. Ахборот бирликлари, ахборотнинг ўлчов ва ҳажм

тушунчалари. Ахборотнинг жамиятда ва кундалик ҳаётимизда тутган ўрни. Файл тушунчаси ва уларнинг турлари. Файллар устида бажариладиган амаллар. Файлларни конвертация қилиш. Ахборот ресурслари ва ахборот тизимлари. Ахборотнинг салбий ва ижобий таъсири. Компьютер ва уларнинг турлари. Компьютер тушунчаси. Ноутбук ва нетбуклар. Сичқонча, клавиатура, монитор ва уларнинг вазифалари. Видеопроектор ва экран. Принтер ва сканер қурилмалари ва уларнинг аҳамияти. Ахборотларни сақловчи ва ташувчи воситалар: флешка, CD ва DVD дисклар. Компьютерда мультимедиа (аудио, видео) маълумотларини намойиш этиш. Компьютернинг салбий ва ижобий томонлари. Компьютерларни бир-бири билан боғлаш.

3-мавзу: Махсус таълим жараёнида замонавий технологиялардан фойдаланишнинг техник, ижтимоий ва психологик масалалари (4 соат амалий машғулот).

Махсус таълимда АКТлардан фойдаланишнинг афзалликлари. АКТлардан фойдаланишнинг умумий афзалликлари. АКТлардан фойдаланишнинг алоҳида эҳтиёжли ўқувчилар учун афзалликлари. АКТлардан фойдаланишнинг ўқитувчилар ва педагог ходимлар учун афзалликлари. Ёрдамчи технологияларни қўллашнинг техникавий ижтимоий ва психологик масалалари. Ёрдамчи технологияларни қўллашнинг техникавий муаммолари. Ёрдамчи технологияларни қўллашнинг ижтимоий ва психологик муаммолари. АКТнинг таълим ривожланишига таъсири. Болалар учун ёрдамчи технологияларни танлаш. Фойдаланувчининг турмуш тарзи ва шахсининг индивидуал хусусиятларига мос келиши.

Фойдаланиш учун адабиётлар ва электрон манбалар

1. Каримов И.А. Юксак маънавият – енгилмас куч. – Тошкент: Маънавият, 2008.
2. Каримов И. Ўзбекистон Конституцияси биз учун демократик тараққиёт йўлида ва фуқаролик жамияти барпо этишда мустаҳкам пойдевордир./ Ishonch. 2009 йил 6 декабр. № 142-143.
3. Vola va zamon. – Тошкент, 2009. – № 2
4. Варенова Т.В. Теория и практика коррекционной педагогики. – Минск: ООО Асар, 2007.
5. Выготский Л.С. Проблемы дефектологии. – М.: Просвещение, 1995.
6. Ишмухамедов Р., Абдуқодиров А., пардаев А. Тарбияда инновацион технологиялар. – Тошкент: Ўз.Р Президентининг Истеъдод жамғармаси, 2010.
7. Махсус мактаб, мактаб-интернатлари дастурлари мажмуаси. – Тошкент – 2009.
8. Мавлонова Р., Тўраева О., Ҳоликбердиев К. Педагогика. – Тошкент: Ўқитувчи, 2001.
9. Сурдопедагогика. Под ред. Е.Г.Речицкой. – М.: Владос, 2004.
10. Ҳасанов Б ва б. талабалар малакавий амалиётини ташкил қилиш, назорат этиш ва баҳолаш. – Тошкент, 2008.
11. Айтметова С.Ш. «Ақли заиф ўқувчиларни меҳнатга тайёрлаш». Т.: 1982 й.

12. Амбрукайтис И. Основы дефектологии родителей аномальных детей. //Дефектология. 1981, № 5.
13. Граборов А.Н.. Олигофренопедагогика. М.: 2005 г.
- 14.Добрович А.Б. Воспитателю о психологии и психогигиене обучения. М.: 1987 г.
- 15.Евграфова. Л.К. Особенности психологии пола у подростков, воспитывающихся в семье и интернате. М.: 1987 г.
16. Залысина И.А., Смирнова Е.А. Некоторые особенности психического развития дошкольника, воспитывающегося вне семьи. Вопросы психологии – 1985 г. № 4.
17. Нурмухамедова Л.Ш. Ақлий ривожланишида нуқсонли бўлган болалар маънавиятини шакллантиришда оилани таъсири. Т.: 2005 й.
18. Пўлатова П.М. «Махсус педагогика (олигофренопедагогика)» «Ўқитувчи»-2005 й.
19. Рахманова В.С. «Махсус педагогика» Т.: Ф.Ғофур нашриёти – 2005 й.
20. Қурбонов Ш, Сейтхалилов Э. , Таълим сифатини бошқариш. Т. Турон-Иқбол, 2006 .
21. Йўлдошев Ж.Ғ., Таълимимиз истиқболи йўлида. Т. Шарқ, 1996.
22. Йўлдошев Ж.Ғ., Ўзбекистон Республикаси таълими-тараққиёт йўлида.-Т. Ўқитувчи, 1994.
23. Амонашвили Ш.А. Обучение, оценка, отметка. М., Знание, 1980. С. 96.
24. Давлетшин М.Г. Қобилият ва унинг диагностикаси. Т., Ўқитувчи, 1979.-133-бет.

МУНДАРИЖА

1	Сўз боши	3
2	Умумий талаблар	4
3	Халқ таълими раҳбар ва педагог ходимлари малакасини ошириш курсларининг таянч ўқув режаси	6
4	Иқтисодиёт масалалари	8
5	Ҳуқуқ масалалари	12
6	Миллий ғоя ва маънавият асослари	23
7	Долзарб мавзулар	48
8	Умумқасбий фанлар	53
9	Педагогиканинг долзарб масалалари	53
10	Махсус педагогиканинг долзарб масалалари	63
11	MT140-Махсус мактабгача таълим муассасалари тарбиячилари (17 режа)	64
12	Психологиянинг долзарб масалалари	67
13	Махсус психологиянинг долзарб масалалари	70
14	Мулоқат маданияти	74
15	Ахборот технологиялари	77
16	Махсус таълимда ахборот технологияларидан фойдаланиш	79

